

Schrijvers als sterren

Literaire interviews in de Nederlandse

Marlon Wissing

SCHRIJVERS ALS STERREN

LITERAIRE INTERVIEWS IN DE NEDERLANDSE *ESQUIRE*

Masterscriptie Literair bedrijf
Radboud Universiteit Nijmegen

Door Marlon Wissing (s4051661)
marlonwissing@student.ru.nl

Begeleid door dr. Maaike Koffeman
Tweede lezer: dr. Usha Wilbers

Juni 2015

INHOUD

Abstract	6
Hoofdstuk 1. Algemeen.....	7
1.1. INLEIDING	7
1.2. ONDERZOEKSVRAAG	13
1.3. CORPUS EN METHODE	13
1.3.1. Voorbeeldanalyse van een interview	20
1.4. HYPOTHESE.....	23
Hoofdstuk 2. <i>Esquire</i>	25
2.1. BEGRIPSBEPALINGEN.....	25
2.2. KARAKTERISERING <i>ESQUIRE</i>	26
2.2.1. Bladformule	26
2.2.2. Hoofddirecteuren en uitgevers	28
2.2.3. Het economisch kapitaal van <i>Esquire</i>	29
2.2.4. <i>Esquire</i> internationaal.....	31
2.2.5. Literatuur in <i>Esquire</i>	32
Hoofdstuk 3. Resultaten Kwantitatieve analyse algemene kenmerken.....	37
3.1. KENMERKEN VAN DE INTERVIEWS.....	37
3.1.1. Interviews en rubrieken	37
3.1.2. De interviewers.....	41
3.1.3. De omvang van de artikelen	43
3.1.4. Auteurs met meer dan een interview	43
3.1.5. Interviewvormen	44
3.2. KENMERKEN VAN DE GEÏNTERVIEWDEN	45
3.2.1. Geslacht.....	45
3.2.2. Leeftijd.....	47
3.2.3. Auteursfoto's	48
3.2.4. Land van herkomst	52
3.2.5. Debutanten en gevestigde namen	52
3.2.6. Uitgeverijen	53
Hoofdstuk 4. Resultaten kwantitatieve inhoudsanalyse.....	56
4.1. SUBTOPICS VAN <i>LITERATUUR</i>	58
4.2. SUBTOPICS VAN <i>PERSOONLIJKHEID</i>	59

4.3.	SUBTOPICS VAN <i>RELATIES</i>	60
4.4.	SUBTOPICS VAN <i>NEVENACTIVITEITEN</i>	60
4.5.	SUBTOPICS VAN <i>MAATSCHAPPIJ</i>	61
4.6.	SUBTOPICS VAN <i>SEKSEROLLEN EN SEKSUALITEIT</i>	62
Hoofdstuk 5. Kwalitatieve inhoudsanalyse: case study van de interviews in de rubriek 'Mannenmeetlat'		62
5.1.	DE <i>ESQUIRE</i> -MAN VOLGENS DE 'MANNENMEETLAT'	63
5.1.1.	De macho-man.....	63
5.1.2.	De zorgzame man	64
5.1.3.	De ontwikkelde man.....	65
5.1.4.	De stijlvolle man	66
5.1.5.	De rijke en beroemde man.....	67
5.1.6.	De avontuurlijke man.....	67
Hoofdstuk 6. Conclusies en discussie		69
Literatuur.....		72
Bijlage 1. Codeboek voor interviews met literaire auteurs in <i>Esquire</i> (1990-2014).....		75
Bijlage 2. 'Mannenmeetlat': Jules Deelder, juni 2009		78
Bijlage 3. 'Mannenmeetlat': Robert Vuijsje, oktober 2010.....		80
Bijlage 4. 'Mannenmeetlat': Herman Brusselmans, mei 2012		82
Bijlage 5. 'Mannenmeetlat': Daan Heerma van Voss, juli/augustus 2014.....		84
Digitale bijlage: overzicht van het corpus		

ABSTRACT

Since the 1980's there is a market for men's magazines in the Netherlands. In 1991 Gijs van de Westelaken founded a Dutch edition of the originally American lifestyle magazine *Esquire*. Although it is not a literary magazine, *Esquire* pays attention to literature in almost every issue by prepublications, book reviews, literary columns and interviews with literary authors (literary interviews). Even though much research has been done on literature in popular women's magazines, the men's segment is still unexplored territory. This thesis focuses on the men's magazine *Esquire* and on the genre of the literary interview, because of the phenomenon that the visibility of the author has become more important in the modern celebrity culture and society. The thesis describes on the basis of all 65 literary interviews that are published in *Esquire* between 1990 and 2014 how the genre functions in the magazine and what image of masculinity emerges in the interviews. It turns out that the number of literary interviews increased over the years and that there are large differences between male and female interviewees, both in number and in appearance, age and imaging. Female interviewees are less frequently interviewed and they are younger and more attractive than men. While *Esquire* shows female authors frequently as a sex object, male authors are generally imaged as macho men, family men, sophisticated men or stylish men. It can also be concluded that literature is not the main subject of the interviews. Some interviews are not about literature at all and in others it is only briefly noted as the occasion of the interview. The personality of the interviewed author seems, especially in the longreads, a more important topic. This finding fits with the phenomenon of the celebrity culture.

HOOFDSTUK 1. ALGEMEEN

1.1. INLEIDING

‘Niet alleen staat erin wat ‘er in staat’.’¹ Dit schrijft de voormalige algemeen directeur Wim van Drimmelen van de Koninklijke Bibliotheek in het voorwoord van *Het tijdschriftenboek* (2006), een uitgave over 150 jaar publiekstijdschriften in Nederland. Hij bedoelt ermee dat tijdschriften meer betekenen. Ze vertellen iets over de tijd waarin ze zijn ontstaan: door de onderwerpskeuze, de vormgeving, de toon waarop de lezer wordt toegesproken en de advertenties.² Ondanks de historische waarde die tijdschriften hebben, is in de wetenschap het vakgebied tijdschriftonderzoek, nog relatief jong. Tijdschriften werden in het verleden wel gebruikt voor wetenschappelijk onderzoek, maar voornamelijk als bron en niet als onderzoeksobject. Voor tijdschriftonderzoekers is het door digitalisering steeds makkelijker geworden om toegang te krijgen tot ook oudere en meer zeldzame bladen.³ Maar ook populaire tijdschriften, die meer voor een massapubliek bedoeld zijn, krijgen aandacht in het tijdschriftonderzoek. Publiekstijdschriften zijn als massamedia interessante onderzoeksobjecten, omdat ze op verschillende manieren kunnen functioneren in de maatschappij. Emons, Scheepers en Wester (2008) onderscheiden in hun artikel drie manieren waarop trends in de samenleving gerepresenteerd worden op televisie: een *mirror* wil zeggen dat er op televisie een weerspiegeling te zien is van de maatschappij, bij een *moulder* is de televisie de trendsetter voor de maatschappij en bij een *cultural lag* laat de televisie veranderingen uit de maatschappij met een vertraging zien.⁴ Hoewel Emons et al. het in hun artikel hebben over televisie, is het niet ondenkbaar dat voor tijdschriften met een grote oplage hetzelfde geldt. Tijdschriften geven zowel een beeld van de maatschappij zoals die is (of was), als dat ze vooroplopen in de trends die de maatschappij (of het lezerspubliek) zal volgen. Dit gebeurt ook op cultureel en literair gebied. Tijdschriften kunnen auteurs en of boeken behandelen die op dat moment populair zijn in de samenleving of juist een actieve rol spelen in het populair worden van een auteur of boek. Onderzoek naar tijdschriften kan zich dus op het snijvlak van de sociale wetenschappen en de geesteswetenschappen bevinden.

Vanuit letterkundig perspectief zijn er slechts enkele onderzoeken gedaan naar Nederlandse publiekstijdschriften. Omdat de Nederlandse tijdschriftenmarkt een relatief groot vrouwensegment is, concentreert het onderzoek dat er is gedaan zich voornamelijk op literatuur in damesbladen. Zo deed Nel van Dijk (2009) onderzoek naar literaire kritiek in vier Nederlandse vrouwenglossy's. Uit haar resultaten blijkt dat de literaire kritiek in de vrouwenbladen voornamelijk werken van vrouwelijke auteurs, vertaalde werken en werken die commercieel succesvol zijn behandelt. Van Dijk concludeert dat de aandacht voor literatuur in vrouwenglossy's vooral deel uitmaakt van een bredere

¹ *Het tijdschriftenboek* 2006:6

² *Het tijdschriftenboek* 2006:6

³ Latham & Scholes 2006:518

⁴ Emons Scheepers & Wester 2008:321

aandacht voor vrijetijdsbesteding, terwijl in kranten ruimte gemaakt wordt voor een beschrijving, interpretatie en oordeel van literaire werken. Hierdoor hebben kranten een grotere rol in het proces waarbij auteurs symbolisch kapitaal (status, prestige) verwerven.⁵ Maar Van Dijk sluit niet uit dat tijdschriften in de toekomst een belangrijkere rol gaan spelen in canonvorming:

Voor hedendaagse, jongere lezers doet het er steeds minder toe door wie een recensie geschreven is of waar die recensie is verschenen: de journalistieke kritiek heeft aan autoriteit verloren en dat geldt ook voor dagbladen. (...) Het aantal plekken waar boeken worden besproken is groot, divers en onoverzichtelijk. (...) Dit alles maakt het proces van canonvorming complexer dan het ooit geweest is. Vast staat echter wel dat ook populaire publiektijdschriften zoals glossy's in dat proces een rol kunnen spelen.⁶

Ook Van Sommeren heeft onderzoek gedaan naar literaire kritiek en aandacht voor literatuur in een andere vorm in verschillende Nederlandse vrouwenbladen en zij nuanceert de conclusies van Van Dijk. Van Sommeren geeft aan dat, hoewel de vrouwenglossy's voor een groot deel uit dezelfde vijver vissen, er veel verschillen zijn in de aandacht voor literatuur in de bladen. Zo blijken de tijdschriften *Vogue* en *Red* wel degelijk lange artikelen over highbrow literatuur te plaatsen, die origineel zijn ten opzichte van de achterflap van de besproken boeken. Aan de andere kant van het spectrum staan *Glamour* en *Cosmopolitan*, die zich op een jongere en minder welvarende doelgroep richten. In deze tijdschriften neemt literatuur een veel minder belangrijke plaats in.⁷

In tegenstelling tot literatuur in vrouwentijdschriften, is er nog geen onderzoek gedaan naar literatuur in Nederlandse mannentijdschriften. Het mannensegment in Nederlandse lifestylebladen is dan ook een stuk kleiner dan het vrouwensegment. Pas sinds de jaren tachtig van de twintigste eeuw bestaat er in Nederland een mannentijdschriftenmarkt. Mannenbladen waren er hiervoor wel, maar niet de glossy lifestylebladen die we nu kennen. Het ging om seksblaadjes, familiebladen die zich op vaders richtten en hobby- en sportbladen.⁸ In vergelijking met buitenlandse markten kwam de Nederlandse mannenglossy laat op gang. In de Verenigde Staten waren er al vanaf het eind van de negentiende eeuw bladen 'die gericht zijn op consumptie en die niet-professionele identiteiten voor mannen aanbieden'.⁹ In Engeland veranderde de mannentijdschriftenmarkt vanaf 1990. Tot 1990 domineerde de zogenaamde *new man* de doelgroep van de mannentijdschriftenmarkt: een zelfbewuste heteroseksuele man die ook een vrouwelijke kant heeft en zijn emoties durft te uiten.¹⁰ In Nederland kennen we deze man ook wel als de metroman. Van de beschaafde *new man* verschoof de nadruk meer naar de *laddish* (macho) vorm van mannelijkheid, die geassocieerd werd met drinken, sport en

⁵ Van Dijk 2009:31-32

⁶ Van Dijk 2009:32-33

⁷ Van Sommeren 2013:63

⁸ Hermes 2006:164

⁹ Hermes 2006:165

¹⁰ Crewe 2003:30-31

seks.¹¹ Jackson, Stevenson en Brooks (2001) interpreteren deze verandering in de Engelse mannentijdschriftenmarkt als een reflectie van veranderende genderrelaties en identiteiten voor mannen in die periode.¹² Tijdschriften voor mannen werden vanaf dat moment een groot commercieel succes en maakten een enorme groei door: sommige wonnen het in die periode qua verkoop zelfs van populaire vrouwenbladen.¹³ In Nederland staan de mannenbladen dan nog in de kinderschoenen. Het zijn dan ook voornamelijk Nederlandse edities van Engelse en Amerikaanse tijdschriften die het hier goed doen.

In het begin van de jaren negentig werden veel erotische en lifestylebladen voor mannen gelanceerd in Nederland. Maar de in die periode gelanceerde bladen als *High Society* en *Pin Up Club* hielden het niet lang vol en ook bij *Penthouse* en *Playboy* daalden de oplagecijfers.¹⁴ Volgens Bakker en Scholten (2009) lijkt de markt te verschuiven van erotiek naar lifestyle voor mannen. In deze categorie verschijnen namelijk meer nieuwe titels.¹⁵

De Nederlandse mannentijdschriften komen hoe dan ook een stuk later dan de vrouwenbladen: vanaf het einde van de achttiende eeuw verschijnen al de eerste Nederlandstalige vrouwenbladen en in de periode 1840-1870 verovert het vrouwenblad een vaste plaats op de Nederlandse markt.¹⁶ Het verschil in ontwikkeling tussen het mannen- en vrouwensegment van de tijdschriftenmarkt heeft te maken met een contradictie, zegt Hermes (2006):

Mannen en mannelijkheid waren (...) volgens de vrouwenbeweging in de jaren zeventig en tachtig impliciet de norm. (...) Hoe kon een stoer blad worden gemaakt dat werd gefinancierd met advertenties voor “mannenhuidverzorgingsproducten”?¹⁷

Ook Arno Kantelberg, hoofdredacteur van de Nederlandse editie van *Esquire* (1990-...), een blad dat zich van oorsprong meer op de *new man* dan op de *lad* richt, ziet dat de stijlvolle (hetero)man nog steeds niet helemaal in de samenleving is ingeburgerd:

De op Crocs lopende veertiger, met afritsbroek en fleecetrui, vindt alles stom, want andere kleding zit niet comfortabel of erger: hij is toch geen homo! Maar de meeste reacties zijn van jongens in de twintig. Die zijn veel enthousiaster en minder cynisch dan mijn generatie. Jongeren vinden het niet gelijk nietig als je het over witte sportsokken – ja of nee? – hebt. (...) Ooit werkte de man om zijn brood te verdienen, later om zijn kinderen een betere toekomst te geven, en vanaf de decadente jaren negentig hield hij meer geld en vrije tijd over. Toen is de luxe-industrie, met als onderdeel de kledingindustrie, ontstaan. Vrouwen zijn daar in doorgeslagen, die obsessie met handtassen is natuurlijk absurd. Maar de man is daar in mindere mate ook in meegegaan.¹⁸

¹¹ Jackson, Stevenson & Brooks 2001:1

¹² Jackson, Stevenson & Brooks 2001:2

¹³ Jackson, Stevenson & Brooks 2001:3

¹⁴ Bakker & Scholten 2009:52

¹⁵ Bakker & Scholten 2009:52

¹⁶ Jensen 2006:88

¹⁷ Hermes 2006:164

¹⁸ Ali 2010

In die ‘decadente’ jaren negentig haalde Gijs van de Westelaken het van oorsprong Amerikaanse maandelijkse tijdschrift *Esquire* naar Nederland. De Amerikaanse versie verscheen voor het eerst in 1933. Het blad werd opgericht door Arnold Gingrich, David A. Smart en William H. Weintraub. Smart en Weintraub hadden allebei een achtergrond in de mannenmode en wilden *Esquire* gebruiken om hun mannenkleding in te adverteren.¹⁹ Het tijdschrift was een echt lifestyle magazine. Gingrich schreef in een promotiefolder: ‘a new magazine – one that will answer the question of What to do? What to eat, what to drink, what to wear, what to read’.²⁰ Vooral dat laatste punt maakte dat het blad niet alleen een algemeen mannenblad, maar zeker ook een cultureel/literair geëngageerd tijdschrift werd. De lijst met auteurs die meegewerkt hebben aan de Amerikaanse *Esquire* is indrukwekkend: onder andere Ernest Hemingway, F. Scott Fitzgerald, William Faulkner, Thomas Mann, J.D. Salinger, John Updike en Dorothy Parker hebben bijdragen geleverd. Het tijdschrift fungeerde als kweekvijver voor nieuwe schrijvers – veel auteurs kregen de kans om fictie te publiceren in *Esquire* en kregen zo grote bekendheid – en als publiciteitsmachine voor gevestigde auteurs. ‘This publicity helped create the image of Hemingway, Fitzgerald, Pound and Cummings as celebrity writers’.²¹ Zelfs nu wordt er op de website van Hearst Magazines, de uitgever van de Amerikaanse editie, nog gepronkt met de auteurs die het blad in de jaren dertig en ook later groot heeft gemaakt:

Esquire, celebrated for its strong literary tradition, offers pieces on diverse topics—from politics and health to fashion and the arts—by the finest journalists and authors working today. The magazine has always been a showcase for writers, beginning in the 30s with Ernest Hemingway and F. Scott Fitzgerald, and including the pioneers of so-called New Journalism in the 60s—Tom Wolfe, Norman Mailer and Gay Talese, among others.²²

De Amerikaanse *Esquire* besteedde dus veel aandacht aan literatuur en had zelf ook invloed in het literair bedrijf: het blad bracht een breed mannelijk publiek (een andere doelgroep dan de standaard intellectuele literatuurleefhebber) in contact met literatuur die normaal gesproken slechts door een kleine groep werd gelezen. Het tijdschrift speelde daardoor een belangrijke bemiddelende rol tussen auteur en publiek.

Ook de Nederlandse *Esquire* speelt een rol tussen schrijver en lezer. Dat gebeurt onder andere door een vaste literatuurrubriek (voor een beschrijving hiervan, zie 2.2.3), maar ook door interviews met literaire auteurs te publiceren. Masschelein (2014) geeft in haar artikel ‘The Literary Interview’ (2014) een geschiedenis van dit genre. De term ‘interview’ komt voor het eerst voor in 1869 in Amerika en de eerste interviews zelfs al een paar decennia eerder. Het genre had in het begin een negatieve reputatie: interviews werden geassocieerd met sensationele journalistiek en een inbreuk op de privacy. Toch werd het genre, onder meer door snelle technologische innovatie, vanaf die tijd razend

¹⁹ Jackson, Stevenson & Brooks 2001:26

²⁰ Hammill & Leick 2012:190

²¹ Hammill & Leick 2012: 195

²² <http://www.hearst.com/magazines/esquire>

populair en verspreidde het zich ook naar andere landen.²³ Tegenwoordig is het interview niet meer weg te denken uit de samenleving. In 1997 bedachten Atkinson en Silverman de term *interview society*, om de alomtegenwoordigheid van het interview aan te geven.²⁴ Sinds de komst van het internet is de interviewsamenleving alleen maar groter geworden. Er worden niet meer alleen (geschreven) interviews gepubliceerd in kranten en tijdschriften, maar ook op websites en blogs. Bovendien zijn de mogelijkheden om een persoon te interviewen toegenomen: iemand aan de andere kant van de wereld ‘face-to-face’ interviewen via Skype is al lang geen uitzondering meer.

Masschelein (2014) beschouwt het interview met een literaire auteur als een subgenre van het geschreven interview, omdat in de geïnterviewde in dit geval een ‘taalprofessional’ is.²⁵ Ze noemt dit subgenre het ‘literaire interview’. De opkomst van het literaire interview in de westerse samenleving liep volgens haar parallel aan de opkomst van de *celebritycultuur* in de literatuur²⁶: de tijd van de dode auteur is officieel voorbij. De auteur leeft niet alleen, maar is zelfs een beroemdheid geworden. Aandacht voor literatuur in de media is verschoven van het boek naar de schrijver. De taak van een auteur is niet meer klaar na het inleveren van de laatste pagina van het manuscript. Opdraven tijdens literaire evenementen, aanschuiven bij talkshows, actief zijn op social media en interviews geven aan niet-literaire tijdschriften; of een schrijver dit nou leuk vindt of niet, het hoort allemaal bij het promotiecircuit voor een nieuwe roman of een net uitgebrachte dichtbundel. Schrijver Joost Zwagerman zegt in de inleiding van *De ontdekking van de literatuur*, over interviews in *The Paris Review* het volgende over interviews met schrijvers:

Het is een noodzakelijk kwaad. Je moet er even doorheen bijten. Alles voor de goede zaak. Die goede zaak is dan vanzelfsprekend een nieuwe roman, een verhalen- of gedichtenbundel, een verzameling essays. Dáárover wil de schrijver graag praten, en ook wel over de ambachtelijke en technische aspecten van het schrijverschap. En anders wel over de schatplicht en erflaters, over verwantschappen en polemieken. Maar negen van de tien keer loopt zo’n interview uit op een met tegenzin gegeven antwoord op de vraag naar een favoriete vakantiebestemming, naar het strikken der schoenveters of naar alledaagse ergernissen.²⁷

Hoewel er vast auteurs zijn die minder problemen hebben met het sterrendom waar het beroep van schrijver zich in op dit moment verkeert, noemt Zwagerman het literaire interview een ‘noodzakelijk kwaad’. Als je als auteur je werk wil verkopen, zijn interviews onvermijdelijk. Ook Masschelein denkt er zo over:

Regardless of how they feel about interviews, all writers have to face the fact that, in contemporary Western cultures, success – both literary and commercial – is increasingly determined by visibility and media exposure. For readers, literary interviews have become important gateways to literature.²⁸

²³ Masschelein 2014:6

²⁴ Masschelein 2014:9

²⁵ Masschelein 2014:3

²⁶ Masschelein 2014:10

²⁷ Zwagerman 2007:7

²⁸ Masschelein 2014:3

Ondanks dat de lezers niet direct in contact komen met primair werk, kunnen zij door een interview wel getriggerd worden om een boek van deze auteur te gaan kopen of lezen. Lezers komen in contact met de persoon van de auteur, terwijl de auteurs zich bekend maken aan een breed publiek. Masschelein zegt hierover: 'It [het literaire interview, MW] makes literature visible in other fields of society, and it displays the influence of society and the media – the interview society – on the literary domain, which constantly adapts itself and changes.'²⁹ Het geschreven interview als genre heeft een bemiddelende rol, maar bestaat daarnaast ook uit twee componenten: een mondelinge of geschreven dialoog en de bewerkte tekst. Masschelein noemt het in haar artikel daarom een 'hybride genre':

First, it belongs to both the media and the literary domains. Second, its authorship is not only divided between interviewee and interviewer but also affected by editing and publishing interventions. Third, it mixes features of an oral interaction and of a written or edited communication.³⁰

In 2001 merkte ook John Robben in zijn boek *Performing the Literary Interview* al op dat het literaire interview een complex genre is:

Any analysis of the interview as an act of self-invention entails attention variously to the psychology of authorship, to autobiography as a mode of literary performance, and to the shaping linguistic patterns and relationships (dialogue/monologue, speaker/listener, etc.) in the interview as a rhetorical act.³¹

In deze masterscriptie ga ik interviews met literaire auteurs in de Nederlandse editie van *Esquire* van 1990 tot en met 2014 onderzoeken. Hoewel ik hierbij focus op de eindproducten (de interviews zoals ze in het blad zijn verschenen) ben ik me er wel van bewust dat dit sl  chts de eindproducten zijn en dat er waarschijnlijk een heel proces aan vooraf is gegaan. Aan de hand van de interviews zoals ze verschijnen, is niet te achterhalen wat de invloed is geweest van de geïnterviewde, de interviewer en de (eind)redactie of waarom bepaalde keuzes voor vorm, lengte en inhoud zijn gemaakt. Is de auteur van het interview wel echt honderd procent de auteur? Of heeft de geïnterviewde ook een vinger in de pap? En in hoeverre mag de geïnterviewde meebeslissen over hoe hij of zij neergezet wordt in het tijdschrift? Wie bepaalt welke foto's er bij het interview geplaatst worden? Kortom: wat is de balans tussen portret en zelfportret? Een geschreven interview is nooit een correcte weergave van de realiteit, maar bestaat altijd uit een mix van invloeden. Dit maakt het interview enerzijds tot een ingewikkeld, maar anderzijds tot een zeer interessant genre om te onderzoeken.

²⁹ Masschelein 2014:40

³⁰ Masschelein 2014:1-2

³¹ Rodden 2001:1

1.2. ONDERZOEKSVRAAG

Hoewel er vooral de laatste jaren veel onderzoek is gedaan naar literatuur in Nederlandse vrouwentijdschriften (Van Dijk (2009) en Van Sommeren (2013)), spirituele publiekstijdschriften (Dam, 2014) en semi-literaire tijdschriften (Elshof (2011), Janssen (2013) en Peters (2013)) is het mannensegment nog onontgonnen terrein. In mijn onderzoek focus ik op interviews met literaire auteurs (auteurs die minimaal een fictieboek of poëziebundel hebben geschreven) in *Esquire* 1990-2014. De redactie maakt een bewuste keuze voor bepaalde geïnterviewden. Er wordt afgewogen of de persoon past bij de doelgroep en de formule van het tijdschrift. Interviews zeggen daarom niet alleen iets over de geïnterviewde, maar geven ook veel informatie over het tijdschrift zelf. Omdat *Esquire* zich richt op intellectuele mannen vraag ik me af in hoeverre de interviews met schrijvers hierbij aansluiten en welk beeld van de literatuur hierin naar voren komt. Worden er vooral mannen of ook vrouwen geïnterviewd? In welke leeftijdsklasse bevinden de geïnterviewden zich en bij welke uitgeverijen worden ze uitgegeven?

Dat doet de vraag rijzen welke onderwerpen er in schrijversinterviews in publiekstijdschriften aan bod komen. Gaat het inderdaad over schoenveters en vakantiebestemmingen zoals Zwagerman zei of wordt er wel degelijk over die nieuwe roman gesproken? En hoe past dit alles uiteindelijk bij het profiel van *Esquire*? Uiteindelijk kom ik op de volgende onderzoeksvraag:

Hoe presenteert de Nederlandse mannenglossy *Esquire* (1990-2014) literaire auteurs in interviews?

Deze vraag zal beantwoord worden met behulp van drie deelvragen:

1. Wat zijn de kenmerken van de geïnterviewde auteurs?
2. Over welke thema's doen literaire auteurs uitspraken in interviews?
3. Zijn er tussen 1990 en 2014 veranderingen in aantal interviews, auteurskeuze, thema's of poëtica waar te nemen?

1.3. CORPUS EN METHODE

Het corpus bestaat uit alle interviews met literaire auteurs die zijn verschenen in *Esquire* van 1990 tot 2014. De geïnterviewde moet op het moment van publicatie van het desbetreffende nummer minimaal een fictieboek of poëziebundel hebben geschreven. Ik hanteer de volgende definitie van interview:

Een artikel dat herkenbaar is als interview, doordat het voor het grootste gedeelte (of helemaal) bestaat uit quotes van de geïnterviewde, maar door iemand anders (de interviewer) geschreven is.

Dubbelinterviews worden niet meegerekend, omdat het hierbij lastig te bepalen is wie de interviewer en wie de geïnterviewde is. Ook portretten van of verhalen over auteurs, waarbij minder dan de helft uit *quotes* bestaat, worden niet meegeteld. Natuurlijk is het ook bij de interviews die wel voor het grootste deel uit citaten bestaan geen weergave van de werkelijkheid, maar ik moet ergens een onderscheid maken. In totaal blijven er dan 65 interviews over. Een overzicht van het gehele corpus is te zien in de digitale bijlage.

Voordat ik de interviews zal analyseren, zal ik een karakterisering opstellen van de Nederlandse *Esquire*. Dit zal ik doen aan de hand van oplage- en verkoopcijfers (voor zover deze bekend zijn), doelgroep, functie, hoofdredactioneel commentaar en door zelf een algemene beschrijving van het blad (vormgeving, hoofdredactie, rubrieken, economie) te geven. De karakterisering is te lezen in Hoofdstuk 2.

Naar interviews in populaire tijdschriften is weinig wetenschappelijk onderzoek gedaan. Er is nog geen standaardmethode waarmee tijdschriftinterviews geanalyseerd worden. Daarom heb ik zelf een codeboek (Bijlage 1) samengesteld waarmee deze analyse gedaan kan worden. Aan de hand van het codeboek worden per interview zestien variabelen genoteerd. Het gaat hierbij om algemene variabelen over het tijdschriftnummer, variabelen over het artikel, variabelen over de geïnterviewde en variabelen over de onderwerpen (thema's) die besproken worden.

Bij het coderen krijgt elk interview in het corpus een nummer. Via dat nummer zal er verwezen worden naar de interviews. De variabelen die genoteerd worden over het artikel zijn:

- jaar van uitgave;
- maand van uitgave;
- auteur van het artikel;
- titel;
- rubriek (indien van toepassing);
- binnen of buiten de literatuurrubriek;
- omvang van het artikel;
- interviewvorm.

Door deze variabelen te noteren, kan gekeken worden of er opvallende verschillen zijn bijvoorbeeld per jaar of per rubriek.

De variabelen die genoteerd worden over de geïnterviewde zijn:

- naam;
- geslacht;
- leeftijd (op het moment dat het interview verscheen);
- land van herkomst;
- debutant of gevestigde naam;
- uitgeverij (op het moment dat het interview verscheen).

De variabelen over de geïnterviewden worden vergeleken met de variabelen over de artikelen. Zo is het mogelijk om bijvoorbeeld de gemiddelde leeftijd van de

geïnterviewden per jaargang te laten zien. Voor een uitgebreidere toelichting van de variabelen verwijs ik naar het codeboek in Bijlage 1.

Naast een kwantitatieve analyse van de algemene kenmerken van de artikelen en de geïnterviewden, zal ik de interviews ook inhoudelijk onderzoeken. In de kwantitatieve inhoudsanalyse worden in elk interview enkel de citaten van de geïnterviewde onderzocht. Tekst die niet door de geïnterviewde is gezegd, maar door de interviewer/auteur, zal buiten beschouwing worden gelaten. Soms wordt de tekst van de interviewer/auteur wel gebruikt om uitspraken van de geïnterviewde te interpreteren, bijvoorbeeld in het geval van een vraag-antwoordvorm. De tekst van de interviewer kan altijd een context scheppen waarin de interviewer de uitspraak doet. Deze context wordt dan ook meegenomen bij het coderen van het interview.

Het coderen doe ik aan de hand van een aantal topics. De topics heb ik samengesteld aan de hand van Withuis (2009), die artikelen (niet per se interviews) onderzocht in *Esquire* en *Marie Claire* op masculiniteit en femininiteit. Zij deed een kwantitatieve inhoudsanalyse met de categorieën van Hofstede (2007): *Algemene normen en gezin; Sekserollen en seksualiteit; Onderwijs en consumentengedrag; Werksituatie; Politiek en religie*.³² Withuis buigt deze categorieën om tot: *Relaties; Sekserollen en seksualiteit; Werksituatie; Maatschappij*. Deze categorieën zijn allemaal relevant als mogelijke gespreksonderwerpen in de door mij te analyseren interviews. De categorie *Werksituatie* heb ik veranderd in het bredere *Literatuur*, omdat alle geïnterviewden werkzaam zijn in het literaire veld. Veel schrijvers hebben echter naast hun schrijversbestaan nog andere betaalde en niet-betaalde nevenactiviteiten. Daarom heb ik daar een extra categorie van gemaakt: *Nevenactiviteiten*. Daarnaast wordt in interviews vaak over iemands persoonlijkheid gesproken. De categorie *Persoonlijkheid* is als laatste toegevoegd. Uiteindelijk kom ik op het volgende schema met zes topics en verschillende subtopics uit (Tabel 1):

³² Withuis 2009

(1)Relaties	(a)Vriendschap (b)Familie en gezin (c)Liefde (d)Netwerk
(2)Sekserollen en seksualiteit	(a)Man-vrouwverhouding/gender (b)Seksualiteit (c)Geaardheid
(3)Maatschappij	(a)Politiek (b)Actualiteit en samenleving (c)Natuur, milieu en wereld (d)Religie
(4)Nevenactiviteiten	(a)Hobby's/vrijtijdsbesteding/interesses (b)Niet-literair betaald werk (c)Vrijwilligerswerk/ambassadeurschap
(5)Literatuur	(a>Poëtica (b)Eigen literair werk (c)Ander literair werk (d)Schrijversbestaan (e)Receptie en literatuurkritiek
(6)Persoonlijkheid	(a)Karaktereigenschappen (b)Uiterlijk en stijl (c)Persoonlijke anekdote (d)Imago en reputatie (e)Gezondheid (f)Jeugd en afkomst

Tabel 1. Thema's en subthema's.

Ik zal hieronder de subthema's definiëren en toelichten. Soms gebruik ik een citaat uit een van de interviews om de toelichting te verduidelijken. Ik verwijs in het vervolg naar citaten uit de interviews op de volgende manier: de citaten staan tussen dubbele aanhalingstekens en erachter staat tussen haakjes een # gevolgd door het nummer van het desbetreffende interview (1 t/m 65). In de digitale bijlage is precies te zien welk nummer correspondeert met welk interview.

1A. Vriendschap

Alle uitspraken die gedaan worden over specifieke vrienden in het heden of verleden of vriendschap in het algemeen.

1B. Familie en gezin

Alle uitspraken die gedaan worden over specifieke familieleden en familie en gezin in het algemeen. Zowel uitspraken over vroeger als de uitspraken over hedendaagse familie

worden meegenomen. Een geïnterviewde kan het bijvoorbeeld over de rol van de familie in zijn/haar jeugd hebben, maar ook over zijn/haar eigen gezin praten.

1C. Liefde

Alle uitspraken die gedaan worden over de liefde of specifieke liefdespartners, zowel uit het heden als het verleden. Uitspraken die enkel betrekking hebben op seksualiteit worden bij *Seksualiteit* (2B) gecategoriseerd. Als de uitspraak zowel over liefde als seks gaat, valt hij onder beide categorieën.

1D. Netwerk

Alle uitspraken over relaties die geen vriendschappelijke of liefdesrelatie met de geïnterviewde hebben of hebben gehad. Dit kan bijvoorbeeld gaan over kennissen, collega's of mensen uit hetzelfde vakgebied. Wanneer het specifiek over het werk van een andere schrijver gaat, wordt de uitspraak gecategoriseerd bij *Ander literair werk* (5C). Als het over de persoon gaat, wordt de uitspraak gecategoriseerd bij *Netwerk*.

2A. Man-vrouwverhouding en gender

Alle uitspraken die gaan over de verhouding tussen mannen en vrouwen (zowel persoonlijk als in het algemeen) en gender. Uitspraken die gaan over mannelijkheid en/of vrouwelijkheid worden tot deze categorie gerekend.

2B. Seksualiteit

Alle uitspraken die specifiek over seksualiteit en seksuele handelingen en lust gaan. Dit thema valt vaak samen met *Liefde* (1C), *Man-vrouwverhouding en gender* (2A) en/of *Geaardheid* (2C). In die gevallen wordt een uitspraak dan ook bij meerdere thema's gecategoriseerd.

2C. Geaardheid

Alle uitspraken over homo-, hetero en biseksualiteit en aspecten die daarmee samen hangen, bijvoorbeeld: uit de kast komen.

3A. Politiek

Alle uitspraken die gedaan worden over politieke toestanden en machtsverhoudingen in een samenleving in heden en verleden en in binnen- en buitenland.

3B. Actualiteit en samenleving

Alle uitspraken die gaan over de actualiteit, maatschappij en samenleving in heden en verleden en binnen- en buitenland. Uitspraken over politiek worden apart gecategoriseerd bij *Politiek* (3A).

Voorbeeld: “In Nederland ontbreekt elk gevoel voor traditie en dus is dit land als samenleving vormloos.” (#7)

3C. Natuur, milieu en wereld

Alle uitspraken die betrekking hebben op natuur, milieu of wereld. Bijvoorbeeld uitspraken over derdewereldproblematiek of milieuvervuiling vallen hieronder.

3D. Religie

Alle uitspraken die gaan over (een vorm van) religie, spiritualiteit en geloofsbeleving.

4A. Hobby's, vrijetijdsbesteding en interesses

Alle uitspraken die gaan over persoonlijke hobby's, vrijetijdsbesteding en interesses van de geïnterviewde die niet met literatuur te maken hebben.

4B. Niet-literair betaald werk

Alle uitspraken die gaan over ander betaald werk dan literair werk. Met literair werk wordt het schrijven van fictie of poëzie bedoeld. Het schrijven van columns, non-fictie of journalistieke teksten valt niet onder literair betaald werk en uitspraken daarover worden bij deze categorie ondergebracht.

4C. Vrijwilligerswerk en ambassadeurschap

Alle uitspraken die gaan over het doen van vrijwilligerswerk of het ondersteunen van een ideële organisatie of goed doel.

5A. Poëtica

Alle uitspraken over de creatieve normen van de geïnterviewde. Uitspraken waarin de geïnterviewde zijn visie op de literatuur geeft, worden bij deze categorie gerekend.

Voorbeeld: “Een roman als geheel dient veel te vertellen over de manieren waarop we echt menselijk kunnen zijn.” (#6) Ook uitspraken die gaan over de visie van de

geïnterviewde op het auteurschap/kunstenaarsschap worden bij deze categorie gerekend.

Voorbeeld: “Ik vind dat ik de vertalingen in de talen die ik beheers tot op de bodem moet controleren (...). Het is je plicht tegenover je werk.” (#1)

5B. Eigen literair werk

Alle uitspraken die gaan over (aspecten van) het eigen werk van de geïnterviewde. Met het eigen werk wordt het eindresultaat bedoeld: het boek of verhaal zoals het is verschenen of uitspraken over toekomstig werk. Uitspraken over de plot, de personages, de thema's, de ideeën erachter en de auteursintentie worden tot deze categorie gerekend.

5C. Ander literair werk

Alle uitspraken die gaan over (literair werk van) andere schrijvers of niet-poëtische uitspraken over literatuur in het algemeen. Ook uitspraken over de literaire inspiratiebronnen van de geïnterviewde en het literaire veld worden bij deze categorie ondergebracht. Wanneer uit de uitspraak blijkt dat de geïnterviewde een persoonlijke relatie (vriendschappelijk of professioneel) met een andere schrijver heeft, wordt de uitspraak bij *Relaties* (1) gecategoriseerd.

5D. Schrijversbestaan

Alle uitspraken die gaan over het dagelijks bestaan van de geïnterviewde als schrijver, zoals de werkwijze, het verdienmodel, de uitgeverij als instituut en de omgang met roem en succes. Wanneer het gaat over de verkoopcijfers van het boek, wordt afgewogen of de uitspraak het best bij *Schrijversbestaan* (meer vanuit het perspectief van de auteur: hoeveel hij/zij eraan over houdt, of hij/zij ervan kan leven) of bij *Receptie en literatuurkritiek* (5D) (perspectief van het publiek, bijvoorbeeld als een boek totaal niet verkoopt of juist een bestseller is) past, of bij allebei.

5e. Receptie en literatuurkritiek

Alle uitspraken die gaan over hoe en of het werk van de geïnterviewde is ontvangen in de media en bij het publiek. Voorbeeld: “Als ik naar de Nederlandse literatuurcritici had geluisterd, zou ik nooit meer een letter hebben geschreven.” (#33) Uitspraken over verkoopcijfers kunnen hieronder vallen. Ook de status of reputatie van de geïnterviewde als schrijver vallen onder receptie. De reputatie van de geïnterviewde als persoon echter, valt onder *Imago en reputatie* (6D).

6A. Karaktereigenschappen

Alle uitspraken waarin de geïnterviewde direct over zijn/haar eigen karakter spreekt. Voorbeeld: “Ik denk dat ik in feite naar waarheid kan zeggen dat ik een aardige man ben.” (#6) Uitspraken waaruit indirect een karaktereigenschap blijkt, worden niet meegenomen.

6B. Uiterlijk en stijl

Alle uitspraken die gaan over uiterlijk, kleding en persoonlijke stijl van de geïnterviewde in heden en verleden. Ook uitspraken over mode of schoonheidsideaal vallen onder deze categorie.

6C. Persoonlijke anekdote

Alle uitspraken die een voor de geïnterviewde belangrijke herinnering of persoonlijke anekdote beschrijven. Voorbeeld:

“Het gonsde op de Nieuwmarkt. Sirenes klonken dichtbij. We liepen over de Zeedijk naar huis en zagen dat motorpolitie onze straat had afgezet. Boven ons hoofd gooide een vent een televisietoestel uit zijn

zolderraam naar beneden. Hij mikte op een agent. Pas toen zag ik het meisje liggen, languit op de grond. Dood. Ze was ons kamermeisje. Ze had haar nieuw gekochte zomerjurkje aan. Later hoorde ik dat een Surinamer, die vent op zolder dus, een café was binnengestormd met een bajonet en een pistool en vijf mensen had neergemaaid. Ik zal zijn naam niet noemen, want voor je het weet... hè? (#14)

6D. Imago en reputatie

Alle uitspraken die gaan over het beeld dat de buitenwereld van de geïnterviewde als persoon heeft of het beeld wat de geïnterviewde wil of denkt dat de buitenwereld van hem/haar heeft. Uitspraken over de reputatie die de geïnterviewde heeft als schrijver vallen onder *Receptie en literatuurkritiek* (5E).

6E. Gezondheid en levensstijl

Alle uitspraken die de geïnterviewde doet over zijn/haar gezondheid en levensstijl.

6F. Jeugd en afkomst

Alle uitspraken die de geïnterviewde doet over zijn/haar eigen jeugd, opvoeding en het sociale milieu waaruit hij/zij afkomstig is.

Bij elk interview wordt alleen genoteerd of de (sub)topics voorkomen en niet hoe vaak. Uitspraken die niet bij een van de subtopics passen, of waarvan niet duidelijk is waar het over gaat, worden niet gecategoriseerd. Dit kunnen bijvoorbeeld meta-uitspraken zijn: uitspraken die gaan over het interview. Een voorbeeld hiervan is:

“Het is jammer dat je in een interview nooit het gezicht van de spreker kunt laten zien. Ja, of je moet het er natuurlijk bijzetten hè. Nooteboom praat over gewichtige dingen maar Nooteboom lacht. Zoiets.” (#1)

Deze uitspraken komen echter zo weinig voor, dat er geen aparte categorie aan gewijd is. Niet alle uitspraken laten zich zo makkelijk in hokjes stoppen, zo bleek tijdens het coderen. Met dit model probeer ik het grootste deel van de uitspraken te categoriseren en zo het literaire-interviewgenre in *Esquire* globaal in kaart te brengen, maar ik claim niet dat dit model toereikend toerijkend is voor alle uitspraken. Er komt veel interpretatie bij kijken. In Hoofdstuk 6 zal in de discussie daarom ook de methode worden geëvalueerd.

1.3.1. VOORBEELDANALYSE VAN EEN INTERVIEW

Ik ben me ervan bewust dat deze methode voor een groot deel subjectiviteit met zich meebrengt, omdat ik de enige persoon ben die de interviews codeert. Om transparantie te scheppen over hoe ik de interviews heb gecodeerd, volgt hier een voorbeeldanalyse van het interview met Leon de Winter in 1999 (#12). Ik hoop hierin duidelijk te maken hoe ik het coderen heb aangepakt en hoe ik eventuele moeilijkheden heb opgelost. In Tabel 2 is de transcriptie van het interview te zien met bij elke uitspraak de door mij toegekende codes. Het interview met De Winter was een artikel in de rubriek ‘Wat ik heb geleerd’ (zie Hoofdstuk 3 voor een uitgebreide toelichting op deze rubriek). Alle interviews in

deze rubriek zijn *fullquote*, wat wil zeggen dat het interview alleen uit citaten van de geïnterviewde bestaat, zonder tussenkomst van vragen of beschouwingen van de interviewer/auteur. Dit maakte het coderen voor mij enigszins makkelijker, omdat de citaten van de geïnterviewde geen antwoorden op vragen zijn, maar uitspraken die op zichzelf staan. Ik hoefde bij dit interview de vragen van de interviewer/auteur niet mee te nemen in de interpretatie van het antwoord.

In uitspraak 1 van het interview vond ik drie subtopics: *Ander literair werk* (5C), *Eigen literair werk* (5B) en *Religie* (3D). De uitspraak gaat over andere schrijvers die de geïnterviewde bewondert en die hem geïnspireerd hebben. Daarnaast spreekt de geïnterviewde over de personages in zijn eigen werk en hij heeft het over religie, namelijk zijn joodse afkomst. Ondanks dat het woord ‘afkomst’ letterlijk in de tekst, heb ik deze uitspraak niet ondergebracht bij *Jeugd en afkomst* (6F). Naar mijn mening gaat de uitspraak meer over religie in het algemeen, als een factor die in zijn hedendaagse leven en werk een grote rol speelt, dan over de rol die religie speelde in zijn jeugd en opvoeding.

Uitspraak 2 is een typisch voorbeeld van het subtopic *Persoonlijke anekdote*. Er wordt een moment uit het leven van de geïnterviewde besproken: een gebeurtenis die hij ooit meemaakte.

Uitspraak 3 gaat over *Familie* (1B) en *Religie* (3D). De geïnterviewde spreekt over zijn beide ouders en hun houding ten opzichte van het joodse geloof. Hij heeft het over zijn eigen relatie met zijn ouders op dat gebied en hoe hij zelf tegen het onderwerp religie aankijkt. De uitspraak had ook gecategoriseerd kunnen worden bij *Jeugd en afkomst* (6F). De geïnterviewde spreekt immers in de verleden tijd, wat aanduidt dat het over vroeger gaat, maar staat ‘vroeger’ gelijk aan ‘jeugd’? Dat de vader van de geïnterviewde elke zaterdag naar de synagoge ging, zegt niet per se iets over de jeugd van de geïnterviewde zelf. Het is een gewoonte van zijn vader, een gewoonte die de vader misschien ook al had voor de geboorte van de geïnterviewde. Toegegeven, het betreft hier een grijs gebied, maar voor mij gaat de uitspraak duidelijker over de relatie van de geïnterviewde met zijn ouders, dan over zijn jeugd en/of afkomst. Soortgelijke situaties, waarbij het onderscheid tussen de categorieën niet altijd even duidelijk is, komen vaker voor in het corpus. Ik heb hierbij telkens een afweging gemaakt die ik het meest vond passen, maar het is natuurlijk niet uitgesloten dat een andere codeur een andere afweging zou maken.

In uitspraak 4 speelt hetzelfde dilemma, maar hier is gekozen om beide subtopics (*Familie*, 1B en *Jeugd en afkomst*, 6F) te noteren. De geïnterviewde spreekt over de relatie met zijn familie, zowel met zijn eigen kinderen als met zijn vader. De zin “Hij was dag en nacht aan het werk en stierf toen ik elf jaar was”, geeft een beeld van de jeugd van de geïnterviewde.

Uitspraak 5 gaat wederom over de vader en een kind van de geïnterviewde. Daarom is de uitspraak gecodeerd bij *Familie* (1B). Er wordt in deze uitspraak ook verwezen naar iets maatschappelijks: de naam van de zoon ligt “cultuurhistorisch een

tikkeltje moeilijk”, maar deze uitspraak vond ik te weinig concreet om hem in te delen bij een van de subtopics van *Maatschappij* (3).

Uitspraak 6 is gecodeerd bij *Schrijversbestaan* (5D), omdat het gaat over werkwijze van de geïnterviewde bij het schrijven. Het gaat niet over een specifiek werk, maar over het schrijven in het algemeen. Er is getwijfeld om ook *Seksualiteit* (2A) als code toe te kennen aan deze uitspraak. De geïnterviewde vergelijkt het gevoel dat hij krijgt als hij verhalen bedenkt met seks. Daarna zegt hij: “een van de meest opwindende dingen die ik ken”. Of die frase over seks of over schrijven gaat, wordt niet helemaal duidelijk uit de context. Doet de geïnterviewde hier een expliciete uitspraak over seks of was de vergelijking al afgelopen en gaat het laatste deel weer over het schrijven? Het lijkt mij logischer dat seks hier slechts is gebruikt als vergelijking en dat het schrijven het ‘echte’ onderwerp is waar het om draait. Daarom heb ik ervoor gekozen om de uitspraak niet bij *Seksualiteit* (2A) te rekenen.

In uitspraak 7 vindt wederom een vergelijking plaats. Ditmaal wordt een schrijver (in het algemeen) vergeleken met een priester. Ook hier vind ik het logischer dat de uitspraak primair over het schrijverschap gaat en niet over bijvoorbeeld religie. De uitspraak is dus gecodeerd als *Schrijversbestaan* (5D).

Uitspraak 8 gaat zowel over de werkwijze van de schrijver in het algemeen als over specifieke aspecten van het eigen werk (“effecten zitten op de juiste plek”). Daarom is de uitspraak gecategoriseerd bij *Schrijversbestaan* (5D) en *Eigen literair werk* (2B).

De laatste uitspraak gaat over de echtgenote en het gezin van de geïnterviewde. Er is daarom gekozen om de uitspraak in te delen bij *Liefde* (1C) en *Familie* (1B). *Karaktereigenschappen* (6A) had ook nog gekund, omdat de geïnterviewde in deze uitspraak zegt dat hij niet ‘honkvast’ is, maar de relatie tussen de geïnterviewde en zijn vrouw (en gezin) voert in deze uitspraak de boventoon.

#	Transcriptie interview	Codes
1	Saul Bellow, Philip Roth en John Updike zijn mijn favorieten. Vooral met de eerste twee voel ik een grote verwantschap. Zij zijn net als ik van joodse afkomst en scheppen werelden die dicht bij mij staan. Ik geef mijn personages om die reden ook graag een joodse achtergrond.	5C, 5B, 3D
2	Toen ik nog op de Filmacademie in Amsterdam zat, deed ik mijn inkopen bij de Albert Heyn in de Westerstraat. Er zat een jongen achter de kassa die zijn werk met een volmaakte overgave deed. Elke aanslag was een kunst, bij elk artikel zag je zijn vreugde. Ik stond er met tranen in mijn ogen naar te kijken. Passie!	6C
3	Mijn vader ging elke zaterdag naar de synagoge. Mijn moeder wilde weinig weten van religie. Wat dat betreft ben ik een kind van mijn moeder. Ik heb een enorme liefde voor traditie, voor rituelen, maar heb niets met de inhoud ervan.	3D, 1B
4	Ik heb nu al meer uren doorgebracht met mijn kinderen dan mijn vader met mij. Hij was dag en nacht aan het werk en stierf toen ik elf jaar was.	1B, 6F
5	Onze zoon Moos is vernoemd naar mijn vader, hoewel wij beseffen dat die naam cultuurhistorisch een tikkeltje moeilijk ligt.	1B
6	Je vindt een verhaal dat maar niet weggaat uit je hoofd. Het blijft maar doorzeuren en dringt zich steeds weer aan je op. Het is een gevoel dat je kunt vergelijken met seks, een van de meest opwindende dingen die ik ken.	5D
7	Een schrijver is als een priester. Je bent het altijd of je bent het nooit.	5D
8	De passie blijft hetzelfde, maar na twintig jaar schrijven ben ik preciezer geworden in het mikken. Mijn taalschat is gegroeid, mijn behendigheid om beeldend te schrijven is sterker geworden, evenals het vermogen om de dramaturgie van een verhaal te hanteren. Effecten zitten op de juiste plek.	5B, 5D
9	Mijn vrouw is zeer honkvast, ik niet. Waar mijn gezin is, ook nu met twee kinderen, voel ik mij thuis. Maakt niet uit in wat voor land.	1C, 1B

Tabel 2. Transcriptie van interview #12 met codes.

Behalve een kwantitatieve analyse van de algemene kenmerken en de kwantitatieve inhoudsanalyse, zal ik in Hoofdstuk 5 een kwalitatieve analyse doen van vier interviews met schrijvers in de rubriek ‘Mannenmeetlat’ (voor de interviews, zie Bijlage 2-5). In ‘Mannenmeetlat’ legt redacteur Vanessa Oostijen elk nummer een bekende man langs de zogenaamde meetlat door alle mannen dezelfde vragen te stellen en de antwoorden te beoordelen. Dat in elk van deze interviews dezelfde vragen worden gesteld en er een score aan de antwoorden wordt toegekend, maakt deze rubriek als *case study* interessant voor een kwalitatieve analyse. Er zal worden gekeken naar op welke eigenschappen of kwaliteiten de geïnterviewden punten scoren en hoe zich dit verhoudt tot het manbeeld dat *Esquire* uitdraagt.

1.4. HYPOTHESE

Mijn hypothese is dat er onder de geïnterviewden vooral mannen zijn die zelf ook deel van de doelgroep zijn. Ik verwacht dat vrouwelijke auteurs anders in beeld gebracht worden

dan mannelijke auteurs. De Amerikaanse *Esquire* is met artikelen als ‘What men don’t like about women’ (juli 1939) en ‘Ladies are lousy drivers’ (januari 1941) namelijk veelvuldig bekritiseerd om zijn vrouwen- en homohaat.³³ *Esquire* werd beschuldigd verantwoordelijk te zijn voor ‘some of our era’s most aggressively one-dimensional representations of women.’³⁴ Ook de literatuur in het blad had altijd een masculiene insteek.³⁵ Ik verwacht in de interviews in de Nederlandse editie ook een mannelijke invalshoek te zien.

Esquire vindt uiterlijk en stijl even belangrijk als inhoud, dit blijkt ook uit de jaarlijkse ‘Beste geklede man’-verkiezing. Ik verwacht dat de geïnterviewden daarom succesvolle mannen tussen de dertig en de veertig zijn die stijl zelf belangrijk vinden. Daarom zal het onderwerp uiterlijk en stijl vaak terug komen in de gesprekken. Ik verwacht dat de literatuur zelf als gespreksonderwerp minder vaak terugkomt dan zaken als relaties, seksualiteit, vrijetijdsbesteding et cetera, omdat het bij publiekstijdschriften niet primair om literatuur gaat. Het is belangrijker om ‘de persoon achter de schrijver’ te leren kennen.

Daarnaast verwacht ik dat er veranderingen tussen 1990 en 2014 zijn waar te nemen. Tijdschriften spelen tegenwoordig een minder belangrijke rol dan in de jaren negentig als het gaat om bemiddeling tussen auteur en publiek, omdat er inmiddels veel andere kanalen waar auteurs ook rechtstreeks contact met lezers kunnen hebben bij zijn gekomen. Bovendien is er niet alleen een verandering in het gehele medialandschap, maar er is ook veel veranderd in het literaire veld. Door digitalisering is boeken lezen een minder populair tijdverdrijf geworden. Er worden minder boeken verkocht en er wordt minder gelezen. Het zou dus logisch zijn dat het aantal geïnterviewde auteurs in de loop der jaren afneemt.

Het zou echter ook kunnen dat de andere vormen van literatuur in het blad afnemen, maar dat het interview niet afneemt, omdat het genre door de celebritycultuur steeds populairder wordt. In de beginperiode van Van de Westelaken had *Esquire* een grote literatuurrubriek (meestal tussen de 10 en de 20 pagina’s). Gaandeweg is de literatuurrubriek gereduceerd tot twee pagina’s in 2014 (zie paragraaf 2.2.4.). Hierdoor kan de aandacht voor literatuur in de vorm van interviews binnen en buiten de literatuurrubriek verschillen. De interviews binnen de literatuurrubriek zullen waarschijnlijk meer over literatuur gaan dan de interviews buiten de literatuurrubriek.

³³ Jackson, Stevenson & Brooks 2001:26

³⁴ Breazeale 1994:1

³⁵ Hammill & Leick 2012:194

HOOFDSTUK 2. *ESQUIRE*

Om een duidelijker beeld te krijgen van *Esquire*, wordt het tijdschrift in dit hoofdstuk gekarakteriseerd. Zo worden de formules van het blad, de rubrieken (en in het bijzonder de literatuurrubrieken), de doelgroep, de uiterlijke kenmerken en de economie van het tijdschrift besproken. Daarnaast worden enkele begrippen toegelicht.

2.1. BEGRIPSBEPALINGEN

Op basis van de verschijningsinterval wordt een blad als ‘tijdschrift’ gecategoriseerd als het hooguit één keer per week (anders is er sprake van een dagblad) en minimaal drie (volgens het Nederlandse Uitgevers Verbond (NUV)) of vier (volgens de overheid) keer per jaar verschijnt.³⁶ Bakker & Scholten (2009) hebben het Nederlandse tijdschriftenlandschap op basis van doelgroep in vier categorieën verdeeld: wetenschappelijke tijdschriften, vak- en professionele tijdschriften, specialinterestbladen en publiektijdschriften. Over het algemeen hebben publiektijdschriften een hogere oplage dan de andere soorten bladen. De definitie van publiektijdschriften is volgens Bakker en Scholten: ‘tijdschriften met een meer algemene inhoud en/of doelgroep.’³⁷ Hoewel deze definitie op zich een duidelijk onderscheid weergeeft met de specialinterestbladen, die juist over een specifiek onderwerp gaan, is dit onderscheid in de praktijk moeilijk te maken: ‘In feite zijn er maar weinig bladen die een algemene inhoud hebben: opiniebladen, familietijdschriften en vrouwenbladen zijn voorbeelden van tijdschriften waarin over veel verschillende onderwerpen geschreven wordt.’³⁸ De Groep Publiektijdschriften van de Nederlandse Uitgeversbond heeft een iets uitgebreidere definitie van wat een publiektijdschrift is:

Een minstens vier keer per jaar verschijnende uitgave, die op eigen initiatief en voor eigen rekening en risico van de uitgever op de markt wordt gebracht. De uitgave kent een redactionele onafhankelijkheid en richt zich op een brede lezerskring van vrouwen en/of mannen, gezinnen, jongeren of kinderen. De inhoud is algemeen informatief, spannend en al dan niet meningvormend. De verspreiding van de uitgave kan gratis geschieden of op basis van abonnement en/of losse verkoop.³⁹

Op basis van deze definitie ga ik er vanuit dat *Esquire* een publiektijdschrift is. Naast publiektijdschrift, is *Esquire* ook een glossy. De term glossy heeft minder te maken met de doelgroep of inhoud van het blad en meer met het uiterlijk van het blad. Een glossy is volgens Van Dale: ‘een tijdschrift gedrukt op dik glanzend papier’.⁴⁰ Hoewel de meeste glossy’s publiektijdschriften zijn, schrijft Severijnen in 2007 in het *NRC Handelsblad* over

³⁶ Bakker & Scholten 2009:44

³⁷ Bakker & Scholten 2009: 48

³⁸ Bakker & Scholten 2009: 48

³⁹ Z.n. ‘Publiektijdschriften’ <http://www.mediamonitor.nl/methodiek/begrippenlijst/>

⁴⁰ Z.n. <http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=glossy&lang=nn#.VWQ4AWiUd8E>

de zogenaamde ‘glossyficering’ van de tijdschriftenmarkt.⁴¹ Terwijl glossy’s voorheen vooral stonden voor oppervlakkige bladen over uiterlijk, relaties en glamour, bestaan er tegenwoordig glossy’s van alle soorten tijdschriften. Neem bijvoorbeeld het culturele en literaire tijdschrift *Hollands Diep* (2007-2012) of het literaire tijdschrift *Das Magazin* (2011-...). In het mannensegment is het echter nog niet zo gebruikelijk om een tijdschrift een glossy verpakking te geven. Volgens Arno Kantelberg, hoofdredacteur van *Esquire*, slaan glossy’s bij mannen minder aan dan bij vrouwen: “De lezersmarkt voor vrouwen is gewoon veel groter. Als mannen in de kiosk komen, pikken ze een blaadje en zijn gelijk weer weg.”⁴² Kantelberg denkt dat het een groot misverstand onder hoogopgeleide mannen is dat alleen een sobere verpakking kan betekenen dat het blad diepgang bevat:

“Bij *Esquire* combineren we stijl en inhoud. Het is een blad met goede journalistiek dat mooi is vormgegeven. Jonge lezers zijn daar heel enthousiast over, maar het lijkt alsof mensen van oudere generaties denken: het ziet er mooi uit, dus het zal wel oppervlakkig zijn. Glossy’s zijn daarmee een beetje de blonde vrouwen van het tijdschriftenvak.”⁴³

Zowel Kantelberg als Severijnen ziet een ontwikkeling in het beeld dat er bestaat van glossy’s. Blijkbaar is de jongere generatie meer in staat om uiterlijk en inhoud los van elkaar te beoordelen.

2.2. KARAKTERISERING *ESQUIRE*

In deze paragraaf wordt een karakterisering gegeven van het tijdschrift *Esquire*. Dit wordt gedaan aan de hand van de bladformule, de verschillende hoofdredacteurs en uitgevers en de economie van het blad. Als laatste wordt er een overzicht gegeven van de aandacht die *Esquire* geeft aan literatuur, buiten de literaire interviews. Hierbij wordt zowel ingegaan op beeldmateriaal, als de inhoud en het concept van de literatuurrubriek door de jaren heen.

2.2.1. BLADFORMULE

De succesvolle, goed opgeleide, bemiddelde man tussen de 25 en 45 jaar vindt wat hij zoekt in *Esquire*. Deze glossy schotelt de lezer de geneugten des levens voor. Er is wel ruimte voor onderwerpen als de Tweede Wereldoorlog of het Ebola-virus, maar *Esquire* besteedt vooral aandacht aan het visueel aantrekkelijke, glamour en luxe. Culinaria, mode en cultuur, alle ingrediënten van een veelzijdige lifestyle komen aan bod. Mooie mannen en vrouwen, in spannende poses, kijken de lezer aan. ‘De nieuwe Vaga girl’ toont bijna (maar nooit geheel) naakte, bekende modellen.⁴⁴

⁴¹ Severijnen 2007

⁴² Severijnen 2007

⁴³ Severijnen 2007

⁴⁴ Schree 2006:144

Zo wordt *Esquire* omschreven in *Het tijdschriftenboek* (2006), een uitgave van de Koninklijke Bibliotheek ter ere van de grote tijdschrifttentoonstelling 'Magazine!'. *Esquire* is een Nederlands mannentijdschrift dat bestaat sinds november 1990. Het verschijnt acht à tien keer per jaar en elk nummer heeft ongeveer 100 pagina's. Anders dan de meeste andere mannentijdschriften, is *Esquire* geen specialinterestblad. In Nederland bestaat het mannensegment van de tijdschriften voornamelijk uit bladen die over één onderwerp gaan, zoals muziek, sport, auto's of gezondheid. In *Esquire* gaat niet over een enkel onderwerp, maar over de complete lifestyle van de moderne man. De huidige uitgever van *Esquire*, Hearst Magazines, formuleerde de doelgroep van het blad als volgt:

Esquire schrijft voor de moderne man die zijn leven graag stijlvol wil inrichten, op vele gebieden. *Esquire* bedient deze man in brede zin, zowel bij de samenstelling van zijn garderobe (met extra aandacht voor accessoires – horloges! – en schoenen), maar ook bij de inrichting van zijn woning (electronica, interieur) en bij de keuze van bijvoorbeeld zijn auto (het ontwerp, de vorm van het dashboard, het leer van de stoelen).

Tegelijkertijd blijft deze stijlvolle man geëngageerd; hij staat met beide benen in de maatschappij, heeft oog voor de wereld om hem heen en weet dat een laag vernis het beste tot zijn recht komt op een stevig fundament.

De *Esquire* lezer is volwassen, succesvol (of op weg dat te worden), intelligent, nieuwsgierig, zelfverzekerd, gedreven, goed geïnformeerd en heeft gevoel voor humor.

Hij is geïnteresseerd in kunst, cultuur, technologie en geniet van zijn sociale leven. Zijn work/life balance is op orde. Hij staat positief in het leven, en staat altijd open voor suggesties en tips om zijn leven nog optimaler te leven. Hij is stijlbewust. Geeft geld uit aan kwalitatieve kleding, maar schroomt ook niet om zijn basics te kopen bij een grotere retailer.

Hij streeft naar een gezond leven en sport dan ook geregeld en eet bewust. Reizen doet hij zowel zakelijk als privé. Tijdens zijn vakantie bezoekt hij plekken waar hij iets mee krijgt van de cultuur, maar waar hij zich ook optimaal kan ontspannen en energie op kan doen. Een gezond respect en bewondering voor vrouwen siert hem. Hij rijdt een mooie auto, houdt van een fijne gin-tonic, een mooie wijn.⁴⁵

'Inhoud en stijl' lijken de toverwoorden van *Esquire* te zijn. Deze combinatie is goed terug te zien in de inhoud van het blad. Diepgaande artikelen over actualiteit, samenleving, psychologie en cultuur worden afgewisseld met lichtere onderwerpen als sport, reizen, celebrities en mode. Het tijdschrift heeft zich onder andere bekend gemaakt bij het Nederlandse publiek door de verkiezing van 'bestgeklede man'. Elk jaar wint een bekende Nederlander deze titel. De nominaties en de winnaar worden bekendgemaakt in het tijdschrift.

Op de cover van bijna elke *Esquire* staat een foto van een (meestal Nederlandse) beroemdheid. Dit kan bijvoorbeeld een zanger, acteur, sporter, politicus, DJ, presentator, schrijver, journalist of iemand van de koninklijke familie zijn. De persoon op de cover is meestal een man die een zekere status heeft bereikt in zijn vakgebied. Wanneer er een vrouwelijke beroemdheid op de cover staat, lijkt het, door de vaak sexy poses en weinige kleding echter meer te gaan om uiterlijke schoonheid dan expertise in het vakgebied.

⁴⁵ Z.n. 'Doelgroep' 2014

http://www2.hearstmagazines.nl/bestanden/downloads/profielen/Corporate_Hearst.pdf

Esquire wisselt af tussen *longreads*, korte artikelen en fotospecials. Die combinatie tussen licht en zwaar zorgt ervoor dat het blad niet te oppervlakkig, maar ook niet te diepgaand wordt. Er is voor elk wat wils. Veel van de artikelen hebben een (hetero)mannelijke invalshoek: bijvoorbeeld een artikel over de vraag of mooie vrouwen humor kunnen hebben.

2.2.2. HOOFDREDACTEUREN EN UITGEVERS

Esquire wordt in november 1990, naar Amerikaans voorbeeld, opgericht door Gijs van de Westelaken. In totaal heeft het blad tot en met 2015 negen hoofdredacteurs gehad:

- Gijs van de Westelaken (1990-1995)
- Peter Meijering (1990-1991)
- Dick van de Pol (1995)
- Jan H. Weduwer (1995-1996)
- Bob van der Burg (1996-1998)
- Frank Kloppert (1998-2003)
- Kees Beudeker (2001-2002)
- Hein van Dam (2003-2004)
- Arno Kantelberg (2004-...)

Tussen 1995 en 2004 wordt er relatief vaak gewisseld van hoofdredacteur, soms na een of twee jaar al. Toch vinden er in al die jaren inhoudelijk geen grote plotselinge veranderingen plaats. Het lijkt erop dat de hoofdredacteurs zich allen conformeren aan de formule van het tijdschrift, zonder echt een eigen stempel op het blad te drukken. Er is wel iets te zeggen over de vormgeving in relatie tot de hoofdredacteurs. Op het moment dat Weduwer hoofdredacteur wordt, in 1995, wordt het formaat van het blad kleiner (van iets groter dan A4 naar A4-formaat). Wanneer Kloppert hoofdredacteur wordt, in september 1998 wordt het formaat weer groter en in 2003 met Hein van Dam wordt het formaat juist weer kleiner.

Behalve van hoofdredactie, is er bij *Esquire* ook veel gewisseld van uitgever. In 25 jaar tijd is *Esquire* uitgegeven door negen uitgevers:

- Cascade Magazines (1990-1993)
- We2 (1994)
- International Magazines Holland (1995)
- Interpublishing (1995)
- Readers House (1996-2003)
- Telegraaf Tijdschriften Groep (TTG) (2003-2006)
- Esquire Media (2007-2009)
- Stijl & Inhoud Media (2010-2011)
- Hearst Magazines (2011-...)

Van de meeste wisselingen is het niet duidelijk waarom ze plaatsvonden. Wel is bekend dat TTG in 2006 wilde stoppen met *Esquire*, omdat de lezersmarkt te klein was.⁴⁶ Hierna besloot hoofdredacteur Kantelberg het tijdschrift zelf te gaan uitgeven met zijn uitgeverij Esquire Media.⁴⁷

Door de vele wisselingen in zowel hoofdredactie als uitgever, wordt duidelijk dat *Esquire* een sterk merk is. Het tijdschrift ligt blijkbaar zodanig goed in de markt dat het telkens (ondanks tegenslagen) nieuwe uitgevers aan zich weet te binden.

2.2.3. HET ECONOMISCH KAPITAAL VAN *ESQUIRE*

Esquire genereert economisch kapitaal door middel van advertenties. De signatuur van het tijdschrift valt ook terug te zien in die advertenties. Er wordt namelijk veel geadverteerd voor (mannelijke) lifestyleproducten, zoals elektronica, auto's, reizen, creditcards, parfum, schoenen, kleding, horloges, koffie, sigaretten (in de beginjaren), bier en sterke drank. De advertenties zijn allemaal stijlvol opgemaakt, met mooie afbeeldingen die soms meerdere pagina's beslaan. Advertenties voor koopjes zal men niet snel vinden in *Esquire*. De advertenties passen goed bij de doelgroep van de vermogende gesofisticeerde man.

Naast advertenties verdient *Esquire* aan abonnementen en de verkoop van losse nummers. Zo kostte een los nummer in 1990 fl. 5,00 en in 2014 €5,95. Een abonnement van acht nummers kostte in 1990 fl. 49,00 en in 2014 €59,00 (zie Tabel 3).

⁴⁶ Het tijdschriftenboek 2006:144

⁴⁷ Severijnen 2007

Jaar	Prijs voor een los nummer	Prijs voor een abonnement	Uitgever
1990	fl.5,00	fl.49,00 (8 nummers)	Cascade Magazines
1991	fl.5,00	fl.49,00 (8 nummers)	Cascade Magazines
1992	fl.7,95	fl.40,00 (per jaar)	Cascade Magazines
1993	fl.7,95	fl.40,00 (per jaar)	Cascade Magazines
1994	fl.8,50	fl.60,00 (10 nummers)	We2
1995	fl.8,50	fl.42,50 (10 nummers)	International Magazines Holland; Interpublishing
1996	fl.8,50	fl.42,50 (8 nummers)	Readers House
1997	fl.8,50	fl.42,50 (8 nummers)	Readers House
1998	fl.8,50	fl.42,50 (8 nummers)	Readers House
1999	fl.8,75	fl.42,50 (8 nummers)	Readers House
2000	fl.8,75	fl.42,50 (8 nummers)	Readers House
2001	fl.8,75/€3,97	fl.42,50/€19,29 (8 nummers)	Readers House
2002	€4,00	€25,00 (8 nummers)	Readers House
2003	€4,20	€26,00 (per jaar)	Readers House; TTG
2004	€4,25	€35,00 (10 nummers)	TTG
2005	€4,35	€37,50 (10 nummers)	TTG
2006	€4,50	€39,50 (10 nummers)	TTG
2007	€4,70	€33,90 (8 nummers)	Esquire Media
2008	€5,45	€36,95 (8 nummers)	Esquire Media
2009	€5,75	€36,95 (8 nummers)	Esquire Media
2010	€5,95	€47,75 (10 nummers)	Stijl & Inhoud Media
2011	€5,95	€49,95 (10 nummers)	Stijl & Inhoud Media
2012	€5,95	€49,95 (10 nummers)	Hearst Magazines
2013	€5,95	€49,95 (10 nummers)	Hearst Magazines
2014	€5,95	€59,00 (10 nummers)	Hearst Magazines

Tabel 3. prijzen van *Esquire* 1990-2014.

Over de oplagecijfers van *Esquire* voor 2000 is helaas niets bekend en door de vele uitgeverijwisselingen heb ik dit ook niet kunnen achterhalen. Vanaf 2000 is er echter wel wat te vinden over de oplagen. Zo hebben Bakker en Scholten in *Communicatiekaart van Nederland* (2009:52) een tabel opgenomen met daarin oplagecijfers van Nederlandse mannentijdschriften (Tabel 4). In deze tabel zijn de oplagecijfers van *Esquire* en andere mannenbladen in 2000, 2005 en 2008 opgenomen. Vergeleken met de andere mannenbladen heeft *Esquire* een relatief kleine, maar wel een redelijk constante oplage. Terwijl de oplage van *Playboy* van 108.000 in 2000 daalt naar 59.000 in 2008 en Penthouse van 63.000 naar 15.000, daalt de oplage *Esquire* in die periode slechts van 21.000 naar 20.000. Via HOI Instituut voor Media Auditing zijn de oplagecijfers van 2011-2014 beschikbaar. Deze laten tussen 2011 en 2013 een stijging zien: van (afgerond) 20.000 in 2011 naar 28.000 in 2013. Tussen 2013 en 2014 daalt de oplage licht: van 28.000 naar 27.000.

Titel	Oplage 1991	Oplage 2000	Oplage 2005	Oplage 2008
<i>Playboy</i>	132	108	68	59
<i>fHM</i>	-	-	55	46
<i>Men's Health</i>	-	51	55	47
<i>Passie</i>	-	90	53	-
<i>Penthouse</i>	97	63	29	15
<i>Esquire</i>	-	21	19	20
<i>Maxim</i>	-	29	-	-
<i>Man</i>	25	19	-	-
<i>Squeeze</i>	-	-	11	-
<i>BLVD-Man</i>	-	-	-	33
Totaal	254	381	290	220

Tabel 4. De oplagecijfers (x1000) van de mannenbladen in 1991-2008.⁴⁸

In een interview met Philip Dröge in 2009 vertelt hoofdredacteur Kantelberg dat *Esquire* op dat moment al drie jaar geen winst maakt: 'De omzet per jaar is ongeveer een miljoen en dat gaat er ook wel weer uit.'⁴⁹

2.2.4. *ESQUIRE* INTERNATIONAAL

Esquire is van oorsprong een Amerikaans tijdschrift en heeft verschillende edities over de hele wereld, onder andere in: China, Colombia, Griekenland, Hongkong, Indonesië, Zuid-Korea, Kazachstan, Latijns-Amerika, Maleisië, Singapore, Taiwan, Filipijnen, Rusland, Thailand, Spanje, Tsjechië, Midden-Oosten, Engeland, Vietnam, Turkije, Polen, Bulgarije en Roemenië.⁵⁰

De formule van de Nederlandse *Esquire* verschilt op het gebied van inhoud, vormgeving en doelgroep niet veel van de Amerikaanse en andere internationale edities. Zo richt de Amerikaanse editie zich ook op de intellectuele, cultureel geïnteresseerde, stijlvolle man:

As the only general-interest lifestyle magazine for sophisticated men, *Esquire* defines, reflects and celebrates what it means to be a man in contemporary American culture. Required reading for the man who is intellectually curious and socially aware, *Esquire* speaks to the scope and diversity of his passions with spirited storytelling, superb style and a tonic splash of irreverent humor.⁵¹

Sommige rubrieken zijn zelfs hetzelfde. Een rubriek die in international terug komt is bijvoorbeeld 'Man at His Best' ('Tackles a range of monthly topics that a modern man

⁴⁸ Bakker & Scholten 2009:52

⁴⁹ Interview met Arno Kantelberg 2009

http://eventbranche.blogs.com/eventbranche_weblog/2009/05/philip-dr%C3%B6ge-interviewt-arno-kantelberg-esquire-fhm.html

⁵⁰ *Esquire* juli/augustus 2015:12

⁵¹ <http://www.hearst.com/magazines/esquire>

needs to know. From books to film to music and from art to food to gadgets'⁵²) kennen we in Nederland als 'Man op z'n best' en heeft een soortgelijke inhoud.

Ondanks dat de internationale edities in hoofdlijnen overeenkomen, wordt elke editie door een eigen nationale of regionale redactie gemaakt. Elke redactie drukt zijn eigen stempel op het blad. Kantelberg zegt hierover in een interview met *De Volkskrant*:

"Mannen zijn overal anders en de wereldwijde edities van *Esquire* dus ook. De Amerikaanse is wat oubollig en ouderwets. De Engelse is wat nuchter, want de hoofdredacteur is ook een nicht. De Turkse editie is vrij raunchy, daar kom ik weleens een tepel in tegen. De Aziatische, en met name de Thaise, geen idee hoe ik dat moet omschrijven. Kenmerkend aan de Nederlandse man is een jasje, overhemd, jeans en sneakers. Polderachtig in al zijn poriën. Dat is mijn blaadje ook wel."

Tussen de Nederlandse en de Amerikaanse versie is daarnaast een groot verschil in oplage en publiek: waar *Esquire* in de Verenigde Staten een van de vaste waarden in tijdschriftenland is, bevindt het blad zich in Nederland meer in een niche. Volgens Kantelberg gaat dat niet veranderen, omdat de Nederlandse mannen moeilijk te bereiken zijn: 'De mannen die ik probeer te bereiken, tussen de 25 en 45, zijn heel cynisch en sceptisch als het op tijdschriften aankomt.'⁵³ Het verschil tussen de Nederlandse en de Amerikaanse versie zit hem dus niet zozeer in de intrinsieke kenmerken van het tijdschrift, maar meer in de positie in het literaire veld. In de termen van Bourdieu zou de Amerikaanse editie, omdat er een groter publiek voor is, 'heteronomisch' genoemd kunnen worden, terwijl de Nederlandse, met een kleiner publiek en weinig tot geen winst, 'autonomisch'.⁵⁴

2.2.5. LITERATUUR IN *ESQUIRE*

De Nederlandse editie van *Esquire* is net als de Amerikaanse een tijdschrift op het brede gebied van lifestyle en besteedt daarbinnen expliciet aandacht aan kunst, cultuur en literatuur. Literatuur krijgt zowel aandacht in de literatuurrubriek die in bijna elk nummer staat, als in interviews, mode- en fotoreportages.

Zo zien we in modeshoots in *Esquire* geen modellen, maar acteurs, muzikanten, kunstenaars of schrijvers – mannen die een zeker track record hebben opgebouwd en om die reden inspirerend zijn voor lezers.'⁵⁵

In 25 jaar tijd is er vijf keer een foto van een auteur op de cover verschenen (zie Figuur 1). In maart 1991 stond Cees Nooteboom op de voorpagina. In datzelfde nummer verscheen een groot interview met hem door Joost Zwagerman. Typerend is dat Nooteboom wordt

⁵² <http://www.summitmedia.com.ph/magazines/esquire>

⁵³ Interview met Arno Kantelberg 2009

http://eventbranche.blogs.com/eventbranche_weblog/2009/05/philip-dr%C3%B6ge-interviewt-arno-kantelberg-esquire-fhm.html

⁵⁴ Bourdieu 1993:38

⁵⁵ Z.n. 'Formule' 2014

http://www2.hearstmagazines.nl/bestanden/downloads/profielen/Corporate_Hearst.pdf

afgebeeld met zijn ene hand op een wereldbol gelegd en de andere hand in zijn zij, met als begeleidende tekst: ‘Cees’ wereld. Steeds meer grenzen gaan voor hem open. Wordt Nooteboom nu echt beroemd?’ Nooteboom wordt hier zowel door de foto als door de titel neergezet als een wereldburger, de ervaren globetrotter. Dit wordt ook veelvuldig benadrukt in het interview: “In 1988 vertrok ik naar Berlijn”, “Ik had me voorgenomen het in de zomer in Spanje te schrijven”, “Mijn gevoel – en daar luister ik altijd naar – gaf me in: Lissabon. Ik verzamelde wat idiote reisboeken en ging erheen.”(#1) Door de compositie lijkt de foto op de cover ook te suggereren dat Nooteboom zich op een of andere manier boven de wereld bevindt, boven de gewone mens. En dat is precies waar hij ook in het interview over spreekt:

“De meeste mensen kunnen niet reizen. Het vooruitzicht om alleen in een hotelkamer in een vreemd land te verblijven is voor veel mensen een schrikbeeld. Die willen wel op reis, maar dan met een vriendin of met een groep, die willen iets beklimmen of een rivier afzakken – als er maar een doel kan worden verzonnen, want zomaar ergens zijn is voor de meesten een claustrofobisch idee. Voor mij is het verheugd leven, ik haak aan hypotetische [sic] levens.”(#1)

Cees Nooteboom, de literaire auteur als gesofisticeerde, misschien een tikkeltje arrogante wereldreiziger. De theorie van Meizoz (2010) is dat het auteurs door het gebruik van media een bepaald imago, of *posture* zoals Meizoz het noemt, van zichzelf neerzetten. In tegenstelling tot het begrip identiteit, gaat *posture* minder over feitelijke eigenschappen en meer over een gecreëerd beeld: de *presentation of self*.⁵⁶ Deze theorie is deels gebaseerd op de literaire-veldtheorie van Bourdieu. Alle stappen die een actor, zoals Nooteboom, in het literaire veld zet, worden in die theorie gezien als strategische zetten om een bepaald doel te bereiken – of de actor zich daar nu wel of niet van bewust is.⁵⁷ Dat doel kan zijn het verwerven van economisch kapitaal (boekverkoop, winst, geld, etc.) of het verkrijgen van symbolisch kapitaal (naamsbekendheid, status, (hogere) waardering) of een combinatie van beide.

Meizoz zegt echter ook dat het postuur niet alleen door de auteur zelf geconstrueerd wordt. Het is ‘an interactive process: the image is co-constructed by the author and various mediators (journalists, criticism, biographies) serving the reading public.’⁵⁸ Journalisten, of in dit geval het tijdschrift *Esquire* speelt dus ook een rol in het construeren van het postuur van een auteur. Het tijdschrift is een actor in het literaire veld. De invloed van de verschillende actoren is echter onmogelijk te meten. In zekere zin dragen de foto en het interview van Nooteboom niet alleen bij aan zijn eigen postuur, maar ook aan het imago van *Esquire* als intellectueel mannenblad. Postuur is geen begrip dat objectief waarneembaar is. Het is opgebouwd uit zowel de non-verbale houding en het verbale discours:

⁵⁶ Meizoz 2010:81

⁵⁷ Meizoz 2010:83

⁵⁸ Meizoz 2010:84

- a) *Behaviour* (houding): de publieke zelfpresentatie van de auteur, zoals in media-optredens, de discours van literaire prijzen, biografieën, reacties op kritieken enzovoort. Maar ook: kleding, haarstijl, uiterlijk, accessoires.⁵⁹
- b) *Discourse*: het tekstuele zelfimago aangeboden door de auteur in primair werk.⁶⁰

Men kan zeggen dat het postuur via houding veel meer indirect is: er komt meer interpretatie bij kijken, terwijl het postuur via discours meer direct is. Het is ook waarschijnlijk dat het postuur via houding vaker onbewust is: een auteur denkt misschien niet na over wat zijn kleding, kapsel of een sigaret voor zijn imago doet, terwijl hij bijvoorbeeld over een column wel bewust nadenkt over wat hij over zichzelf schrijft. De wereldbol van Nooteboom is als accessoire een duidelijk voorbeeld van een aspect van zijn houding dat zijn postuur beïnvloedt.

Zoals beeld het postuur van de auteur beïnvloedt, doet de tekst in interviews dat ook. Maar die tekst balanceert meer in het grijze gebied tussen houding en discours: het interview is immers verbaal, het gaat over de auteur en het is door de auteur zelf aangeboden. Maar de auteur heeft de tekst niet zelf geschreven en hij heeft geen redactionele keuzes gemaakt. Hoewel het bij een boek of een zelfgeschreven artikel ook nooit precies duidelijk wat gedaan is door de auteur en wat door de redacteur, wordt het interview om bovenstaande redenen toch bij houding gecategoriseerd.

Figuur 1. Auteurs op de voorkant van *Esquire*. Van links naar rechts: Cees Nooteboom (maart 1991), A.F.Th. van der Heijden (maart/april 1992), Herman Brusselmans (juli/augustus 2004), Abdelkader Benali (oktober 2004) en Martin Bril (juni 2007).

Naast Nooteboom verscheen alleen Martin Bril (juni 2007) op de cover naar aanleiding van een groot interview in *Esquire*. Maar niet alleen interviews waren voor het tijdschrift redenen om auteurs op de cover te plaatsen. A.F.Th. van der Heijden (maart/april 1992) fungeerde als covermodel omdat er in dat nummer een geschreven portret van hem staat (waarin hij overigens niet zelf aan het woord komt). Herman Brusselmans (juli/augustus 2004) had de eer omdat er met primair literair werk (een kort verhaal) van hem in *Esquire* verscheen. Op de foto van Brusselmans zijn non-verbale elementen van zijn postuur te zien, zoals zijn typische lange haardracht, het ovaalronde zwarte briljetje en de sigaret in

⁵⁹ Meizoz 200: 85

⁶⁰ Meizoz 2010:85

zijn mond. Op de achtergrond zien we een blauwe lucht en zee, waar Brusselmans niet helemaal lijkt te passen door zijn houding en kleding. Het bijschrift luidt dan ook sarcastisch: 'De vrolijke vakantie van Herman Brusselmans'. De foto komt bijna één op één overeen met een cartoon van Brusselmans die op zijn officiële website staat (zie Figuur 2 en 3). Dit is een goed voorbeeld van hoe een tijdschrift kan helpen het postuur van een auteur op de kaart te zetten.

Figuur 2. Herman Brusselmans op de cover van *Esquire*.

Figuur 3. Cartoon van Herman Brusselmans op zijn officiële website.⁶¹

Abdelkader Benali kwam in oktober 2004 naast acteur Michiel Huisman en schaatser Erben Wennemars op de cover nadat hij was genomineerd voor de titel van 'Bestgeklede man'. Als tekst staat erbij: 'De Stijlmeesters. *Esquire* presenteert: mannen met smaak'. Benali wordt hier niet geportretteerd als schrijver, maar als een bekende man met een goede smaak in mode. Waar hij precies bekend van is, maakt eigenlijk niet uit. Dit past bij de formule van *Esquire* dat er in modeshoots geen gebruik wordt gemaakt van modellen, maar van bekende culturele figuren. Deze cover staat in contrast met die van A.F.Th. van der Heijden. Hij wordt juist heel duidelijk als schrijver neergezet: hij heeft zelfs een pen in zijn hand en hij wordt 'De held van lezend Nederland' genoemd.

⁶¹ www.hermanbrusselmans.com

Behalve de literaire interviews en de auteurs op de covers, besteedt *Esquire* ook op andere manieren aandacht aan literatuur. In de begintijd van de Nederlandse *Esquire* bestaat de aandacht voor literatuur net als in de Amerikaanse versie voornamelijk uit grote lappen tekst: voorpublicaties, korte verhalen en portretten van auteurs onder het kopje 'Het literaire leven'. De omschrijving van het blad was volgens Van de Westelaken: 'journalistiek, literatuur & stijl. Dat zijn niet drie geïsoleerde eilanden in het blad, voortdurend komen ze op elkaars terrein'.⁶² Hoewel *Esquire* volgens Van de Westelaken geen kopie van de Amerikaanse wil zijn, lift het tijdschrift wel mee op het literaire succes van de Amerikaanse editie, bijvoorbeeld door in het eerste Nederlandse nummer een vertaling te publiceren uit de verhalenbundel *De beste Amerikaanse verhalen uit Esquire* (1990), de bundel die nieuwe abonnees overigens cadeau kregen bij hun abonnement.⁶³

Literatuur was in de periode 1990-1994 een prominenter onderdeel dan dat het nu is. De literatuurrubriek bestond in die tijd uit meer dan tien pagina's. Na 1994 wordt de rubriek drastisch ingekort. De literatuurrubriek, die na 1995 de minder prestigieuze naam 'Boeken'⁶⁴ draagt, beslaat in de periode 1995-2003 en na 2007 slechts een pagina. In 2002 is er geen literatuurrubriek en tussen 2004 en 2006 bestaat de literatuurrubriek uit twee pagina's. 'Boeken' bestaat tussen 1995 en 1998 uit een column over literatuur, geschreven door verschillende auteurs. Door de jaren heen variëren de onderdelen van de rubriek: naast een column zijn er vaak korte recensies of boekentips te vinden. 'Boeken' valt bijna altijd in een bredere categorie waarin allerlei soorten vrijetijdsbesteding worden behandeld. Tussen 2003 en 2006 is ook het literaire interview onderdeel van het format. Vanaf 2007 bestaat de boekenrubriek weer enkel uit een column.

⁶² *Esquire* november 1990

⁶³ *Esquire* november 1990

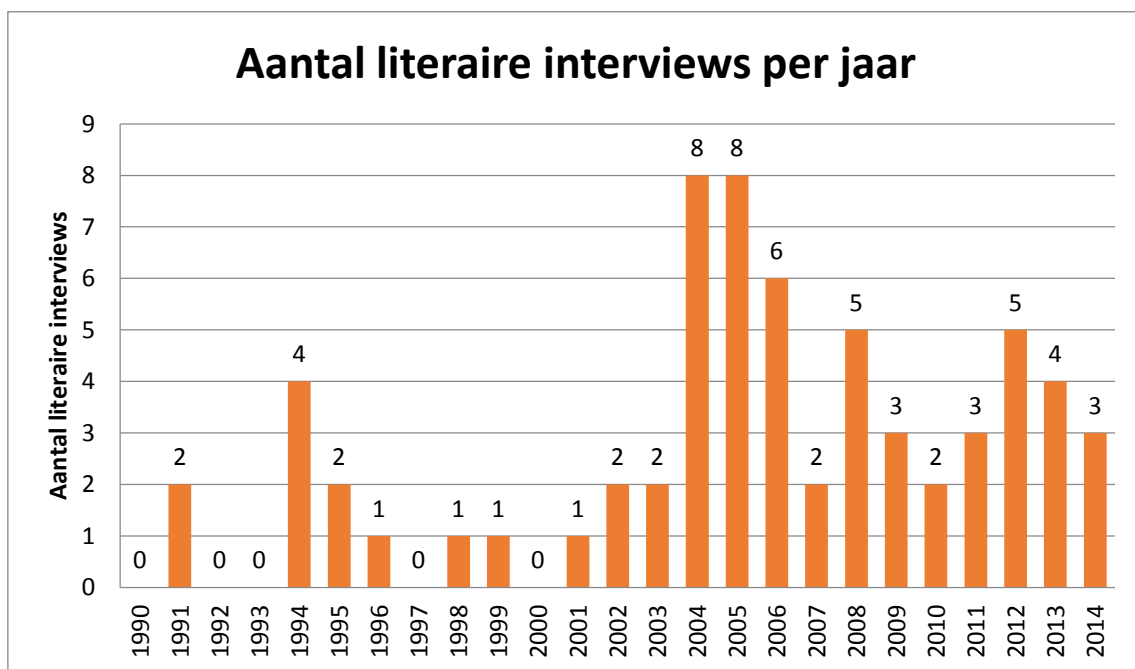
⁶⁴ In enkele nummers heet de boekenrubriek: 'Fictie'; 'Man en meer: boeken' of 'Entertainment: boek'

HOOFDSTUK 3. RESULTATEN KWANTITATIEVE ANALYSE ALGEMENE KENMERKEN

3.1. KENMERKEN VAN DE INTERVIEWS

In deze paragraaf worden de kenmerken van de interviews besproken. Er wordt ingegaan op het aantal interviews, de rubrieken waar de interviews in zijn verschenen, de interviewers, de omvang van de artikelen, de interviewvorm.

In totaal verschenen er 65 literaire interviews in de Nederlandse *Esquire* van 1990 tot en met 2014. In Figuur 4 wordt het aantal interviews per jaar in een grafiek weergegeven. In de jaren 1990, 1992, 1993, 1997 en 2000 verschijnt geen enkel literair interview, terwijl de piek in 2004 en 2005 te zien is. In beide jaren verschijnen acht literaire interviews. In 2006 verschijnen zes interviews. Daarna daalt het aantal licht, maar er blijven toch minimaal twee interviews per jaar verschijnen. In de grafiek is duidelijk te zien dat het literaire interview steeds meer een vaste plaats krijgt in het tijdschrift.

Figuur 4. Aantal literaire interviews per jaar.

3.1.1. INTERVIEWS EN RUBRIEKEN

De piek van interviews in 2004, 2005 en 2006 kan verklaard worden door de plek van de interviews in het tijdschrift. In die periode maakte het literaire interview namelijk vast onderdeel uit van de literatuurrubriek, terwijl dit in andere jaren niet zo was. In deze jaargangen stond dus bijna in elk nummer een literair interview. Waar de interviews zich voor 2004 (met uitzondering van 1991) en na 2006 voornamelijk buiten de literatuurrubriek bevinden, bevinden ze zich in die piekperiode juist binnen de literatuurrubriek, zoals te zien in Figuur 5. Wat verder opvalt, is dat in de periode 1990-

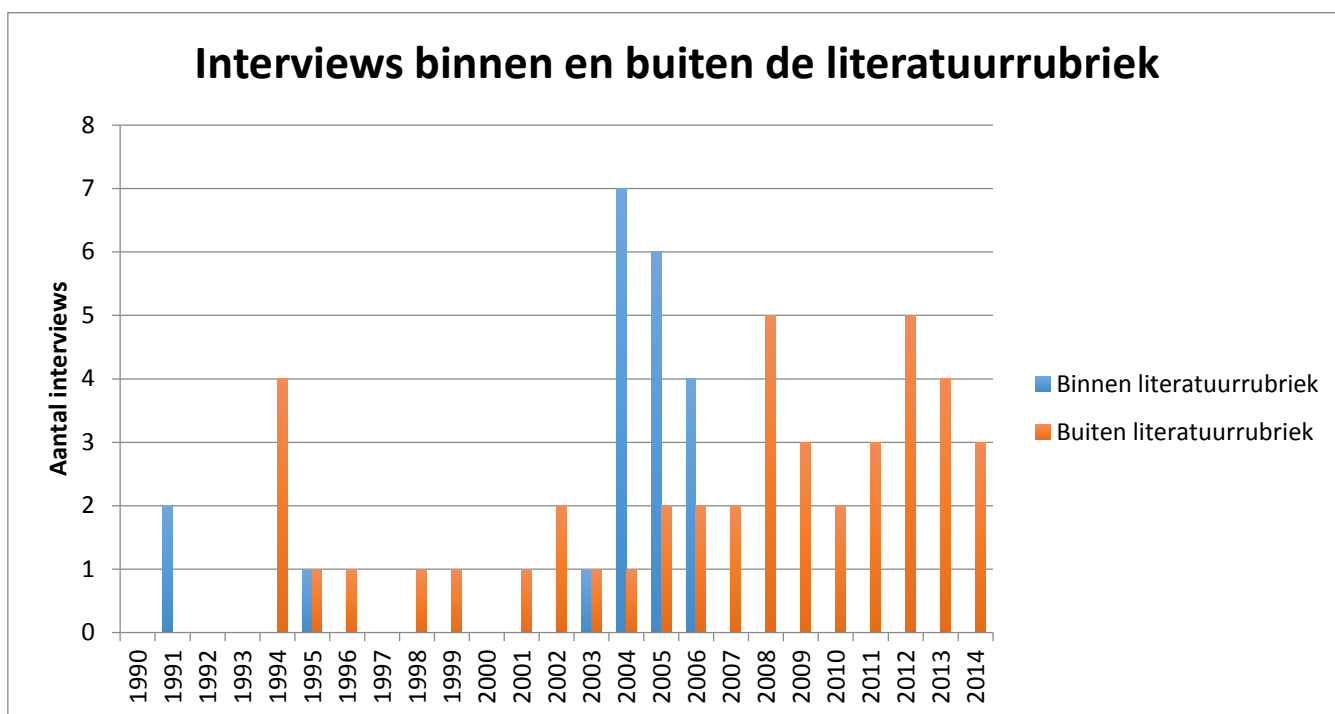
1993 geen enkel interview buiten de literatuurrubriek verschijnt, tot er plotseling in 1994 vier interviews in het blad staan, allemaal buiten de literatuurrubriek. Na 2006 maakt het interview geen onderdeel meer uit van de literatuurrubriek. In totaal bevinden 21 interviews (32,31%) zich binnen en 44 (67,69%) buiten de literatuurrubriek.

De interviews die van 2003 tot en met 2006 binnen de literatuurrubriek vallen, zijn vaak korte interviews waarin een schrijver om een aantal leestips gevraagd wordt. Oscar van den Boogaard raadt bijvoorbeeld *Wolf* van Gerard Reve aan:

“Het mooiste sprookje dat ik ken. Wolf wil in zijn leven alleen dansen en zingen, hij verlaat zijn dorp en familie en trekt met zijn woonwagen de wijde wereld in. Hij verlangt naar een broertje om samen allerlei dansen uit te voeren.”(#27)

In zo’n geval wordt de geïnterviewde schrijver door *Esquire* als een soort autoriteit op het gebied van literatuur/boeken gezien. Een ander, maar sterk hierop lijkend interviewformat in de literatuurrubriek is het artikel waarin de schrijver wordt gevraagd naar zijn inspiratie. Ronald Giphart zegt over zijn ‘leermeester’ Julio Cortázar: “Soms zou ik mensen op straat door elkaar willen schudden en ze willen toeschreeuwen: ‘Lees Cortázar! Lees *Rayuela*!’”(#30) De leestips- en inspiratie-interviews zijn kort (minder dan een pagina) en hebben soms meer weg van een opsomming.

De drie interviews die in 1991 en 1995 in de literatuurrubriek verschillen hiervan. Deze interviews zijn langer (minimaal twee pagina’s) en hebben een meer verhalend karakter.

Figuur 5. Literaire interviews binnen en buiten de literatuurrubriek per jaar.

In Tabel 5 zijn de rubrieken te zien waar de interviews onder vallen. Negentien van de literaire interviews vallen onder de niet-literaire rubriek ‘Wat ik heb geleerd’. Schrijvers en andere bekende personen vertellen in deze rubriek over levenslessen die ze hebben meegekregen, in de breedste zin van het woord. De rubriek telt gewoonlijk twee pagina’s: één met een foto of tekening van de geïnterviewde en één met tekst. De tekst bestaat uit een verzameling losse, meestal niet-samenhangende quotes van de geïnterviewde, zonder vragen of bruggetjes van de interviewer. Door deze manier van opschrijven lijkt het alsof de lezer hier een oprecht portret van de geïnterviewde voorgeschoteld krijgt, zonder opsmuk of indirecte uitspraken van de interviewer. Natuurlijk heeft de interviewer achter de schermen de tekst moeten manipuleren om hem in het format te laten passen. Als lezer kom je er dus nooit achter welke vragen er zijn gesteld om de geïnterviewden die citaten te ontlokken of in hoeverre een geïnterviewde een onderwerp zelf aanhaalt. Dit is een goed voorbeeld van het interview als een hybride genre.

Een rubriek die bijna het tegenovergestelde is, is ‘Mannenmeetlat’ (zie Hoofdstuk 5). In deze serie interviewt Vanessa Oostijen elk nummer een ‘bekende man’. Elke geïnterviewde krijgt dezelfde 25 vragen (variërend van ‘Heb je ooit trioseks gehad?’ tot ‘Knip je je neusharen?’). Hij kan met zijn antwoorden punten verdienen en zo een plek op Vanessa’s ranglijst veroveren. Het achtergrondproces van interviewen is in deze rubriek veel duidelijker voor de lezer dan in ‘Wat ik heb geleerd’. Men weet precies welke vragen er zijn gesteld en wat de antwoorden op de vragen zijn. Voor de geïnterviewde geldt dat hij het interview veel minder zelf een richting op kan sturen, omdat de vragen vaststaan en hij een ingekaderd antwoord moet geven. Het gevolg is dan ook dat er in ‘Mannenmeetlat’ door de geïnterviewde veel minder over literatuur gesproken wordt.

Ook in een aantal andere rubrieken wordt niet over literatuur gesproken: in ‘Modenieuws gossip’ is Martin Bril aan het woord over de outfit die hij op dat moment aanheeft:

“Wat ik op dit moment aanheb? Tsjee, ik ben niet in functie dus voor mijn doen vrij informeel. Oké, ik begin van onderen. Oude bruine suède schoenen van Crocket & Jones, een jeans van Replay en een bruine ceintuur van Paul Smith. Daarop een wit overhemd met een blauw streepje van Armani – ook oud – een wit onderhemd, merk onbekend maar gekocht bij The English Hatter, een lichtbruin, corduroy colbert en een grote zwarte sjaal met drie geborduurde bloemetjes, beide van Paul Smith. Want ik heb het koud. Verder een slip van Schiesser en lange, zwarte kniekousen van The English Hatter.” (#16)

Ook het interview met Abdelkader Benali in de rubriek ‘Nominaties bestgeklede man 2004’ wordt de typische *Esquire* man-met-stijl-en-inhoud vertegenwoordigd:

“Ik hou van de Italiaanse snit. Pakken en shirts van Zegna bijvoorbeeld. Liefst donkerblauw of zwart, dat staat mij goed. Vorig jaar heb ik een pak van Gucci gekocht, dat zit ook fantastisch. (...) Ik overweeg nu al ’n paar maanden de aanschaf van een Tudor-horloge, dat is een submerk van Rolex.” (#24)

Het is opvallend dat Bril en Benali in deze interviews allebei veel expliciete merknamen noemen (Crocket & Jones, Replay, Paul Smith, Armani, The English Hatter, Schiesser,

Zegna, Gucci, Tudor, Rolex). De interviews lijken hierdoor op *advertorials* (advertenties vermomd als redactionele artikelen), te meer omdat de genoemde merken precies passen in de categorie bedrijven die in *Esquire* adverteert: luxe en dure mannenmodeproducten. Hoewel er niet expliciet bijstaat dat het hier om een advertorial gaat of dat er op zijn minst sluikreclame plaatsvindt, sluit ik niet uit dat de genoemde merken op een of andere manier een sponsorbijdrage geleverd hebben voor deze vorm van sluipmarketing.

In de rubriek 'Soundtrack van mijn leven' bespreken de geïnterviewden een aantal muzieknummers die voor hen belangrijk zijn of zijn geweest. Deze interviews hebben nauwelijks met literatuur te maken, hooguit wordt het een enkele keer genoemd. Het gaat vooral over muziek. Zo zegt Herman Brusselmans: "Led Zeppelin kreeg vooral mijn aandacht door de drummer, John Bonham, waardoor ik begon met drummen." (#41) Ook Joost Zwagerman geeft in 2008 een interview in de rubriek 'Soundtrack van mijn leven'. Hoewel hij in het boek *De ontdekking van de literatuur* (2007) nog van mening is dat interviews voor schrijvers een 'noodzakelijk kwaad' zijn en dat schrijvers er alleen maar aan meewerken voor het promoten van hun werk, spreekt hij in zijn 'Soundtrack'-interview zelf geen enkele keer over schrijven of literatuur.

"Volgens mijn iPod heb ik het vaakst dEUS gedraaid. Ik waardeer de muziek vooral omdat het van dichtbij komt – het is een Belgisch bandje. Was het een Engels bandje geweest, waren ze zeker groter geworden dan Radiohead. Op nummer twee van meest gedraaid staat trouwens Going to a town van Rufus Wainwright, terwijl ik helemaal geen fan van hem ben." (#44)

Deed Zwagerman dit interview dan tegen zijn zin? Waarschijnlijk niet. Uit het interview blijkt duidelijk dat muziek een passie van hem is. Het artikel wordt namelijk ingeleid met: 'Schrijven deed Joost Zwagerman er in de pubertijd een beetje met zijn linkerhand bij, want het grootste deel van zijn aandacht ging naar zijn gitaar.' (#44) In de inleiding wordt nog wel kort zijn cv met belangrijkste werken en prijzen opgesomd. Als hier al literair werk gepromoot wordt, dan is het in ieder geval indirect.

Zo is het ook bij Jan van Mersbergen, die geïnterviewd wordt in de rubriek 'Vaders & zonen' (#64). Dat hij schrijver is, blijkt slechts uit een klein blokje met achtergrondinformatie: het interview zelf focust helemaal op zijn rol als gescheiden vader van twee kinderen.

	Rubriek	Aantal interviews
Literatuur	Het Literaire Leven	2
	<i>Esquire</i> Literair	1
	Boeken	18
Geen Literatuur	Wat ik heb geleerd	19
	Man en meer	1
	Kleedkamer	1
	Modenieuws gossip	1
	Nominaties bestgeklede man 2004	1
	Soundtrack van mijn leven	2
	Mannenmeetlat	4
	(<i>Esquire</i>) Interview	3
	Vaders & zonen	1
Geen rubriek/overige		11
Totaal		65

Tabel 5. Interviews per rubriek.

3.1.2. DE INTERVIEWERS

In Tabel 6 zijn alle interviewers en auteurs van de artikelen te zien. De meeste artikelen zijn geschreven door Erol Erdogan, die van 2002 tot en met 2005 vaste redacteur was bij *Esquire*. De meeste literaire interviews van hem zijn verschenen in de literatuurrubriek 'Boeken'. Dit zijn dus vooral de korte inspiratie-interviews met schrijvers. Gandor Bronkhorst is verantwoordelijk voor zeven artikelen in de rubrieken 'Soundtrack van mijn leven', 'Esquire Interview' en 'Wat ik heb geleerd'. Bronkhorst zegt in een interview dat netwerken misschien wel het belangrijkste onderdeel van zijn baan als chef-redactie bij *Esquire* is. "Dat zorgt ervoor dat je met nieuws kunt komen, dat je relaties opbouwt en dat ik ook daadwerkelijk in de *Esquire*-wereld beland waar ik over schrijf."⁶⁵ Andere belangrijke interviewers zijn Vanessa Oostijen (zie Hoofdstuk 5) en Johan Faber. Faber heeft zelf ook twee romans uitgebracht en hij is niet de enige interviewer die zelf actief is in het literaire veld. Onder anderen Johan Faber, Lieve Joris, Dylan van Eijkeren, Viktor Frölke hebben zelf boeken gepubliceerd. Joost Zwagerman is de enige auteur in het corpus die zowel de rol van interviewer als geïnterviewde heeft gehad. Dat schrijvers, juist omdat ze professioneel met taal bezig zijn, naast geïnterviewde ook interviewer/auteur van het artikel kunnen zijn, benadrukt wederom het hybride karakter van het genre interview.

Drie keer is een artikel door een buitenlandse auteur geschreven (hoewel er niet bij staat dat de artikelen vertaald zijn en wie de vertaler is). In maart 1994 verscheen een interview met Nicholson Barker door de Amerikaanse auteur Lynn Darling. De eveneens Amerikaanse *Esquire*-journalist Cal Fussman interviewde Salman Rushdie in april 2006 en

⁶⁵ Leighton 2010

de Britse *Esquire*-journalist Ben Mitchell interviewde Rushdie in april 2013. Allebei de interviews met Rushdie stonden in de rubriek ‘Wat ik heb geleerd’. De drie buitenlandse interviews hebben waarschijnlijk ook in de Amerikaanse edities en de Britse editie van *Esquire* gestaan, wat wil zeggen dat ‘Wat ik heb geleerd’ een internationaal bekende rubriek is. Echter, niet alle interviews met buitenlandse auteurs zijn uitbesteed aan buitenlandse interviewers, zo interviewde Cécile Koekkoek de Noorse auteur Karl Ove Knausgård en sprak Leon Verdonschot de Amerikaanse schrijver Michael Chabon.

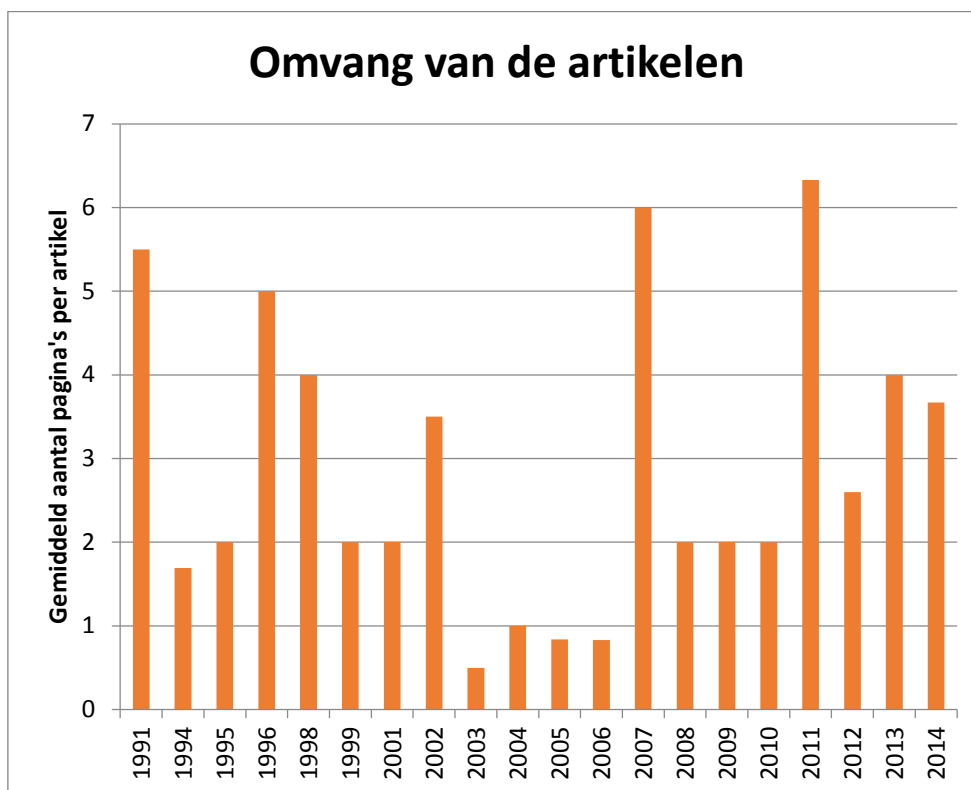
Interviewer/auteur	Aantal artikelen
Erol Erdogan	8
Gandor Bronkhorst	7
Johan Faber	5
Vanessa Oostijen	5
Leo-Alexander Schlangen	3
Dylan van Eijkeren	3
Olivier Heimel	3
Harold Hamersma & Ronald Hoebe	3*
Rens Lieman	2
Viktor Frölke	2
Joost Zwagerman	1
Lieve Joris	1
Lynn Darling	1
Luc Matter	1
Frans Oosterholt	1
Anne Branbergen	1
Maarten Meester	1
Kees Beudeker	1
Ruud van Slooten	1
Hein van Dam	1
Marcus Polman	1
Cal Fussman	1
Danny Koks	1
Cécile Koekkoek	1
Leon Verdonschot	1
Ben Mitchell	1
Jeroen Siebelink	1
Zonder naam	7
Totaal	65

Tabel 6. Interviewers en het aantal artikelen dat ze hebben geschreven.

*** Harold Hamersma en Ronald Hoebe schreven een groot artikel waar drie literaire interviews in voorkomen.**

3.1.3. DE OMVANG VAN DE ARTIKELEN

De gemiddelde omvang van een literair interview in *Esquire* is 2,36 pagina's. Het langste interview (#40, Martin Bril) telt 10 pagina's. In Figuur 6 is te zien wat de gemiddelde omvang per artikel per verschijningsjaar is. De jaren waarin geen interviews zijn verschenen, zijn hier niet meegerekend. In de grafiek is goed te zien dat hoewel in 2004, 2005 en 2006 het aantal artikelen dat verscheen grootst was, de gemiddelde omvang juist erg klein is (minder dan 1 pagina). Dit heeft wederom te maken met de literatuurrubriek, waar de meeste van de artikelen in die periode in verschenen. Het literaire interview was weliswaar een vast onderdeel van de literatuurrubriek 'Boeken', maar besloeg in die rubriek hoogstens een halve pagina. De interviews buiten de literatuurrubriek (met uitzondering van 1991) zijn veel uitgebreider qua omvang. Dit zegt overigens niets over de hoeveelheid pagina's die daadwerkelijk aan tekst is gewijd. In dit onderzoek is de verhouding tussen tekst en afbeeldingen buiten beschouwing gelaten.

Figuur 6. Gemiddelde omvang van de artikelen per verschijningsjaar.

3.1.4. AUTEURS MET MEER DAN EEN INTERVIEW

Het interview met Martin Bril (#40) is met 10 pagina's het langste artikel in het corpus. Dit is niet zo vreemd, want Martin Bril maakte deel uit van het *Esquire*-netwerk. Hij was van maart 1991 tot oktober 1994 redacteur 'Fictie & Features' bij het blad. Bril is samen met Herman Brusselmans, die een column in *Esquire* had, de meest geïnterviewde auteur. Allebei staan ze met drie interviews in het tijdschrift. Ook Jules Deelder en Abdelkader

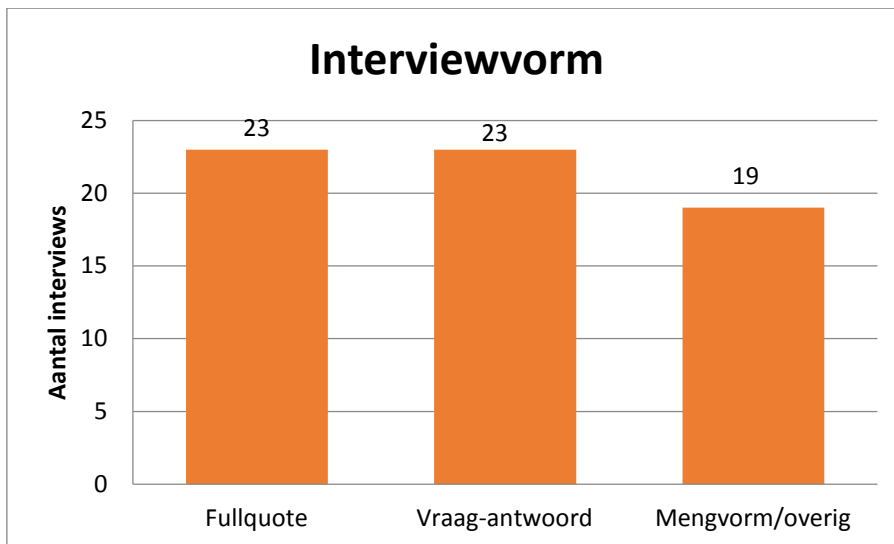
Benali werden meerdere keren geïnterviewd. Beiden zijn genomineerd geweest voor de titel ‘Bestgeklede man’ (Deelder won de titel daadwerkelijk). Het laat zien dat de redactie van *Esquire* bij het zoeken van interviewkandidaten (waarschijnlijk bewust) gebruik maakte van het eigen netwerk. In Tabel 7 zijn de auteurs te zien die meer dan één keer zijn geïnterviewd.

Auteurs die meerdere keren geïnterviewd zijn	Aantal interviews	Jaartallen
Martin Bril	3	2003, 2004, 2007
Herman Brusselmans	3	2005, 2008, 2012
Kees van Beijnum	2	2002, 2004
Abdelkader Benali	2	2004, 2011
Salman Rushdie	2	2006, 2013
Herman Koch	2	2009, 2012
Jules Deelder	2	2009, 2012

Tabel 7. Auteurs die vaker door *Esquire* geïnterviewd zijn.

3.1.5. INTERVIEWVORMEN

Esquire maakt bij de interviews gebruik van verschillende interviewvormen: 23 interviews zijn fullquote, 23 interviews zijn vraag-antwoord en 19 interviews zijn mengvorm/overig (zie Figuur 7). Met fullquote worden interviews zoals in de rubriek ‘Wat heb ik geleerd’ bedoeld: de tekst bestaat geheel uit citaten van de geïnterviewde, zonder indirecte uitspraken. Met vraag-antwoord wordt de vorm bedoeld zoals in ‘Mannenmeetlat’: na elke vraag van de interviewer komt een citaat met het antwoord van de geïnterviewde. Van mengvorm/overig is er sprake als het interview bijvoorbeeld in een verhaalvorm wordt verteld, waarbij ook veel indirecte uitspraken over de geïnterviewde worden gedaan. Bij deze vorm is de interviewer meer nadrukkelijk aanwezig. Overige interviewvormen vallen ook onder deze categorie. Het blijkt dat *Esquire* geen duidelijke voorkeur heeft voor een bepaalde interviewvorm. Alle vormen worden ongeveer even vaak gebruikt.

Figuur 7. Interviewvorm.

3.2. KENMERKEN VAN DE GEÏNTERVIEWDEN

In deze paragraaf worden alle kenmerken van de geïnterviewden besproken. Er wordt ingegaan op geslacht, leeftijd, land van herkomst, uitgeverij en of de geïnterviewde een debutant of gevestigde naam is.

3.2.1. GESLACHT

Zoals verwacht bij een mannentijdschrift, zijn de meeste geïnterviewden van het mannelijk geslacht. In totaal waren 58 (89,23%) van de 65 geïnterviewden man en 7 (10,77%) vrouw (zie Figuur 8). De vrouwen zijn duidelijk in de minderheid. Personen die meerdere keren zijn geïnterviewd zijn ook meerdere keren meegerekend. Er zijn dus niet 58 verschillende mannen geïnterviewd, maar er is 58 keer een man geïnterviewd.

Dat er weinig vrouwen worden geïnterviewd in een mannenblad, is niet vreemd. De doelgroep is immers mannelijk. Bovendien zijn vrouwelijke auteurs die gepubliceerd hebben nog altijd in de minderheid. Toch kan men zich afvragen of er geen sprake is van seksisme: discriminatie op grond van geslacht, bij het volgende citaat. Literaire columnist Yvo Weyel spreekt zich in het juli/augustusnummer van 2015 uit over de Baileys Women's Prize for Fiction:

Afschaffen die prijs. Mag volgens mij ook niet eens volgens de internationale antidiscriminatieregels, dat uitsluiten van mannen (...). Enige zelfkennis kan de prijs niet worden ontzegd: dat de naamgever en sponsor van de prijs het wijvendrankje Baileys is, geeft aan dat je bij vrouwenboeken echt wel alcohol nodig hebt. Maar of je aan het alcoholpercentage van 17 procent in Baileys genoeg hebt, betwijfel ik.⁶⁶

Of deze uitspraak nu serieus bedoeld is of niet, het komt op zijn minst vrouwonvriendelijk over. Vrouwenboeken worden gegeneraliseerd en impliciet wordt er een waardeoordeel

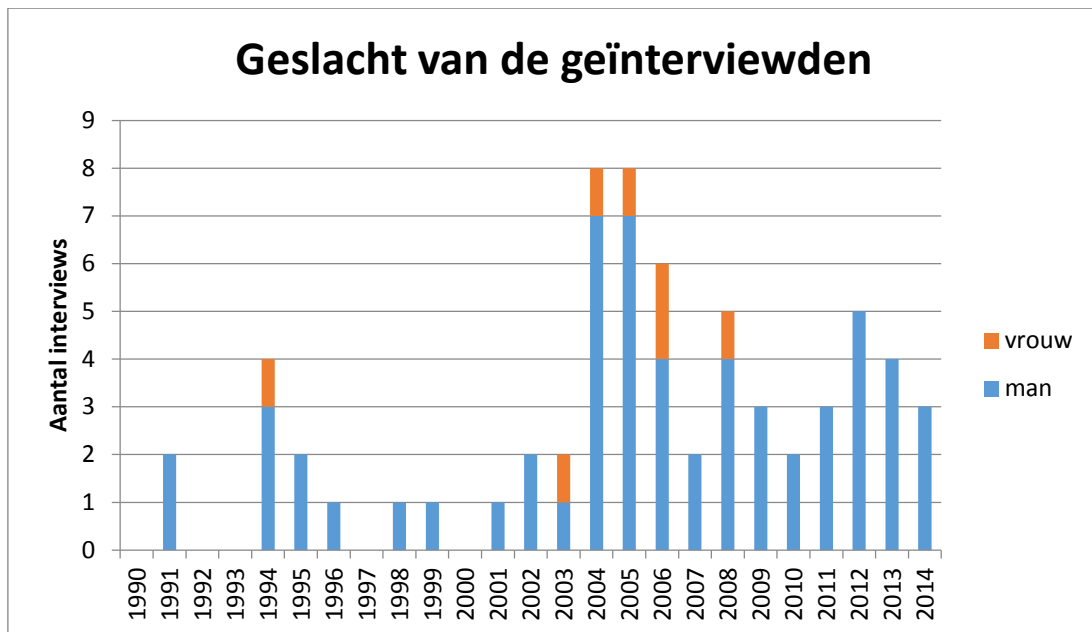
⁶⁶ Weyel, *Esquire* juli/augustus 2015:43

gegeven, namelijk: dat vrouwenboeken zo slecht zijn, dat je er alcohol bij moet drinken. Deze uitspraak zegt volgens mij weinig over vrouwelijke auteurs, maar veel over *Esquire* in het algemeen en Yvo Weyel in het bijzonder: dit is een typische passage waarin de mannelijke identiteit van het blad benadrukt wordt. Mannen- en vrouwenliteratuur (en de literaire infrastructuur) worden hier tegenover elkaar gezet en bekeken vanuit een mannelijk perspectief: met een literaire prijs voor vrouwen zouden mannen gediscrimineerd worden. Dat uitdragen van die mannelijke identiteit is in *Esquire* dus niet alleen voorbehouden aan de *human interest*-sectie, maar het gebeurt blijkbaar ook in de literatuurrubriek.

Figuur 8. Geslacht van de geïnterviewden totaal.

In Figuur 9 wordt het geslacht van de geïnterviewde per jaar weergegeven. In 1994, 2003, 2004, 2005, 2006 en 2008 zijn interviews met vrouwelijke auteurs verschenen. In de andere jaren zijn uitsluitend mannelijke auteurs geïnterviewd. Sinds 2008 is er geen enkele keer meer een vrouwelijke auteur geïnterviewd. Dit is waarschijnlijk geen bewuste keuze van de redactie, omdat er na 2008 in andere categorieën beroemdheden (bijvoorbeeld zangeressen, actrices, tv-persoonlijkheden) nog wel vrouwen worden geïnterviewd.

Figuur 9. Geslacht van de geïnterviewden per jaar.

3.2.2. LEEFTIJD

De gemiddelde leeftijd van de geïnterviewden op het moment dat de interviews verschenen is 48,51 (SD =13,11). De jongste geïnterviewde is 26 (#32, Rattawut Lapcharoensap) en de oudste is 88 (#45, Drs. P.). De gemiddelde leeftijd bij de vrouwen ligt een stuk jonger dan bij de mannen. De gemiddelde leeftijd bij de vrouwen is 38,71 (SD=6,50) en de gemiddelde leeftijd bij de mannen is 49,69 (SD=13,24). De jongste vrouw is 27 (#25, Helen Walsh) en de oudste vrouw is 47 (#3, Mensje van Keulen).

Hoofredacteur Arno Kantelberg geeft in het voorwoord van *Esquire* juli/augustus 2015 een zelf een mogelijke verklaring voor het verschil in leeftijd tussen mannelijke en vrouwelijke geïnterviewden. Hij schrijft over een boek van datingsite-oprichter Christian Rudder:

De man is, ongeacht zijn eigen leeftijd, vooral geïnteresseerd in vrouwen tussen de 20 en 24. Vraag de man een aantrekkelijke vrouw aan te wijzen, en hij wijst naar die 22- of 23-jarige – of die man zelf nu 22, 34 of 47 is. Stel diezelfde vraag aan een vrouw en je krijgt een heel ander antwoord. Vrouwen vinden mannen van hun eigen leeftijd aantrekkelijk, ja, hebben vaak zelfs een voorkeur voor een oudere partner. Conclusie: mannen worden aantrekkelijker naarmate ze ouder worden, vrouwen niet, althans niet in de ogen van de man.⁶⁷

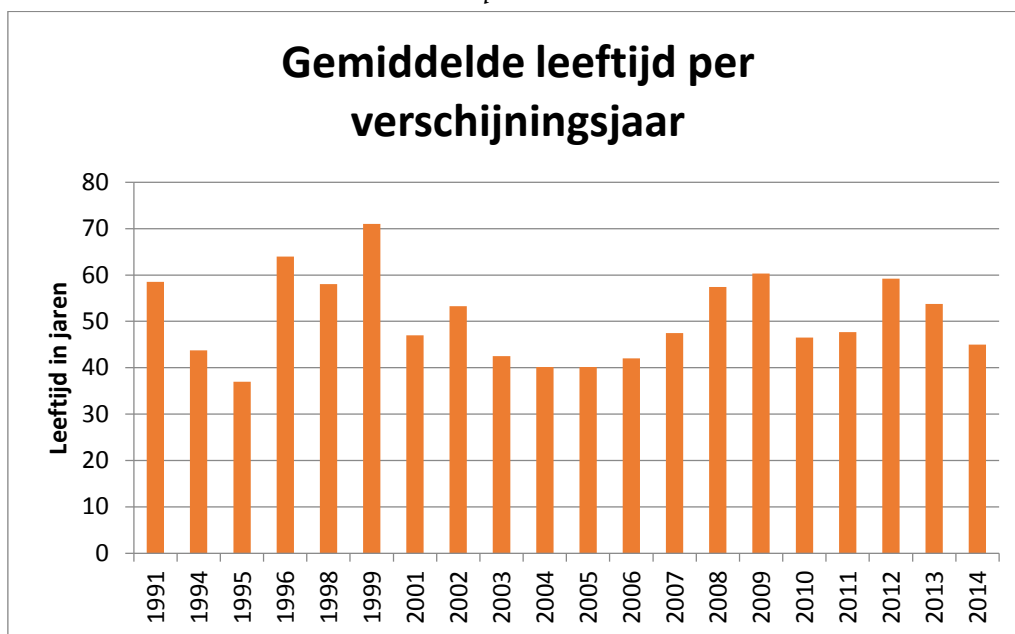
De gemiddelde leeftijd bij de vrouwelijke auteurs is dan niet tussen de 20 en 24, maar ligt wel maar liefst tien jaar lager dan bij de mannen. Hoewel er te weinig vrouwen zijn geïnterviewd om hier echt een conclusie uit te trekken, doen de auteursfoto's bij de interviews wel vermoeden dat er bij de keuze voor vrouwelijke interviewkandidaten andere factoren meespelen dan bij mannelijke interviewkandidaten. Met name

⁶⁷ Kantelberg, *Esquire* juli/augustus 2015:10

aantrekkelijkheid lijkt bij vrouwen een belangrijkere factor te zijn dan bij mannen. Wellicht dat aantrekkelijkheid bij vrouwen zelfs een belangrijkere factor is dan literaire kwaliteit, hoewel dit slechts speculatie is, want ik kan geen oordeel geven over de literaire kwaliteit.

Ook is er gekeken naar de gemiddelde leeftijd van de geïnterviewden per verschijningsjaar. Met verschijningsjaar wordt bedoeld: een jaargang waarin literaire interviews zijn verschenen. De gemiddelde leeftijd per verschijningsjaar vertoont in Figuur 10 een dal in de periode 2003, 2004, 2005, 2006. De gemiddelde leeftijd ligt dan rond de 40 jaar. Het lijkt erop dat deze daling in leeftijd samenhangt met het feit dat in die periode de meeste interviews zich binnen de literatuurrubriek bevonden. De stijl van die interviews (extreem kort, vraag-antwoordvorm en als veelvoorkomend thema ‘inspiratie’) zal misschien meer bij een jongere generatie hebben gepast. Maar dit is slechts speculatie.

In 1999 is de gemiddelde leeftijd hoger dan 70 jaar. Dit lijkt hoog, maar er is slechts een interview verschenen in dat jaar, waardoor de leeftijd van die geïnterviewde automatisch het gemiddelde van dat jaar is. Ook in 1996, 1998 en 2001 verscheen maar een keer in een literair interview in *Esquire*.

Figuur 10. Gemiddelde leeftijd van de geïnterviewden per verschijningsjaar.

3.2.3. AUTEURSFOTO'S

Ter illustratie van het verschil tussen mannen en vrouwen dat in paragraaf 3.2.1. en 3.2.2. naar voren komt, zal ik in deze paragraaf zes auteursfoto's die bij interviews zijn verschenen met elkaar vergelijken: vier van mannelijke auteurs (Jaap Scholten, #7, Bernlef, #43, Jan van Mersbergen, #65 en Arthur Japin, #49) en twee vrouwelijke (Susan Smit, #42 en Helen Walsh #25). De mannelijke auteursfoto's zijn te zien in Figuur 11, de vrouwelijke in Figuur 12). De foto's zijn niet helemaal representatief, ik heb

ze namelijk niet willekeurig gekozen. Ik heb een aantal foto's gekozen die uitgesproken een beeld neerzetten van een schrijver of schrijfster.

Als eerste is er de foto van Jaap Scholten (32 jaar op het moment van het interview). Niets aan de foto verraaft dat het hier om een schrijver gaat: we zien geen boekenkast en geen pen in de hand. Scholten staat op de foto met zijn hand om de nek van een neppe of opgezette ijsbeer, alsof hij het dier net gevangen heeft. De schrijver als ultieme machoman, dat is het beeld wat hier neergezet wordt. Het vreemde is dat er geen bijschrift bij de foto staat en in het interview nergens verwezen wordt naar de ijsbeer. Het wordt dus niet duidelijk waarom er voor deze atypische foto gekozen is.

Daartegenover staat het beeld van de schrijver als het zorgzame vadertype. Zo wordt Jan van Mersbergen geportretteerd. Hij staat op de foto met zijn twee kinderen. De man als macho/held en de zorgzame familieman, het zijn twee uitersten die wel vaker hand in hand gaan in *Esquire*. Deze eigenschappen scoren namelijk allebei hoog op de 'Mannenmeetlat' (zie Hoofdstuk 5).

De foto waarvan het meest duidelijk is dat het om een schrijver gaat, is die van Bernlef. Hij zit namelijk op een pianokruk voor een kast vol met boeken. De pose, de kleding en het uiterlijk van de op dat moment 71-jarige schrijver zijn niet opvallend noch aantrekkelijk of sexy. De eyecatchers van deze foto zijn de boekenkast en de piano, met daarop een boek over de jazzpianist Thelonious Monk. Het is duidelijk dat deze foto niet draait om uiterlijke schoonheid, maar om het etaleren van cultureel kapitaal: de boeken en de piano laten zien dat dit iemand is met kennis (van literatuur) een bepaald cultureel niveau. De foto van de 'schrijver in zijn werkkamer' komt vaker voor in de interviews in het corpus. Onder andere Nicholson Barker en Harry Mulisch zijn ook zo gefotografeerd.

Hoe anders is de foto van Helen Walsh (op dat moment 27 jaar). Bij haar is niet de omgeving, maar zij zelf het middelpunt van de foto. Ze trekt met haar sexy pose en weinig kleding alle (mannelijke) aandacht naar zich toe. Het bijschrift bij de foto is 'Helen Walsh wacht op inspiratie' en in de inleiding van het interview staat: 'We spraken de ex-koppelaarster en huidig scribent om wat meer te weten te komen over haar werk als schrijfster. Ja, over haar werk als schrijfster.' De auteur van het artikel gelooft het zelf bijna niet, en zijn publiek waarschijnlijk ook niet. Helemaal niet na het lezen van het volgende verzoek van *Esquire* aan Walsh: 'Vertel ons een sexuele fantasie waar wij mannen van houden.' Alles wijst erop dat Walsh, niet een hele bekende naam in Nederland, niet geïnterviewd zou zijn door *Esquire* als ze geen jonge en aantrekkelijke vrouw was geweest.

Ook Susan Smit (34 op het moment van het interview) moet het op de foto niet hebben van haar omgeving. Behalve een stoel is er geen noemenswaardige decoratie. Hoewel Smit niet zo expliciet seks uitstraalt als Walsh: ze heeft meer kleren aan en haar pose is meer die van een zakenvrouw dan van een lustobject. Echter valt ze met haar blonde haar en verzorgde uiterlijk wel in de categorie jong (in ieder geval vergeleken met de mannelijke geïnterviewden) en aantrekkelijk. Zelf zegt ze hierover in het interview:

“Aardig, aantrekkelijk meisje dat graag bekend wil worden, dat is het beeld dat me aankleeft. *Nieuwe Revu* noemde me zelfs “het slimme décolleté dat Mulisch wil zijn”. Ik heb een tijd gedacht dat ik dat moest bestrijden en misschien maar niet meer mooi opgetut naar feestjes moest gaan. Nu denk ik: dat laat ik me niet afnemen. Wegblijven, dát zou pas berekenend zijn.” (#42)

Uit dit citaat blijkt dat die aantrekkelijkheid onderdeel is van het postuur van Susan Smit. Het maakt deel uit van haar imago en daar is ze zelf ook bewust mee bezig. En doordat ze onderdeel maakt van het schaarse rijtje vrouwen dat geïnterviewd is voor *Esquire*, wordt dit postuur misschien onbewust weer bevestigd. Immers, zoals blijkt uit de analyse zijn het vooral jonge en aantrekkelijke vrouwen die geïnterviewd worden.

Wat na het bekijken van de vier foto's duidelijk wordt, is dat mannen en vrouwen ook in beeld op verschillende manieren worden neergezet. Natuurlijk zijn er in de 65 interviews ook genoeg (gender)neutrale portretten. Zie bijvoorbeeld de foto van Arthur Japin: een simpel portret tegen een grijze achtergrond. Maar dat neemt niet weg dat er wel degelijk een verschil tussen mannelijke en vrouwelijke auteurs in beeld waar te nemen is. Over het algemeen wordt er bij mannelijke auteurs veel meer gebruik gemaakt van decorstukken om verschillende karaktereigenschappen van de man te benadrukken: stoerheid, wijsheid of zorgzaamheid. Bij vrouwen ligt vaker de nadruk op de vrouw zelf en haar uiterlijk.

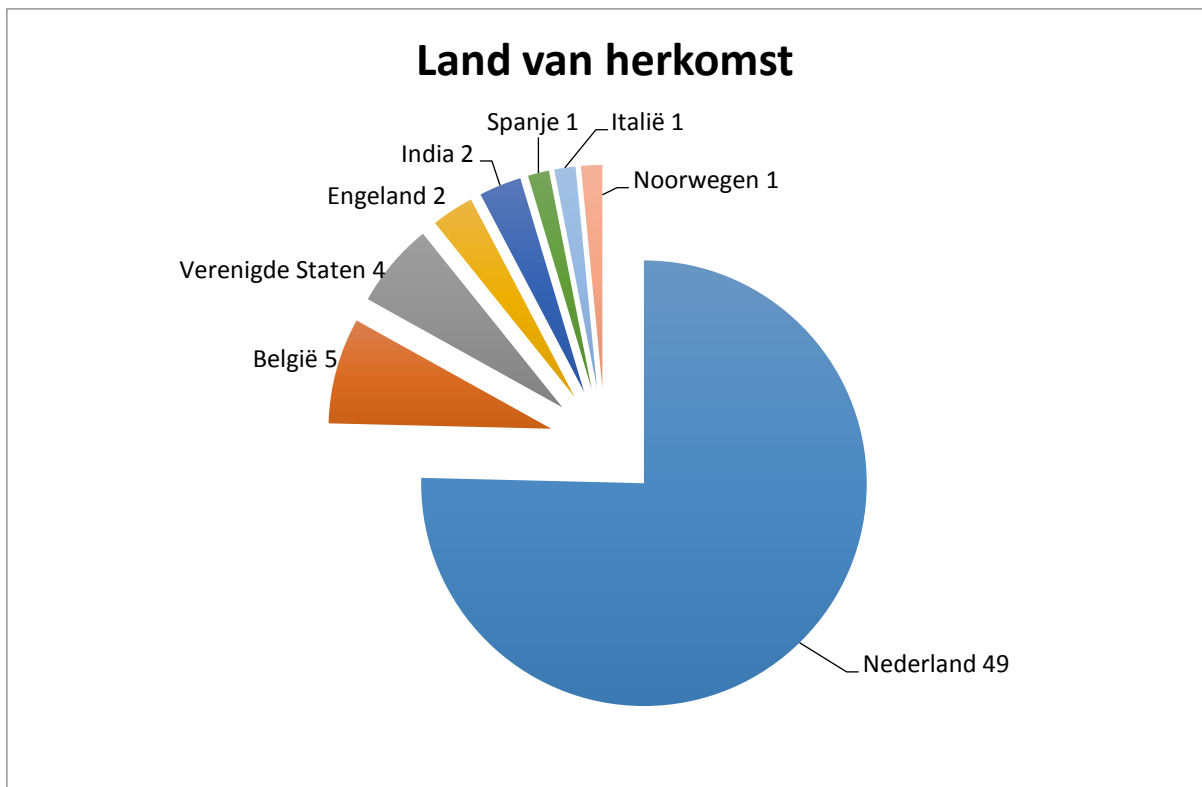
Figuur 11. Foto's van mannelijke auteurs bij literaire interviews. Boven: Jaap Scholten (#27), Bernlef (#43). Onder: Jan van Mersbergen (#64), Arthur Japin (#49).

Figuur 12. Foto's van vrouwelijke auteurs bij literaire interviews: Susan Smit (#42) en Helen Walsh (#25)

3.2.4. LAND VAN HERKOMST

Met het land van herkomst van de geïnterviewden wordt bedoeld, het land waar de persoon vandaan komt en/of woont. Wanneer er onduidelijkheid is over het land van herkomst, bijvoorbeeld bij Abdelkader Benali (#24,#51) (geboren in Marokko, maar opgegroeid en woonachtig in Nederland), is er gekeken naar de taal waarin de persoon schrijft. Benali schrijft in het Nederlands, dus is als land van herkomst Nederland gekozen. In Figuur 13 is te zien uit welke landen de geïnterviewden komen. We kunnen vaststellen het overgrote merendeel van de geïnterviewden uit Nederland afkomstig is (49 keer, 75,38%). Op de tweede en derde plaats eindigen België (5 keer (7,69%) en de Verenigde Staten (4 keer, 6,15%). Ondanks dat *Esquire* een internationaal blad is, put de redactie dus vooral uit eigen bodem wat betreft interviewkandidaten. Er wordt nagenoeg geen gebruik gemaakt van het internationale netwerk. Ook verschijnen er, op de interviews met Nicholson Barker (#6) en Salman Rushdie (#36 en #62) na, geen vertaalde interviews in het tijdschrift.

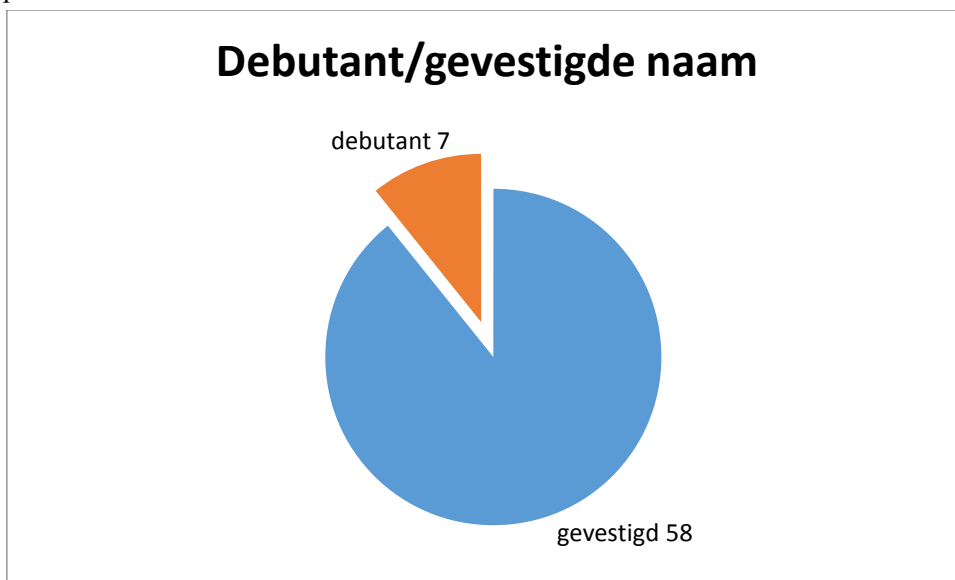

Figuur 13. Land van herkomst van de geïnterviewden.

3.2.5. DEBUTANTEN EN GEVESTIGDE NAMEN

Er is ook onderzocht of de geïnterviewde auteurs voornamelijk debutanten of gevestigde namen zijn. Met debutant wordt bedoeld dat de auteur op het moment dat het interview verscheen pas een fictieboek of poëziebundel op zijn of haar naam heeft staan. Als een auteur naast één fictiewerk al eerder non-fictie heeft uitgebracht, wordt hij of zij toch als

debutant aangemerkt. Als een auteur voor zijn eerste werk wel fictie heeft gepubliceerd in een krant, tijdschrift of op een website, maar niet in een boek, wordt hij of zij ook als debutant aangemerkt. Wanneer een auteur op het moment dat het interview verscheen twee of meer fictieboeken heeft gepubliceerd, wordt hij of zij aangemerkt als gevestigde naam. Dit is onderzocht om te kijken in hoeverre *Esquire* dienst doet als ‘kweekvijver’ voor onbekende auteurs. Het blijkt dat *Esquire* in 65 interviews slechts 7 keer (10,77%) voor een debutant heeft gekozen. De andere 58 keer (89,23%) is er gekozen voor een schrijver die al minstens twee boeken op zijn naam heeft staan (zie Figuur 14). In dit onderzoek is de aandacht voor literatuur in andere vormen dan het interview buiten beschouwing gelaten, dus het is niet mogelijk om daarover een oordeel te doen. Maar op basis van interviews lijkt *Esquire* geen kweekvijver voor onbekende auteurs. Er wordt vooral gekozen voor bekende en gevestigde namen. Dit kan een bewuste keuze van het tijdschrift zijn: door de bekende namen vergroot *Esquire* zijn symbolisch kapitaal bij het publiek.

Figuur 14. Debutant/gevestigde naam.

3.2.6. UITGEVERIJEN

Van de zeven debutanten zijn de boeken drie keer uitgegeven door uitgeverij Vassallucci (Tabel 8). Twee debutanten werden uitgegeven door Atlas-Contact en een door de Arbeiderspers en een door De Bezige Bij.

Uitgeverij	Aantal interviews
Vassallucci	3 (4,62%)
Atlas-Contact	2 (3,08%)
De Arbeiderspers	1 (1,54%)
De Bezige Bij	1 (1,54%)

Totaal	7 (10,77%)
--------	------------

Tabel 8. Uitgeverijen van debutanten.

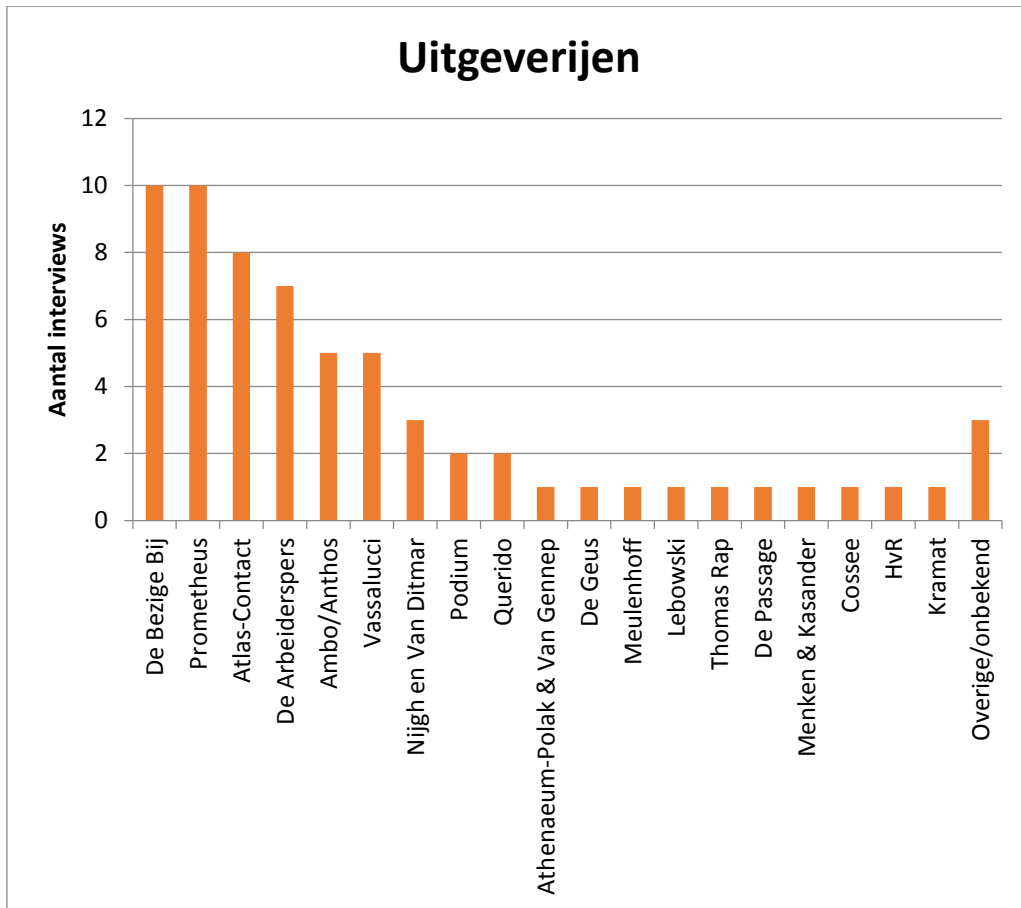
In totaal was Vassallucci van vijf van de geïnterviewde auteurs de uitgeverij op het moment van het interview (Figuur 15). Vassallucci in 2001 overgenomen werd door PCM Algemene Boeken⁶⁸, maar in januari 2002 verscheen er in *Esquire* nog een groot artikel van Khalid Boudou over het succes van deze uitgeverij:

De ooit zo beschaafde uitgeverijwereld trilt op zijn grondvesten. Schrijvers eisen meer geld, lopen weg, willen meer aandacht. Dáár heeft uitgeverij Vassallucci geen last van. Altijd tumult en verdacht veel bestsellers.⁶⁹

Dit doet vermoeden dat er enige connectie bestond tussen de *Esquire*-redactie en uitgeverij Vassallucci. Het verklaart mogelijk waarom drie van de vijf geïnterviewde Vassallucci-auteurs debutanten waren, terwijl *Esquire* gewoonlijk voor de gevestigde namen ging. De uitgeverijen die de meeste interviewkandidaten aanleveren zijn De Bezige Bij en Prometheus: beide uitgeverijen gaven het werk van 10 geïnterviewde auteurs (15,38%) uit. Daarna komen Atlas-Contact (8 auteurs, 12,31%) en De Arbeiderspers (7 auteurs, 10,77%).

⁶⁸ *Volkskrant*, 6 februari 2001

⁶⁹ *Esquire* januari 2002: 91

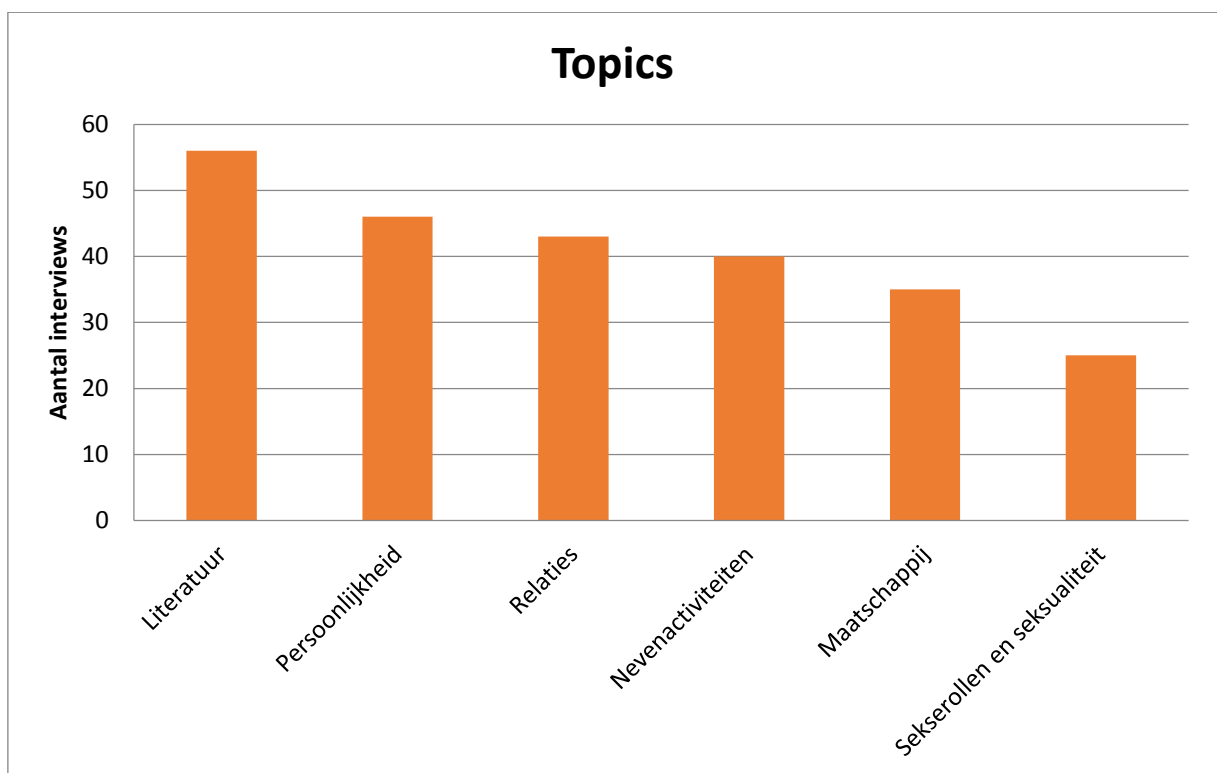

Figuur 15. Uitgeverijen van de geïnterviewden op het moment dat het interview plaatsvond.

HOOFDSTUK 4. RESULTATEN KWANTITATIEVE INHOUDSANALYSE

Naast de algemene variabelen is er onderzoek gedaan naar de inhoud van de interviews. De inhoud is geanalyseerd met behulp van het codeboek (Bijlage 1). Er is geprobeerd een duidelijk beeld te krijgen van de topics en subtopics die aangesneden worden in de interviews. Hierbij zijn enkel de citaten van de geïnterviewde auteurs gebruikt. Indirecte uitspraken en achtergrondinformatie niet tussen aanhalingstekens staat, is niet meegenomen. In elk interview is alleen genoteerd welke onderwerpen aan bod komen, niet hoe vaak.

In Figuur 16 is te zien in hoeveel interviews de topics voorkomen. Het topic dat in de meeste interviews aan bod kwam is *Literatuur*. In 56 van de 65 interviews (86,15%) was *Literatuur* een van de onderwerpen die besproken werd. Daarna volgen *Persoonlijkheid* (46 interviews, 70,77%), *Relaties* (43 interviews, 66,15%), *Nevenactiviteiten* (40 interviews, 61,54%), *Maatschappij* (35 interviews, 53,85%) en *Sekserollen en seksualiteit* (25 interviews, 38,46%).

Figuur 16. Topics en het aantal interviews waarin ze voorkomen.

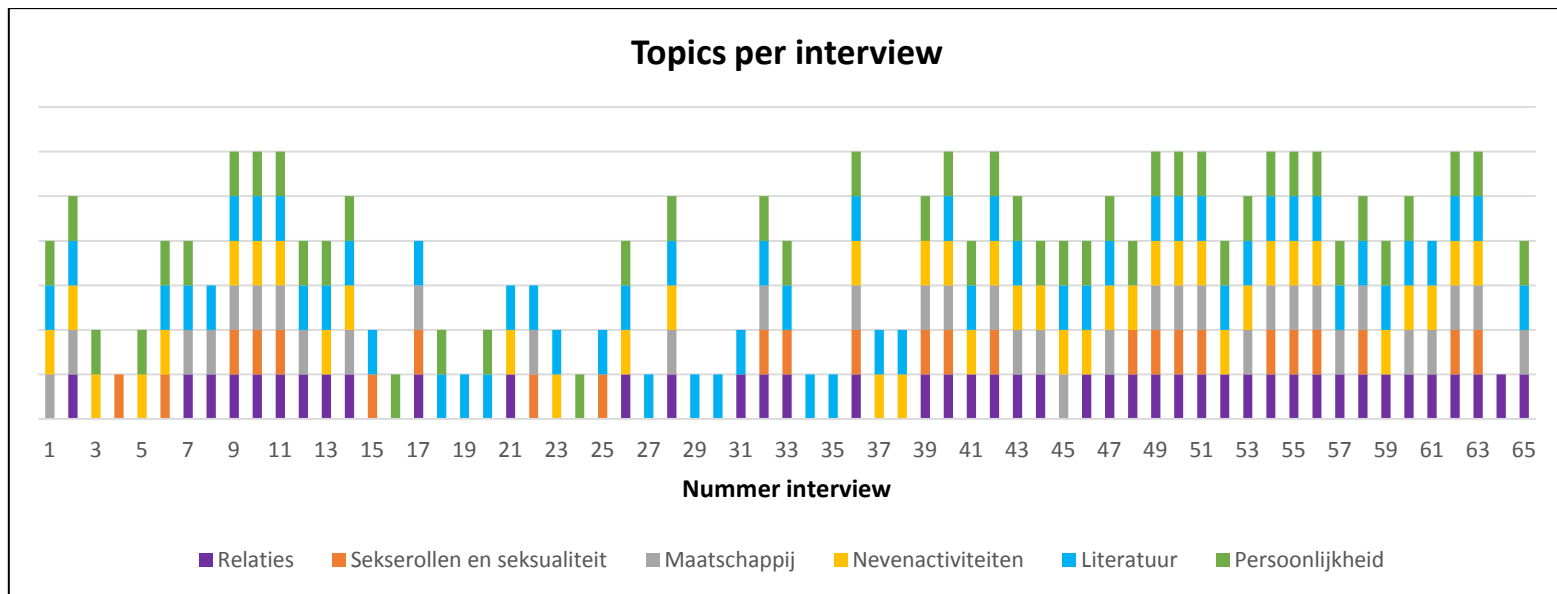
Het totale corpus bestaat uit 65 interviews. Er is voor gekozen om de topics per interview in een grafiek weer te geven (Figuur 17). De topics worden per interview en niet per verschijningsjaar weergegeven, omdat er dan een vertekend beeld zou ontstaan. Niet alle jaargangen hebben immers evenveel interviews. Door de topics per interview weer te

geven, is in een oogopslag te zien welke veranderingen zich over de gehele periode hebben voorgedaan. De nummers van de interviews in de grafiek corresponderen met de nummers in de digitale bijlage. Daarin is precies te zien uit welk jaar de interviewnummers komen.

Er zijn veertien interviews waarin alle zes de topics aan bod komen. Opvallend is dat deze interviews zich vooral buiten de literatuurrubriek bevinden. In de periode van interview #15 tot en met #38 bevonden de meeste interviews zich binnen de literatuurrubriek. Interview #38 is het laatste interview in het corpus in literatuurrubriek en in de grafiek is te zien dat de variatie in topics daarna, wanneer alle interviews dus buiten de literatuurrubriek zijn, beduidend groter wordt. De interviews binnen de literatuurrubriek gaan veel vaker over één of twee onderwerpen. In zes interviews gaat het alleen over literatuur en in acht interviews gaat het over literatuur en één ander onderwerp.

Een ander aspect dat opvalt aan de grafiek, is dat er, hoewel *Literatuur* als onderwerp het meest voorkomt, negen interviews zijn met literaire auteurs zijn waarin het geen enkele keer over literatuur gaat. Interview #3, #4 en #5 zijn bijvoorbeeld korte interviews met schrijvers over 'katerkillers' (wat werkt er tegen een kater?). #39 is een interview met Hans de Booy, een Belg die zowel zanger als schrijver is. Het gaat in dit interview echter alleen over zijn carrière als zanger, waardoor het niet over literatuur gaat. Interview #64 valt onder de rubriek 'Vaders en zonen'. Schrijver Jeroen Siebelink wordt hier geïnterviewd over zijn gezinsleven. Dit is een goed voorbeeld van de ontwikkeling dat de schrijver steeds meer een personality wordt.

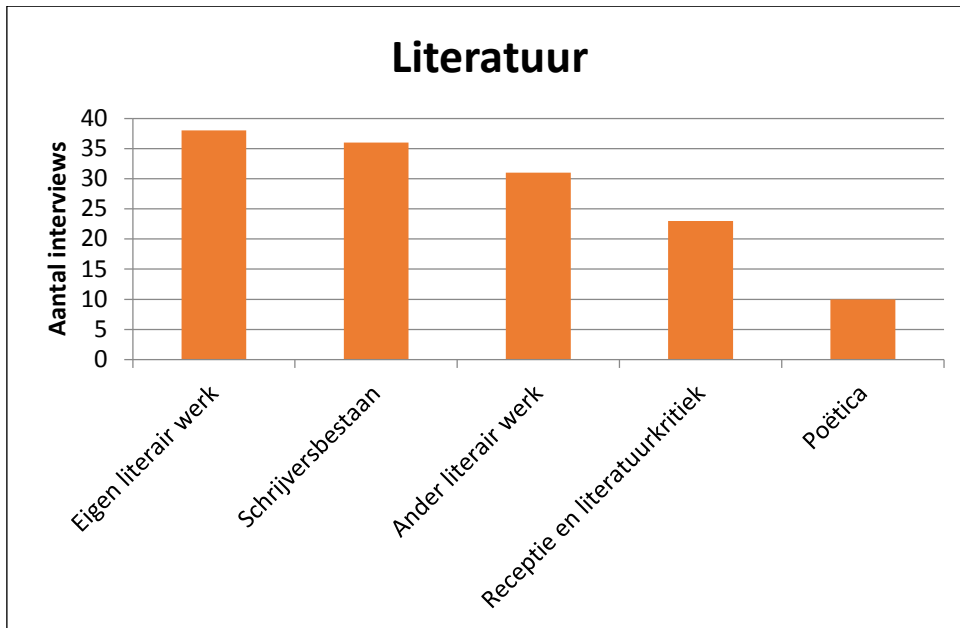
#3, #15, #17, #25, #33, #38 en #43 zijn de interviews met vrouwelijke geïnterviewden. In vijf van de zeven interviews met vrouwen (71,43%) gaat het over sekserollen en seksualiteit, terwijl er bij de mannen maar in twintig van de 58 interviews voorkomt. Dat is slechts 34,48%.

Figuur 17. Topics per interview.

4.1. SUBTOPICS VAN *LITERATUUR*

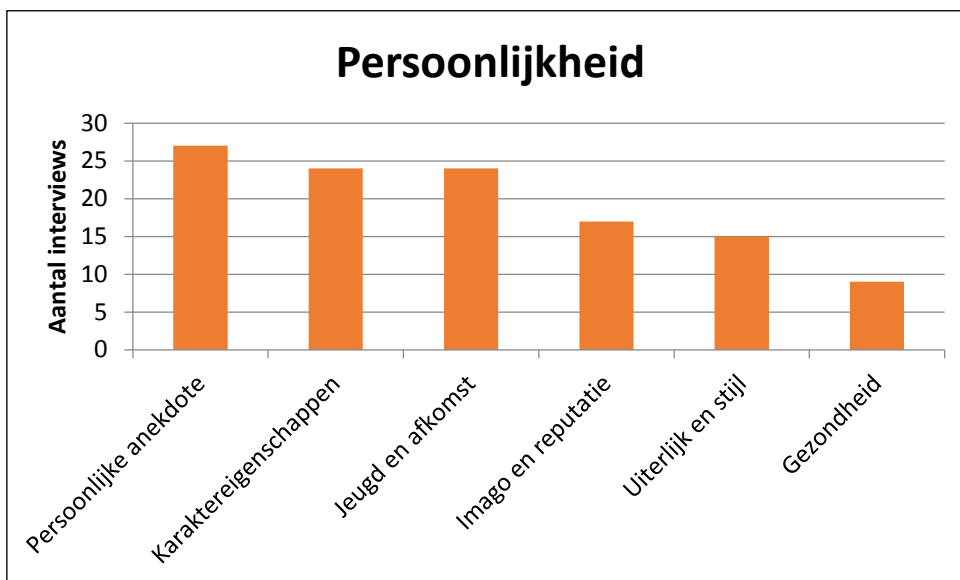
In 56 van de 65 interviews kwam het topic werd er over het topic *Literatuur* gesproken. In Figuur 18 is te zien welke subcategorieën van *Literatuur* het meest in de interviews aan bod kwamen. In de meeste gevallen ging het over *Eigen literair werk* (38 keer, 58,46%). In 36 interviews (55,38%) ging het over *Schrijversbestaan*. Daarbij ging het bijna nooit over inkomsten of het verdienmodel, maar bijna altijd over de werkwijze van de schrijvers, bijvoorbeeld hoe ze op ideeën komen voor verhalen of hoe een werkdag eruit ziet. Na *Schrijversbestaan* volgen *Ander literair werk* (31 keer, 47,69%), *Receptie en literatuurkritiek* (23 keer, 35,38%) en *Poëtica* (10 keer, 15,38%). Uit de interviews komt geen eenduidige poëtica van de geïnterviewde auteurs naar voren. Een poëtische uitspraak komt slechts af en toe voor, bijvoorbeeld: “Een schrijver die zijn mening opdraagt, is een slechte schrijver.” (#46) Het is belangrijk om te weten dat literatuur vaak niet het hoofdonderwerp is van het interview (behalve in de interviews in de literatuurrubriek). In veel interviews wordt literatuur slechts een enkele keer genoemd, bijvoorbeeld als de aanleiding voor het interview.

Figuur 18. Subcategorieën van *Literatuur*.

4.2. SUBTOPICS VAN *PERSOONLIJKHEID*

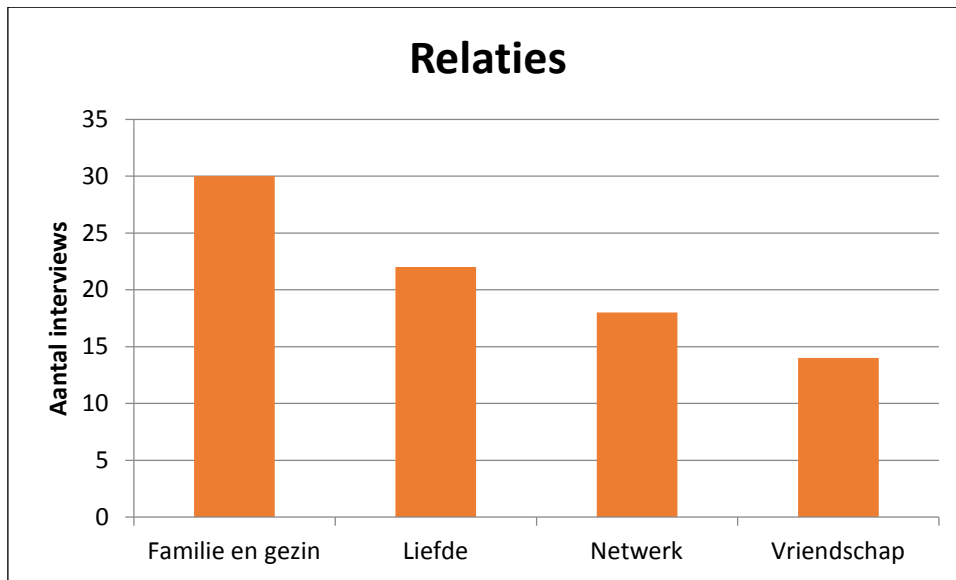
In 46 van de 65 interviews ging het over de persoonlijkheid van de geïnterviewde. In Figuur 19 is te zien in hoeveel interviews de subcategorieën van *Persoonlijkheid* voorkomen. Het vaakst komt *Persoonlijke anekdote* voor (27 keer, 41,54%). Daarna volgen *Karaktereigenschappen* en *Jeugd en afkomst* (beide 24 keer, 36,92%), *Imago en reputatie* (17 keer, 26,15%), *Uiterlijk en stijl* (15 keer, 23,08%) en *Gezondheid* (9 keer, 13,85%).

Figuur 19. Subcategorieën van *Persoonlijkheid*.

4.3. SUBTOPICS VAN *RELATIES*

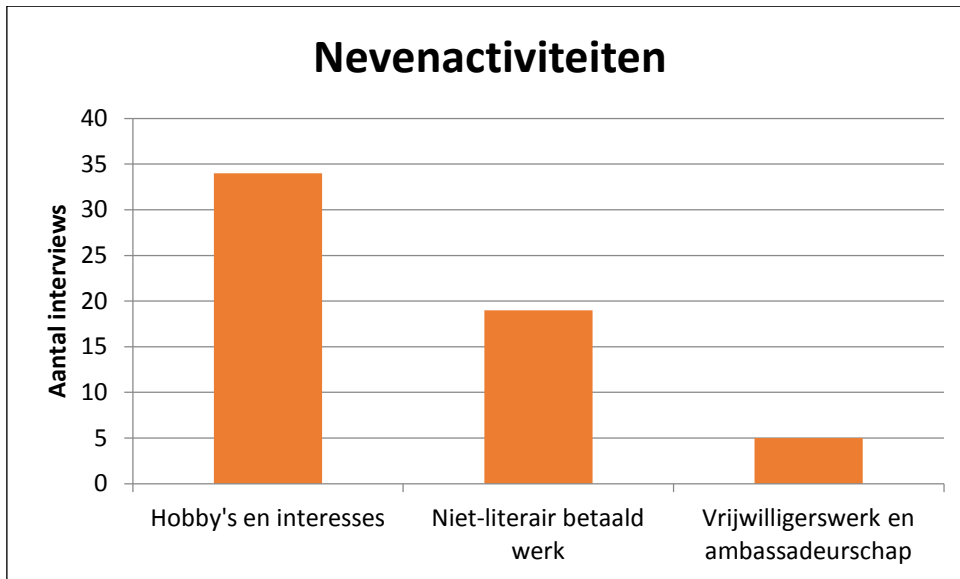
In 43 van de 65 interviews ging het over de relaties van de geïnterviewde. In Figuur 20 zijn de vier subcategorieën te zien en het aantal interviews waarin ze voorkomen. Het meest werd er in de interviews gesproken over *Familie en gezin* (30 keer, 46,15%). Daarna volgen *Liefde* (22 keer, 33,85%), *Netwerk* (18 keer, 27,69%) en *Vriendschap* (14 keer, 21,54%)

Figuur 20. Subcategorieën van *Relaties*.

4.4. SUBTOPICS VAN *NEVENACTIVITEITEN*

In 40 van de 65 interviews ging het over de nevenactiviteiten van de geïnterviewde. In Figuur 21 zijn de drie subcategorieën van het topic *Nevenactiviteiten* en in hoeveel interviews ze voorkomen, weergegeven. Veruit het vaakst komt Hobby's en interesses voor: in 34 interviews (52,31%) werd daarover gesproken. Daarna volgt *Niet-literair betaald werk* (19 keer, 29,23%). Het subtopic *Vrijwilligerswerk en ambassadeurschap* kwam nauwelijks voor, slechts 5 keer (7,69%) ging het in een interview hierover.

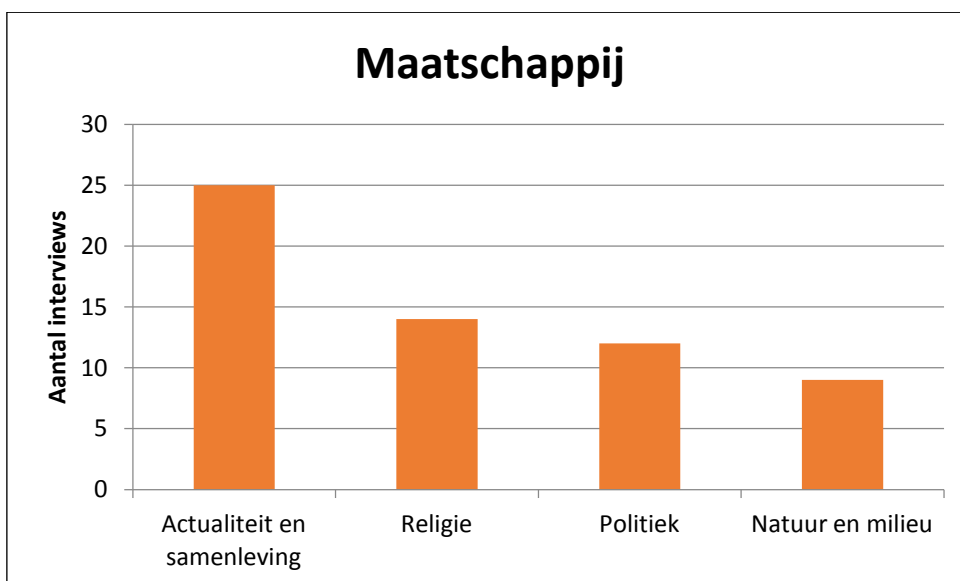

Figuur 21. Subcategorieën van *Nevenactiviteiten*.

4.5. SUBTOPICS VAN *MAATSCHAPPIJ*

In 35 van de 65 interviews was *Maatschappij* een onderwerp. In Figuur 22 is te zien hoe vaak de subtopics van *Maatschappij* voorkomen in de interviews. Het meest werd er gesproken over *Actualiteit en samenleving* (25 keer, 38,46%). Daarna volgen *Religie* (14 keer, 21,54%) *Politiek* (12 keer, 18,46%) en *Natuur en milieu* (9 keer, 13,85%). Er werd in het geval van religie zowel over christendom, islam, jodendom en spiritualiteit in algemene zin gesproken. Ondanks dat het onderwerp maar in 14 interviews voorkomt, lijkt er op dit gebied wel sprake te zijn van enige diversiteit in de groep geïnterviewden.

Dat er in bijna de helft van de interviews over maatschappelijke zaken gesproken wordt, geeft aan dat de schrijvers enige mate van engagement uitdragen.

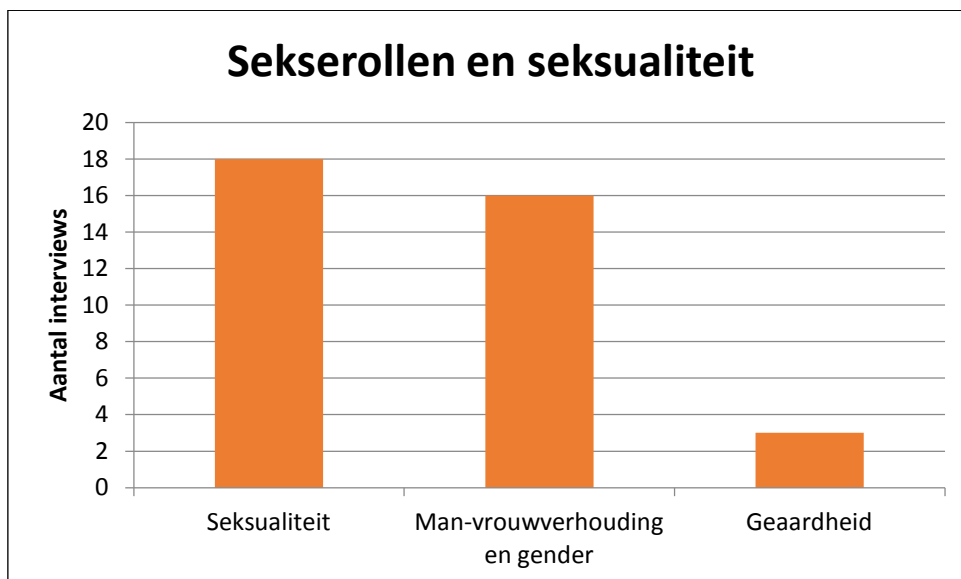
Figuur 22. Subcategorieën van *Maatschappij*.

4.6. SUBTOPICS VAN *SEKSEROLLEN EN SEKSUALITEIT*

In 25 van de 65 interviews kwam het onderwerp *Sekserollen en seksualiteit* aan bod. In Figuur 23 is te zien hoe vaak de drie subtopics voorkomen in de interviews. In 18 interviews (27,69%) ging het over *Seksualiteit*. In 16 interviews (24,62%) werd er gesproken over *Man-vrouwverhouding en gender*. Dat gebeurde vooral in de interviews met vrouwen. Heleen van Royen zegt bijvoorbeeld:

“De neiging om mij te onderwerpen aan een man zit ook in mij. Daarom erger ik mij zo aan onzelfstandige vrouwen die zich uitleveren aan een rijke voetballer of een machtige *sugar daddy*. Vrouwen zijn in boeken en films vaak slachtoffer. Ze worden gered of geneukt. En zo niet, dan zijn het bitches. In mijn boeken laat ik een andere kant van vrouwen zien.” (#33)

In slechts drie gevallen (4,62%) ging het interview over *Geaardheid*. De overgrote meerderheid van de geïnterviewden is heteroseksueel.

Figuur 23. Subcategorieën van *Sekserollen en seksualiteit*.

HOOFDSTUK 5. KWALITATIEVE INHOUDSANALYSE: CASE STUDY VAN DE INTERVIEWS IN DE RUBRIEK 'MANNENMEETLAT'

In het corpus van 65 interviews vond er vier keer een interview met een schrijver plaats in de rubriek 'Mannenmeetlat'. Deze interviews zijn terug te vinden in Bijlage 2 tot en met 5. De geïnterviewde auteurs zijn Jules Deelder (juni 2009), Robert Vuijsje (oktober 2010), Herman Brusselmans (mei 2012) en Daan Heerma van Voss (juli/augustus 2014). De 'spelregels' van de rubriek zijn als volgt:

Elke deelnemer kan maximaal vijftientig punten scoren. Rake antwoorden kunnen, bij de gratie van uw verslaggeefster, eventueel beloond worden met één bonuspunt; tegenvallende antwoorden bestraft met één punt aftrek. Dappere antwoorden worden eveneens beloond, volgens een onevenredig en uitsluitend op volledig subjectieve waardeoordelen gebaseerd systeem.⁷⁰

‘Uw verslaggeefster’ is Vanessa Oostijen, de fashion director van *Esquire*. Oostijen blijft niet op de achtergrond, maar speelt als interviewer en auteur van de artikelen nadrukkelijk een rol. Dat begint al bij het beeldmateriaal: boven elk interview staat een kleine polaroid-achtige close-upfoto van Oostijen met de geïnterviewden. Daarnaast worden de interviews geïllustreerd met nog een foto van Oostijen, ditmaal van haar hele lichaam. In twee gevallen staat ze naast een meetlat. Oostijen heeft in deze foto’s telkens een sexy outfit aan, met blote benen en pumps. Dit past bij de manier waarop *Esquire* vrouwelijke auteurs in beeld brengt (zie Hoofdstuk 3): jong, aantrekkelijk en sexy. Bovendien komt Oostijen ook in de tekst nadrukkelijk naar voren. Elk artikel wordt op dezelfde manier ingeleid: ‘Iedere maand legt *Esquire*’s Vanessa Oostijen een bekende man langs de meetlat.’ Dat een interviewer zo nadrukkelijk aanwezig is in het artikel, is niet gebruikelijk. In de meeste interviews in het corpus bevindt de auteur zich op de achtergrond of is zelfs onzichtbaar (van een aantal interviews is de auteur onbekend). Hoewel de geïnterviewde in de meetlatinterviews centraal staat, gaat het ook om het spel tussen de interviewer en geïnterviewde. Oostijen beoordeelt de antwoorden van de geïnterviewden en geeft commentaar op de antwoorden.

5.1. DE *ESQUIRE*-MAN VOLGENS DE ‘MANNENMEETLAT’

In de interviews ‘meet’ Vanessa Oostijen of de geïnterviewden een ‘echte *Esquire*-man’ zijn. Dat maakt deze interviews zo interessant, want aan welke eigenschappen moet een *Esquire*-man dan voldoen? Door de vragen die Oostijen in de interviews stelt te bekijken, is het mogelijk om een aantal kwaliteiten of eigenschappen op te stellen waar de *Esquire*-man aan moet voldoen. De vragen kunnen ingedeeld worden in verschillende categorieën, die allemaal een kant van de *Esquire*-man belichten.

5.1.1. DE MACHO-MAN

Als eerste zijn er de vragen die gaan over stoerheid, (macho)gedrag, mannelijkheid en heldhaftigheid. Deze vragen zijn te zien in Tabel 9. De vragen gaan over activiteiten die in de samenleving over het algemeen bekend staan als typische stoere mannendingen: bergbeklimmen, brommer rijden, voetballen, een vliegtuig besturen, in het leger dienen. Sommige vragen doen een beroep op de man als oerman of jager (de man moet vissen

⁷⁰ De spelregels worden alleen bij het interview met Jules Deelder en Robert Vuijsje genoemd. Bij Herman Brusselmans en Daan Heerma van Voss had deze rubriek kennelijk al zo’n vaste plaats verworven dat de spelregels niet meer uitgelegd worden.

vangen en kippen slachten), maar ook op de man als doe-het-zelver (de man moet zelf elektriciteit aan kunnen leggen en zelf een tent op kunnen zetten). Dat een man zelfvoorzienend is, is een belangrijk kenmerk van de machoman. Een ander kenmerk is dat deze man fysiek krachtig en agressief is: hij moet een wasbord gekweekt hebben, armpje kunnen drukken en iemand *knock out* hebben geslagen. Een volle baard laten staan is het ultieme symbool van mannelijkheid. Daarnaast is de machoman een heldhaftig type, dat gevaar niet schuwt: hij moet een vrouw hebben gered uit een brandend huis. In deze vraag komt een traditionele rolverdeling tussen man en vrouw terug: de man is de held en de vrouw moet gered worden. Maar er wordt ook van die traditionele man-vrouwbeeld afgeweken. In het interview met Daan Heerma van Voss wordt namelijk de vraag gesteld: 'Ben je ooit onder de tafel gedronken door een vrouw?' Ook de puntentelling verradt dat de machocriteria niet altijd meer het ideaalbeeld vormen. Zo krijgt Robert Vuijsje een punt, omdat hij nog nooit iemand *knock out* heeft geslagen. Oostijen geeft als commentaar: 'Houden zo'. En Jules Deelders diervriendelijke houding bij de vraag of hij ooit een vis gevangen heeft ('Ik heb er wat op tegen. Ik heb me altijd kunnen verplaatsen in dieren'), levert hem een '+1 voor de dierenvriend' op. Van de vier auteurs kan op basis van hun antwoorden gezegd worden dat ze in beeld gebracht worden als gematigde machomannen, maar daarvoor wel een hoge score krijgen.

Vragen die te maken hebben met stoerheid, machogedrag, mannelijkheid en heldhaftigheid
Heb je ooit een berg beklommen?
Heb je ooit een vliegtuig bestuurd?
Heb je in het leger gediend?
Heb je ooit armpje gedrukt in het café?/Heb je ooit gewonnen met armpje drukken?
Heb je ooit een vis gevangen?
Heb je ooit een kip geslacht?
Heb je ooit zelf elektriciteit aangelegd?
Heb je ooit een doelpunt gemaakt?
Heb je ooit een brommer gehad?
Heb je wel eens een vrouw uit een brandend huis gered?
Heb je ooit iemand <i>knock out</i> geslagen?
Kun je zelf een tent opzetten?
Heb je wel eens een wasbord gekweekt?
Heb je ooit een volle baard laten staan?

Tabel 9. Vragen uit de 'Mannenmeetlat' die gaan over stoerheid, (macho)mannelijkheid en/of heldhaftigheid.

5.1.2. DE ZORGZAME MAN

Lijnrecht tegenover de vragen over de machoman staan de vragen die een beroep doen op de sociale, zorgzame en gevoelige kant van de man (Tabel 10). Deze man is

maatschappelijk betrokken (hij doet iets voor een goed doel), behulpzaam (hij helpt oude vrouwtjes oversteken), een dierenvriend (hij heeft een hond gehad), een vader of familieman (hij heeft een kind ter wereld geholpen) en een gevoelig type (hij is ooit hopeloos verliefd geworden). In tegenstelling tot de vragen die over de machomannelijkheid gingen, worden er bij de vragen over zorgzaamheid door Oostijen geen punten toegekend als de antwoorden niet aan de karaktereigenschap voldoen. Zo hoeft er niet per se 'ja' op de vraag geantwoord worden om een punt te scoren, maar uit het antwoord moet wel blijken dat de geïnterviewde een zorgzame kant heeft. Op de vraag 'Heb je wel eens een bejaarde dame geholpen met oversteken?' geeft Brusselmans als antwoord: "Ik ben sociaal, hulpvaardig, noem maar op. Ja. Ze moet het wel vragen, maar in principe help ik de mens in nood." Heerma van Voss geeft ook geen direct antwoord op de vraag: "Voor een niet-verongelijkte oudere ben ik hulpvaardig. Boodschappen aanreiken, voor ze opstaan, *that's me*." De eigenschap behulpzaamheid blijkt uit de antwoorden. Als dat niet zo is, worden er geen punten toegekend. Heerma van Voss: "voor kinderen in Afrika heb ik nooit iets gedaan (...) ik vind het geen morele plicht." Terwijl bij de vragen over machomannelijkheid soms punten worden toegekend voor antwoorden die juist de zachte kant van de geïnterviewde benadrukken, is dat andersom, bij de vragen over zorgzaamheid, niet het geval. De zorgzame eigenschappen lijken daardoor belangrijker dan de macho-eigenschappen: een man hoeft niet per se een macho te zijn, maar hij móet wel een zorgzame kant hebben.

Vragen die te maken hebben met de sociale kant, zorgzaamheid en gevoeligheid
Heb je wel eens een bejaarde dame geholpen met oversteken?
Heb je ooit meer gedaan voor een goed doel dan alleen maar geld overgemaakt?
Heb je ooit een hond gehad?
Heb je ooit een kind ter wereld geholpen?
Ben je ooit hopeloos verliefd geworden?

Tabel 10. Vragen uit de 'Mannenmeetlat' die gaan over sociaal zijn, zorgzaamheid en gevoeligheid.

5.1.3. DE ONTWIKKELDE MAN

De ideale *Esquire*-man heeft ook inhoudelijk iets te bieden. Hij moet een zekere mate van kennis, wereldwijsheid en cultureel niveau hebben. De vragen in Tabel 11 gaan over die eigenschappen. De geïnterviewde wordt gevraagd naar kennis en levenservaring op verschillende gebieden. Hij moet Theo Thijssens roman *Kees de Jongen* hebben gelezen en impliciet dus enige kennis hebben van klassiekers in de Nederlandse literatuur. Ook de vraag 'Heb je ooit de Bijbel gelezen?' is er een in de categorie 'ken je klassiekers'. Er wordt namelijk niet expliciet gevraagd of de geïnterviewde religieus is, maar of de geïnterviewde enige kennis heeft van religie. De ontwikkelde *Esquire*-man heeft bovendien verstand van goed eten ('Heb je ooit in een driesterrenrestaurant gegeten?') iets van de

wereld gezien ('Heb je alle continenten bezocht?'). Geen van de vier auteurs kan deze vraag met 'ja' beantwoorden. Alleen Brusselmans scoort een punt met zijn antwoord: "Niet dat ik geen kennis neem van de wereld, integendeel. Maar ik hoef het niet met eigen ogen te zien."

De vraag 'Heb je ooit een gedicht of een haiku geschreven?' gaat eigenlijk over twee eigenschappen. Er wordt zowel gevraagd naar enige kennis van poëzie, want weet de geïnterviewde wel wat een haiku is? Anderzijds wordt hier naar de eigenschap creativiteit gevraagd. Doordat er gevraagd wordt naar een gedicht of haiku, is er in alle interviews zelfs een kort primair werk van de auteurs te lezen. Aangezien de vier geïnterviewden allen werkzaam zijn in het literaire veld, is het aannemelijk dat ze op deze categorie vragen goed scoren. Zo hebben drie van de vier schrijvers Kees de jongen gelezen. Alleen Deelder niet: "Nee, ik ben één van de weinige Nederlanders die dat gelukkig nooit heb gelezen. En diegene die dat wel hebben gedaan, zijn voor het leven verziekt." Voor dit antwoord krijgt hij toch een punt.

Vragen die te maken hebben met inhoud, kennis en wereldwijsheid
Heb je <i>Kees de jongen</i> gelezen?
Heb je ooit in een driesterrenrestaurant gegeten?
Heb je ooit een gedicht of een haiku geschreven?
Heb je alle continenten bezocht?
Heb je ooit de Bijbel gelezen?

Tabel 11. Vragen uit de 'Mannenmeetlat' die gaan over inhoud, kennis en wereldwijsheid.

5.1.4. DE STIJLVOLLE MAN

In Hoofdstuk 2 is de signatuur van *Esquire* uitgebreid aan bod gekomen. Een van de slogans van het blad is: 'voor de man met stijl en inhoud'. Het is dus niet verwonderlijk dat de stijlvolle man ook terugkomt in de vragen in de 'Mannenmeetlat'. De vragen in Tabel 12 hebben allemaal te maken met uiterlijke verzorging van de geïnterviewde. Ijdelheid wordt hier niet als een negatieve eigenschap neergezet, maar juist als iets positiefs. Een man moet zorg dragen voor zijn uiterlijk (kleding, stijl en lichaam). Hij moet hier zowel geld in steken ('Heb je wel eens een pak op maat laten maken?') als tijd en moeite ('Heb je wel eens een wasbord gekweekt?'). De ijdele man is echter niet helemaal geaccepteerd. Heerma van Voss zegt hierover: "Als je er zo nadrukkelijk je best voor moet doen, verliest het de glans. (...) een wasbord kweken heeft iets zieligs." Waarop Oostijen reageert: 'Klopt. +1'. Mannelijke ijdelheid is dus positief tot op een bepaalde hoogte. Doorgeslagen ijdelheid wordt minder gewaardeerd.

Vragen die te maken hebben met stijl en uiterlijke verzorging
Knip je je neusharen?
Nat of droog scheren?
Heb je ooit een pak op maat laten maken?
Kun je zelf een knoop aan je jas naaien?
Heb je ooit een volle baard laten staan
Heb je wel eens een wasbord gekweekt

Tabel 12. Vragen uit de 'Mannenmeetlat' die gaan over stijl en uiterlijke verzorging.

5.1.5. DE RIJKE EN BEROEMDE MAN

In tabel 13 staan de vragen die te maken hebben met status en rijkdom. Zo wil de vraag 'Heb je ooit gezoend met een topmodel of *celebrity*?' iets weten over het netwerk en het milieu waarin de geïnterviewde zich bevindt. Omringt de geïnterviewde zich met beroemdheden, dan straalt dat af op zijn eigen persoon. Het geeft hem status. Ook de Porche is een statussymbool. Wanneer een geïnterviewde een Porche rijdt, zegt hij indirect dat hij rijk en succesvol is. De vraag over het driesterrenrestaurant zegt iets over goede smaak, maar ook over economisch kapitaal. Bij alle drie deze vragen worden alleen punten toegekend als het antwoord op de vraag 'ja' is. Vuijsje krijgt een halve punt voor zijn antwoord: "Er was wel een vrouw die wel eens op tv kwam met wie ik heb gezoend. Het was geen Linda de Mol."

Vragen die te maken hebben met rijkdom en status
Heb je ooit gezoend met een topmodel of <i>celebrity</i> ?
Heb je ooit een Porche gereden?
Heb je ooit in een driesterrenrestaurant gegeten?

Tabel 13. Vragen uit de 'Mannenmeetlat' die gaan over rijkdom en status.

5.1.6. DE AVONTUURLIJKE MAN

Als laatste zijn er de vragen die gaan over de avontuurlijke en/of experimentele karaktertrek van de man. Deze vragen zijn te zien in tabel 14. De man moet avontuurlijk zijn en dat kan bijvoorbeeld door bergen te beklimmen, continenten te bezoeken, met buitenlandse vrouwen te zoenen en lifters mee te nemen. Ook op seksueel gebied moet de man van avontuur houden: er wordt gevraagd of hij wel eens een trio heeft gehad. Bij die vraag worden echter ook punten toegekend als het antwoord negatief is. Wanneer Vuijsje zegt dat hij nooit een trio heeft gehad, noemt Oostijen dat 'zo romantisch' en kent een punt toe. Romantiek en gevoeligheid wordt blijkbaar even belangrijk geacht als avontuurlijkheid. Als laatste is er de vraag over risico's nemen op financieel gebied ('Heb je wel eens een weddenschap afgesloten voor meer dan €1.000?'). Bij deze vraag worden wederom punten toegekend voor negatieve antwoorden. Brusselmans: 'Echt effectief wedden voor duizend euro, daar ben ik te schijterig voor.' Zekerheid en stabiliteit is dus in zekere mate ook belangrijk voor een *Esquire*-man.

Vragen die te maken hebben avontuurlijkheid en experimenteren
Heb je ooit een lifter meegenomen?
Heb je wel eens gezoend met een buitenlandse vrouw?
Heb je wel eens een berg beklommen?
Heb je wel eens een trio/trioseks gehad?
Heb je alle continenten bezocht?
Heb je wel eens een weddenschap afgesloten voor meer dan €1.000?

Tabel 14. Vragen uit de 'Mannenmeetlat' die te maken hebben met avontuurlijkheid en experimenteren.

HOOFDSTUK 6. CONCLUSIES EN DISCUSSIE

De onderzoeksvraag ‘Hoe presenteert de Nederlandse *Esquire* 1990-2014 literaire auteurs in interviews?’ is niet eenvoudig te beantwoorden, simpelweg omdat de vraag zo breed kan worden geïnterpreteerd. Doordat het een groot onderzoek is geworden met zowel kwantitatieve als kwalitatieve analyses, zijn er veel verschillende conclusies te trekken uit de gepresenteerde resultaten. Ik zal daarom per deelvraag mijn conclusies samenvatten. Daarna volgt een evaluatie van de gebruikte methode en ik zal mogelijkheden voor verder onderzoek toelichten.

Als eerste zal ik deelvraag 1 behandelen. Deze deelvraag gaat over de algemene kenmerken van de geïnterviewde auteurs. Naar aanleiding van de resultaten die in Hoofdstuk 3 zijn besproken, is er iets te zeggen over de ‘gemiddelde’ geïnterviewde auteur in de Nederlandse *Esquire*. De gemiddelde geïnterviewde auteur heeft de kenmerken die in mijn onderzoek het meest voorkwamen. De gemiddelde interviewkandidaat is een man van eind veertig. De man is afkomstig uit Nederland. Hij is geen debutant, maar heeft minimaal twee boeken gepubliceerd en zijn uitgever is De Bezige Bij of Prometheus. Dat de gemiddelde auteur een man is, is gezien de doelgroep van het tijdschrift niet meer dan logisch. Maar dat hij eind veertig is, betekent dat hij iets ouder is dan de mannen in de doelgroep van het blad. De doelgroep is namelijk in de leeftijd van 25 tot en met 45.⁷¹ Debutanten kwamen in het corpus bijna niet voor, wat betekent dat aan het tijdschrift op basis van de interviews nauwelijks een functie als literaire kweekvijver kan worden toegeschreven. Aan de ene kant is dit logisch, omdat *Esquire* primair geen literair tijdschrift is, maar dat was de Amerikaanse versie van het blad ook niet en toch heeft dat tijdschrift bijgedragen aan het succes van veel nog onbekende auteurs die later tot de canon zijn toegetreden. *Esquire* Nederland kiest, mogelijk om het eigen symbolisch kapitaal te vergroten, voornamelijk voor al bekende auteurs. Het symbolisch kapitaal van de auteur straalt dan af op het blad in plaats van andersom. De - enigszins simplistische - aanname is hier wel dat een auteur een ‘bekende naam’ is en enig symbolisch kapitaal heeft verdiend als hij minimaal twee boeken heeft uitgebracht. Dit hoeft niet altijd zo te zijn en ook een debutant kan al symbolisch kapitaal hebben. Omdat het erg subjectief en lastig te bepalen is, heb ik ook het cultureel niveau van de geïnterviewden niet meegenomen in het onderzoek. Maar dat buiten beschouwing gelaten, vermoed ik niet dat het tijdschrift een grote rol speelt in de canonisering van bepaalde auteurs of werken. Het kan natuurlijk wel dat er in andersoortige artikelen dan literaire interviews een kweekvijverfunctie waar te nemen is. Dat is in dit geval niet onderzocht.

Een opvallende tendens is het verschil tussen de geïnterviewde mannen en de geïnterviewde vrouwen. De gemiddelde mannelijke geïnterviewde is een iemand die zelf in de doelgroep zou passen, iemand waar een lezer zich qua algemene kenmerken als

⁷¹ *Het tijdschriftenboek* 2006:144

leeftijd, geslacht en land van herkomst mee zou kunnen identificeren. Bij de zeven vrouwen ligt de leeftijd echter een stuk lager en de standaard voor schoonheid lijkt ook hoger te liggen. In de interviews en met name in de auteursfoto's is duidelijk een verschil te zien in de beeldvorming van mannen en vrouwen. Bij vrouwen draait meer om aantrekkelijkheid en uiterlijke schoonheid dan om de inhoud, terwijl van de mannelijke auteurs een meer divers beeld wordt gecreëerd. In de *case study* in Hoofdstuk 5 is te zien dat er in de 'Mannenmeetlat' verschillende kanten van de zogenaamde 'Esquire-man' belicht worden: de macho, de zorgzame man, de ontwikkelde man, de stijlvolle man, de man met status en de avontuurlijke man. Het beeld van vrouwen wordt hier eenzijdig en oppervlakkig neergezet, terwijl het beeld van mannen en mannelijkheid toch, hoewel opgebouwd uit verschillende clichés, omvangrijker en daardoor meer diepgaander is. In de literaire interviews komt de signatuur van *Esquire* duidelijk terug: de interviews hebben een masculiene invalshoek.

Deelvraag 2 gaat over de thema's waarover gesproken wordt in de interviews. Het blijkt dat het populairste onderwerp *Literatuur* is. Dit was niet helemaal verwacht, omdat *Esquire* niet primair een literair tijdschrift is. Maar vaak is literatuur wel de aanleiding van een interview of wordt er minstens een keer over gesproken. Toch zijn er ook interviews waarin helemaal niet (of in ieder geval niet door de geïnterviewde) over literatuur wordt gesproken. Als we dit terugkoppelen naar de theorieën en Masschelein over het literaire interview, is dit een vreemde ontdekking. Want waarom zou een auteur zich laten interviewen door een publiekstijdschrift zonder daarin zijn eigen werk te promoten of in ieder geval over literatuur te praten? Het doel van een interview is voor de geïnterviewde dus niet altijd het promoten van zijn of haar werk, maar er kunnen ook andere redenen zijn. Zo gaf Joost Zwagerman, die zo hoog van de toren blies over het promoten van 'de goede zaak', een interview (#44) aan *Esquire* in de rubriek 'Soundtrack van mijn leven', waarin hij alleen maar over zijn favoriete muziek praat. Literatuur komt geen enkele keer aan de orde. Maar zoals in de inleiding gezegd, wordt de persoonlijkheid van de auteur steeds belangrijker in de huidige samenleving. Het kan dus zijn dat een auteur niet eens meer over zijn werk hoeft te praten om het te promoten. Auteurs zijn publieke personen geworden, waarvan niet alleen het werk meer interessant is, maar ook de persoonlijkheid en de relaties met vrienden en familie. Door zichzelf in de spotlights te zetten, maakt de auteur reclame voor zichzelf als merk en indirect voor zijn werk: schrijvers als sterren.

Deelvraag 3 gaat over de veranderingen door de jaren heen. In de resultaten is te zien dat het aantal literaire interviews door de jaren heen flink is gegroeid. Waren er voor 2001 nog jaren waarin geen enkel literair interview verscheen, na dat jaar is dat niet meer het geval. Het literaire interview (en waarschijnlijk ook het interview in het algemeen) heeft dus steeds meer een vaste plaats gekregen in het tijdschrift. Dit sluit aan bij het artikel van Masschelein en het begrip *interview society*. Het gemiddelde interview in het corpus is tussen de 2 en de 3 pagina's lang. De vorm van het interview is fullquote of vraag-antwoord en het bevindt zich buiten de literatuurrubriek. Wanneer de interviews

zich binnen de literatuurrubriek bevinden, zijn ze vaak korter dan buiten de rubriek. Na 2006 bevinden de literaire interviews zich niet meer in de literatuurrubriek. Auteurs worden vanaf dat moment alleen maar geïnterviewd in meer algemene rubrieken, waar literatuur niet per se een rol speelt. Het gaat er dan om dat een auteur een publiek figuur is, waar hij of zij bekend van is, is van minder belang. Door de jaren heen zijn geen opvallende veranderingen te zien in de auteurskeuze en de poëtica van de geïnterviewde auteurs (die sowieso maar sporadisch aan bod komt).

Voor dit onderzoek heb ik zelf een methode ontworpen. Deze methode is erg bruikbaar geweest om de interviews te analyseren en heeft interessante inzichten opgeleverd. Wel moet opgemerkt worden dat het coderen door één persoon nooit helemaal betrouwbaar kan zijn, want er is altijd sprake van een persoonlijke interpretatie. Bij twijfelgevallen heb ik in dit geval alleen een afweging gemaakt en een beslissing genomen. Bij het coderen met twee personen zullen de resultaten al een stuk meer betrouwbaar zijn, omdat er bij twijfel overlegd kan worden. Tijdens de analyse heb ik het codeboek nog een aantal keer aangepast, omdat ik merkte dat er onderwerpen in de interviews vaak terugkwamen, die ik niet had opgenomen in het codeboek.

Ook moet gezegd worden dat deze methode alleen zinnige resultaten oplevert bij een groot corpus, zoals in dit onderzoek. Bij een groot corpus is het namelijk minder erg als er een keer een fout of twijfelgeval in de analyse zit, het zal de resultaten niet heel erg beïnvloeden. Bij een klein corpus is het beter en efficiënter om een kwalitatieve analyse uit te voeren.

Tot slot wil ik ingaan op de mogelijkheden voor verder onderzoek. Omdat literaire interviews nog tot een weinig kwantitatief onderzocht genre behoren, is dit zeer interessant materiaal voor nieuw onderzoek. In (Nederlandse) vrouwen tijdschriften en andere publiek tijdschriften is nog geen onderzoek gedaan naar literaire interviews. Omdat in de resultaten van deze scriptie een typisch mannelijke invalshoek bleek, is het de moeite waard om te kijken hoe dat zit bij vrouwen tijdschriften: hoe worden geïnterviewden in die bladen gepresenteerd? Anderzijds zijn er ook binnen *Esquire* genoeg mogelijkheden voor verder letterkundig onderzoek. Er kan gekeken worden naar de andere manieren waarop literatuur in het blad terugkomt. Welke boeken worden er in het tijdschrift besproken en hoe worden deze besproken? Daarnaast zijn de (lange) interviews zeer bruikbaar voor postuuronderzoek naar specifieke auteurs.

LITERATUUR

Primaire literatuur

Esquire november 1990 – december 2014.

Secundaire literatuur

Z.n. *Het tijdschriftenboek*. Zwolle: Waanders 2006.

Z.n. 'Uitgeverij Vassallucci overgenomen', in: *Volkskrant*. 6 februari 2001.

Ali, H. "Zonder mij was er geen *Esquire* in Nederland geweest", in: *Volkskrant*. 3 mei 2010.

Bakker, P. & Scholten, O. *Communicatiekaart van Nederland. Overzicht van media en communicatie*. Amsterdam: Kluwer 2009.

Benwell, B. (ed.). *Masculinity and Men's Lifestyle Magazines*. Oxford: Blackwell Publishing Ltd/The Sociological Review 2003.

Beek, E. op de. 'Avenue Literair: literatuur in de "glossy-aller-glossy's", 1967-1990', in: *TS. Tijdschrift voor tijdschriftstudies* 29. 2011. 36-50.

Bourdieu, P. 'The Field of Cultural Production, or: The Economic World Reversed', in: *The Field of Cultural Production*. Cambridge: Polity Press 1993. 29-73.

Bourdieu, P. & Nice, R. (tr.) 'The production of belief: contribution to an economy of symbolic goods', in: *Media, Culture & Society* 2. 1980. 261-293.

Crewe, B. *Representing Men. Cultural Production and Producers in the Men's Magazine Market*. Londen 2003.

Dam, E. 'In je flow met *Happinez*. Happi(nez) in *Flow*. Boeken in de spiritueel georiënteerde publiekstijdschriften *Happinez* en *Flow*'. Masterscriptie Radboud Universiteit Nijmegen. 2014.

Delft, M. van, Dijk, N. van. & Storm, R. (ed.). *Magazine! 150 jaar Nederlandse publiekstijdschriften*. Zwolle: Waanders 2006.

Dijk, N van. 'De blondjes onder de bladen. Een vergelijkend onderzoek naar de aandacht voor literatuur in glossy's', in: *TS. Tijdschrift voor tijdschriftstudies* 25. 2009. 20-36.

Elshof, A. 'De geboorte van de literaire glossy. Het literaire imago van *Hollands Diep*', in: Koffeman, M. & Sintobin, T. (eds.). *Van heilige huisjes en virtuele vrienden. Verkenningen van het literaire veld*. Radboud Universiteit Nijmegen. 2011.

Emons, P., Scheepers, P., & Wester, F. 'Het veranderende gezin: Relaties tussen trends in het gezin in Nederland en de afbeelding in dramaprogramma's op de Nederlandse televisie, 1980-2005'. In: *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap* 36. 2008. 320-338.

Geelen, J. 'De geur van *Esquire*', in: *Volkskrant*. 7 oktober 2002.

Hammill, F. & Leick, K. 'Modernism and the Quality Magazines. *Vanity Fair* (1914-36); *American Mercury* (1924-81); *New Yorker* (1925-); *Esquire* (1933-)', in: Brooker, P. & Thacker, A. *The Oxford Critical and Cultural History of Modernist Magazines. Volume II, North America 1894-1960*. Oxford: Oxford University Press 2012. 176-196.

- Hermes, J. 'Mannenbladen', in: Delft, M. van, Dijk, N. van. & Storm, R. (ed.). *Magazine! 150 jaar Nederlandse publiekstijdschriften*. Zwolle: Waanders 2006. 164-165.
- Hermes, J. *Reading Women's Magazines. An analysis of Everyday Media Use*. Cambridge: Polity Press 1995.
- Jackson, P., Stevenson, N. & Brooks, K. *Making Sense of Men's Magazines*. Cambridge 2001.
- Janssen, I. 'Verdiept in *Hollands Diep*. Een vergelijkend onderzoek naar de literaire bijdragen in het tijdschrift *Hollands Diep*'. Radboud Universiteit Nijmegen 2013.
- Janssen, R. 'Lifestyle bladen', in: Delft, M. van, Dijk, N. van. & Storm, R. (ed.). *Magazine! 150 jaar Nederlandse publiekstijdschriften*. Zwolle: Waanders 2006. 116-117.
- Jensen, L. 'Vrouwentijdschriften', in: Delft, M. van, Dijk, N. van. & Storm, R. (ed.). *Magazine! 150 jaar Nederlandse publiekstijdschriften*. Zwolle: Waanders 2006. 88-89.
- Kantelberg, A. 'Voorwoord', in: *Esquire* juli/augustus 2015. 10.
- Latham, S. & Scholes, R. 'The Rise of Periodical Studies', in: *PLMA* 121, 2. 2006. 517-531.
- Masschelein, A. et al. 'The Literary Interview: Towards a Poetics of a Hybrid Genre', in: *Poetics Today* 35:1-2. 2014. 2-49.
- Meijer, I., *De interviewer en de schrijvers: 50 literaire interviews van 1966 tot 1993*. Palmen, C. (ed.). Amsterdam: Prometheus 2003.
- Meizoz, J. 'Modern Posterities of Posture: Jean-Jacques Rousseau', in: Dorleijn, G.L, Grüttemeier, R. & Korthals Altes, L. (ed.), *Authorship revisited: Conceptions of Authorship around 1900 and 2000*. Leuven: Peeters 2010. 81-93.
- Peters, E. 'De Bezige Bij-auteur prominent geëtaleerd. Een onderzoek naar welke functies het (quasi-)literaire tijdschrift *Hollands Diep* vervult'. Radboud Universiteit Nijmegen 2013.
- Rodden, J. *Performing the Literary Interview. How Writers Craft Their Public Selves*. University of Nebraska Press 2001.
- Severijnen, M. 'Glossy's zijn niet langer de blondjes onder de bladen', in: *NRC Handelsblad*. 24 maart 2007.
- Sommeren, N. *Rechtmatige recensies of promotiepraatjes? Een onderzoek naar literatuur in het algemeen en literatuurkritiek in het bijzonder in Nederlandse glossy vrouwentijdschriften*. Masterscriptie Radboud Universiteit Nijmegen 2013.
- Wassenaar, I. *Vrouwenbladen. Spiegels van een mannenmaatschappij*. Amsterdam: Wetenschappelijke Uitgeverij. 1976.
- Weyel, I. 'Weg met die wijvenprijs', in: *Esquire* juli/augustus 2015. 43.
- Withuis, I. *Masculien versus feminien. Een internationaal vergelijkend onderzoek naar verschillen tussen Esquire en Marie Claire*. Masterscriptie Erasmus Universiteit Rotterdam 2009.
- Zwagerman, J. (ed.) *De ontdekking van de literatuur. The Paris Review Interviews*. Amsterdam: De Bezige Bij 2007.

Websites

Z.n. 'Esquire', in: *Hearst Magazines | Netherlands*. 2014. Geraadpleegd op 30 juni 2015 via http://www2.hearstmagazines.nl/bestanden/downloads/profielen/Corporate_Hearst.pdf.

Z.n. Interview met Arno Kantelberg (video). 2009. Geraadpleegd op 30 juni 2015 via http://eventbranche.blogs.com/eventbranche_weblog/2009/05/philip-dr%C3%B6ge-interviewt-arno-kantelberg-esquire-fhm.html.

Z.n. 'glossy'. Geraadpleegd op 30 juni 2015 via <http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=glossy&lang=nn#.VWQ4AWiUd8E>.

Z.n. 'Publiekstijdschriften'. Geraadpleegd op 30 juni 2015 via <http://www.mediamonitor.nl/methodiek/begrippenlijst/>.

Leighton, R. 'Eerste baan: chef-redactie van *Esquire*'. 5 februari 2010. Geraadpleegd op 30 juni 2015 via <http://rmpnieuws.nl/?p=182>.

Mirck, J. 'Mercus 2014: Waarom Arno Kantelberg vindt dat *Esquire* het tijdschrift van het jaar is'. 3 december 2014. Geraadpleegd op 30 juni 2015 via <http://imap.customermediacouncil.com/media/nieuws/2014/12/mercurs-waarom-arno-kantelberg-vindt-dat-esquire-het-tijdschrift-van-het-jaar/index.xml>.

www.hermanbrusselmans.com. Geraadpleegd op 30 juni 2015.

<http://www.summitmedia.com.ph/magazines/esquire>. Geraadpleegd op 30 juni 2015.

<http://www.hearst.com/magazines/esquire>. Geraadpleegd op 30 juni 2015

BIJLAGE 1. CODEBOEK VOOR INTERVIEWS MET LITERAIRE AUTEURS IN *ESQUIRE* (1990-2014)

1. Nummer:

Tijdschriftnummer

2. Jaar van uitgave:

(1)1990	(2)1991	(3)1992	(4)1993	(5)1994	(6)1995	(7)1996	(8)1997
(9)1998	(10)1999	(11)2000	(12)2001	(13)2002	(14)2003	(15)2004	(16)2005
(17)2006	(18)2007	(19)2008	(20)2009	(21)2010	(22)2011	(23)2012	(24)2013
(25)2014							

3. Maand van uitgave:

(1)Januari	(2)Februari	(3)Maart	(4)April	(5)Mei	(6)Juni
(7)Juli	(8)Augustus	(9)September	(10)Oktober	(11)November	(12)December

Artikel

4. Auteur:

5. Titel:

6. Rubriek:

7. Binnen of buiten literatuurrubriek:

(1)Binnen	(2)Buiten
-----------	-----------

8. Omvang artikel (pagina's)⁷²:

9. Interviewvorm:

(1)Fullquote	(2)Vraag-antwoord	(3)Mengvorm/overig
--------------	-------------------	--------------------

Geïnterviewde

10. Naam:

11. Geslacht:

(1)Man	(2)Vrouw	(3)Anders
--------	----------	-----------

⁷² Een pagina wordt verdeeld in 0,25, 0,5, 0,75 en 1. Het aantal woorden wordt buiten beschouwing gelaten, omdat de artikelen niet digitaal zijn, waardoor het te veel werk is om het aantal woorden te tellen.

12. Leeftijd:

13. Land van herkomst:

14. Debutant:

(1)Ja	(2)Nee
-------	--------

15. Uitgeverij⁷³:

(1)De Arbeiderspers	(2)Ambo/ Anthos	(3)Athenaeum-Polak & Van Gennep
(4)Atlas-Contact	(5)De Bezige Bij	(6)De Geus
(7)Meulenhoff	(8)Nijgh en Van Ditmar	(9)Podium
(10)Prometheus	(11)Querido	(12)Signatuur
(13)Lebowski	(14)Anders:	(15)Overige

⁷³ Uitgeverij op het moment van het interview of bij het laatst verschenen boek. In geval van een buitenlandse auteur wordt de Nederlandse uitgeverij waar de vertaling(en) zijn uitgekomen genoteerd. Als er geen Nederlandse vertaling is, wordt 'Overige' genoteerd. Andere Nederlandse of Belgische uitgeverijen worden apart genoteerd bij 'Anders'.

Topics

16. (Sub)thema's in uitspraken van auteurs⁷⁴:

(1)Relaties	(a)Vriendschap (b)Familie en gezin (c)Liefde (d)Netwerk
(2)Sekserollen en seksualiteit	(a)Man-vrouwverhouding/gender (b)Seksualiteit (c)Geaardheid
(3)Maatschappij	(a)Politiek (b)Actualiteit en samenleving (c)Natuur, milieu en wereld (d)Religie
(4)Nevenactiviteiten	(a)Hobby's/vrijtijdsbesteding/interesses (b)Niet-literair betaald werk (c)Vrijwilligerswerk/ambassadeurschap
(5)Literatuur	(a>Poëtica (b)Eigen literair werk (c)Ander literair werk (d)Schrijversbestaan (e)Receptie en literatuurkritiek
(6)Persoonlijkheid	(a)Karaktereigenschappen (b)Uiterlijk en stijl (c)Persoonlijke anekdote (d)Imago en reputatie (e)Gezondheid (f)Jeugd en afkomst

⁷⁴ Met dit schema worden de interviews gecodeerd. Als er een uitspraak is die bij een van de (sub)thema's past, wordt deze code genoteerd. Uitspraken kunnen bij meerdere thema's passen. Er kunnen ook uitspraken zijn die bij geen van de thema's passen, deze worden niet meegenomen. Alleen letterlijke citaten worden gecodeerd. Indirecte uitspraken of uitspraken van de interviewer worden niet meegenomen.

BIJLAGE 2. 'MANNENMEETLAT': JULES DEELDER, JUNI 2009

door Vanessa Oostijen fotografie Torben Raun

Mannenmeetlat

Iedere maand legt *Esquire's* Vanessa Oostijen een bekende man langs de meetlat.

**Jules Deelder (64),
dichter, schrijver**

1. Heb je ooit een berg beklimmen?
'De Vaalserberg, jawel. De hoogste berg in Nederland, vierhonderd meter hoog. Het uitzicht was prachtig. Ik kon die mensen alleen niet verstaan joh, ze luiden allemaal door elkaar heen.'

(Dit gaat wel goed komen. + 1)

2. Heb je wel eens een bejaarde dame geholpen met oversteken?
'Ongetwijfeld dat ik dat eens gedaan heb. Ik kan me het zelfs herinneren: er was een bejaarde dame in Londen, op de Portobello Road, die liep met een kinderwagen met een opdraai-grammofoon d'r in. Er stond een plaat op van Caruso en bij de oversteekplaats, waar ik tegenover woonde, stak ze over, en midden op die oversteekplaats bleef die plaat steken. Dus ik help haar oversteken, en toen ze aan de andere kant was, ging ook die plaat weer verder. Ja, dat staat me nu helder voor ogen. Het speelde zich allemaal af in Jungle West 11, wat nu de chique buurt Nothing Hill is. Toen zat het daar vol hoeren en West-Indiërs en al die muzikanten woonden daar op Power Terrace. Eric Clapton, Jeff Beck, allemaal zwaar aan de *horse* die gasten. Dit was allemaal in hart van de zestiger jaren, toen ik er woonde. Ik was bij het eerste concert van Pink Floyd in All Saints Church, daar hadden ze een *live* show. Nu denk je ja pfff, maar toen was dat wat, joh. Jaaa! Helaas ben ik toen ook gearresteerd geworden. Het is een gek verhaal.'

(Bij het vertellen deed Deelder het geluid van een haperende Caruso na. Vrij onbetaalbaar, eigenlijk. Bonuspunt erbij. +2)

3. Knip je je neusharen?
'Nou, ik ruk ze er wel eens uit. Dat vind ik zo heerlijk, dan kom ik bijna klaar. Hnggr.' (+1)

4. Heb je ooit een vliegtuig bestuurd?
'Nee. En ik moet ook zeggen dat ik daar niet de wens toe koester. Ja kijk, zonder vliegtuig vliegen, daar ben ik een pikeur in.' (Telt ook. +1)

5. Nat of droog scheren?
'Nat. Met de kwast, en eventueel, als het niet anders kan, met toevoeging van de spuitbus. Tuurlijk. Soms kan je denken goddomme, moet ik me weer scheren, maar absoluut onterecht, want je bent zo klaar en je voelt je een ander mens. En zelf het strikkie strikken hè, dat ook. Niet van die voorgestrikte. Zelf strikken!' (+1 voor het scheren, bonuspuntje voor de strik. +2, dus)

6. Heb je ooit een weddenschap van meer dan duizend euro afgesloten?
'Inzetten op een roulette is toch ook wedden? Daar heb ik ruim winst op gemaakt. Ik was eens op vrijdag de dertiende met Herman Brood in het casino, in Scheveningen. Ik kwam daar nooit, maar Brood wel. Ik denk, kan mij het verrotten, ik zet, nog vóór dat wijf zegt *rien n'a va plus*, mijn laatste meier op de dertiende. En alsof het zo in het filmscript stond: pats! Had ik ineens zesendertighonderd gulden. En die Herman lachen, toch wel als een boer met kiespijn. Ik die croupier wat geven en, hup, gelijk opgepleurd. Aangezien ik het soort leven leid waarbij de financiële nood - ik schat toch al gedurende zeventenvijftig jaar - tot aan mijn lippen staat, zal het ongetwijfeld zijn opgegaan aan het leven.' (Geen antwoord op de vraag, toch +1)

7. Heb je wel eens een vrouw uit een brandend huis gered?
'Nou, ik heb wel eens gehad dat het huis boven me in brand stond. Het was half drie 's middags, ik kwam net m'n bed uit. O ja, pffff,

8. Heb je ooit een trio gehad?
'Jawel, Trio Me Reet. Absoluut. Jaahaa. Aanvankelijk Trio Discreet, dat werd Trio Me Reet. Ja vaak. En ik moet zeggen, dat het mij persoonlijk wel beviel.' (Een trio is een trio, en daar krijg je punten voor. + 1)

9. Heb je alle continenten bezocht?
'Nee, niet allemaal. Zuid Amerika en Australië nog niet. Voor de rest heb ik alles wel gehad. Toch wel. Het verre oosten. Het nabije oosten ook. China, Indonesië, Canada, plaatjes draaien in Rusland, ja hoor, en het poëziefestival in Senegal. Maar het verre Antarctica ook niet, want daar is weinig publiek.' (0)

10. Heb je ooit een pak op maat laten maken?
'Jazeker. Als je daar eenmaal aan begint, dan denk je van al die andere pakken; nou eh, hè.' (+1)

11. Heb je in het leger gediend?
'Eh, vierentwintig uur, absoluut. En ik had het niet willen missen. Dat was toen met Romilar, een hoestmiddel, en daar zat een bestanddeel in, als je daar een overdosering van nam, kreeg je een heel gekke trip. Ik weet het nog goed, ik zat in de trein onderweg naar die kazerne en ik dacht oh God, zege de greep, dan mot het maar gebeuren. Twintig pillen, hup. Ik moest aantreden bij de technische troepen, man ik kan nog geen spijker in de muur slaan... Nou, die gasten daar dachten: die gast is stapelgek. Hele verhalen had ik, over Stonehenge en hekserij. Binnen tien minuten stond die commandant tegen me te schreeuwen, ik dacht: joh, maak je niet druk, man. En die adjudanten maar besmuikt lachen. Alsof ze d'r lol in hadden dat die gast mij niet kon *handlen*. Ja, zo zit dat, dat had ik wel in die gaten. De andere dag moest ik naar de psychiater en toen waren die pillen natuurlijk uitgewerkt. Meteen maar

De spelregels: Elke deelnemer kan maximaal vijftientwintig punten scoren. Rake antwoorden kunnen, bij de gratie van uw verslaggeefster, eventueel beloofd worden met één bonuspunt; tegenvallende antwoorden bestraft met één punt aftrek. Dappere antwoorden worden eveneens beloofd, volgens een onevenredig en uitsluitend op volledig subjectieve waardeoordelen gebaseerd systeem.

26 ESQUIRE JUNI 2009

Figuur 24. Mannenmeetlat: Jules Deelder, *Esquire* juni 2009 p.26.

SCORE: 28

(HOOGSTE SCORE IN DE GESCHIEDENIS VAN DE MEETLAT!)

mijn kaarten op tafel gelegd. Ik heb niks tegen de dienstplicht, maar ik moest toen eenentwintig maanden weg en dat kon ik nou helemaal niet gebruiken. Ik zag voor het eerst enige lijn weet je wel... Toen heb ik het geluk gehad dat ik iemand trof die ik met de kracht van argumenten wist te overtuigen van mijn gelijk. En die niet te groot was om dat toe te geven. Dus ik liep die poort weer uit. Ik zag die bende rekruten in de kantine joelen, en ik denk nog: ja joh, alsof ik de lul was. Dat gevoel van vrijheid van toen, dat heb ik daarna nooit meer gehad, werkelijk waar. Precies vierentwintig uur later stapte ik Rotterdam weer binnen. En het leuke is, dat ik later, toen die kazerne werd opgeheven, het verhaal kon komen voorlezen dat ik daarover geschreven had.' (En dit was dan nog de verkorte weergave. Topverhaal. +2)

12. Heb je ooit armpje gedrukt in het café?

'O jee, ja. En gewonnen ook nog. Absoluut. Met Theo Vlaanderen, da's een legende uit het uitgaansleven. Ja, en gelukkig waren er mensen bij, anders zouden ze het niet geloven. Bamzaaien, kluisje draaien, pokeren, ik heb het allemaal gedaan.' (+1)

13. Heb je ooit meer gedaan voor een goed doel dan alleen maar geld overgemaakt?

'Ja, ik heb wel eens voor de helft van mijn gage opgetreden voor het Sophia Kinderziekenhuis. Dat wel. Ja, verder moet het ook niet gaan, joh. Al die organisatoren steken allemaal het geld in hun eigen zak.' (+1)

14. Ben je ooit hopeloos verliefd geworden?

'Ben ik wel eens geworden, ja. Echt verliefd zijn is een radeloze toestand, maar wel heel aangenaam. Behalve als het niet beantwoordt wordt natuurlijk. En het kan je tot je dood blijven overkomen, althans, een paar keer maar. Het is een roes. En daar ben ik op het algemeen niet op tegen. Het feit dat het van voorbijgaande aard is, maakt het mooi. Anders zou je na verloop van tijd ook denken: joh, rot eens op.' (Zeer waar. +1)

15. Heb je ooit een volle baard laten staan?

'Nee nooit. Ik ben nooit verder gekomen dan een hoe noem je dat, een *goatee*, een geiten-

De reprise tour van Jules Deelder en New Cool Collective (mét *Esquire's* Best geklede Man Benjamin Herman) is vanaf nu te zien in Nederland en België. De dvd met de opname van deze theatervoorstelling in het Oude Luxor in Rotterdam is net uit. Voor tourdata kijk op newcoolcollective.com

sikkie, die boppers hadden dat ook. Wat Hitler onder zijn neus had, heb ik onder mijn lip. Eigenaardig dat het helemaal uit de mode is, die Hitlersnor. Jammer. Man, je zou toch gek worden van vreugde als dat die Philip Freriks met Hitlersnor ineens het Journaal zou presenteren! Oh, dat zou het einde zijn.' (+1)

16. Heb je ooit een vis gevangen?

'Nee, daar heb ik altijd een afkeer van gehad. Ik bedoel, ja Jezus, ik weet niet hoe het is om niks te vreten te hebben, maar zoals andere *kids* een hobby hadden om te vissen, nee. Ik heb er wat op tegen. Ik heb me altijd kennen verplaatsen in dieren. Het is een *struggle for life*, dat is voor iedereen zo.' (+1 voor de dierenvriend)

17. Heb je ooit zelf elektriciteit aangelegd?

'Nee, in een huis niet, nee. Daar heb ik me verre van gehouden. Hoewel ik als kind wel eens een schok heb gehad. En dat vond ik best aangenaam ook. Vier, vijf jaar was ik, hup, met je vingers in het stopcontact, nou dat zal ik nooit vergeten. Zo, ik kon gelijk lopen. Ik kroop naar het stopcontact en ik liep terug. Dat moet het geweest zijn, echt waar.' (+2, voor het antwoord)

18. Heb je *Kees de Jongen* gelezen?

'Nee, ik ben één van de weinige Nederlanders die dat gelukkig nooit heb gelezen. En diegene die dat wel hebben gedaan, zijn voor het leven verziekt. Mensen die daarmee lopen te schermen, daar kan ik helemaal niet tegen, joh. Schijt daar aan.' (Puntje voor het standpunt +1)

19. Heb je ooit een doelpunt gemaakt?

'Absoluut.' (+1)

20. Heb je ooit in een driesterren-restaurant gegeten?

'Ook dat.' (+1)

21. Heb je ooit een hond gehad?

'Zeker. Wel drie, en die heb ik nog: Biks, Malta en Piet. Een papegaai heb ik ook gehad, en een beo. Maar ik kan niet tegen vogels in een kooitje.' (+1)

22. Kun je zelf een knoop aan je jas naaien?

'Ja, dat heb ik toevallig gister nog gedaan. Natuurlijk kan ik dat, wat zullen we nou krij-

gen? En ik kan op het oog ook nog wel kleding verbouwen. Ik heb wel van die broeken die ik op de mik, met de hand, nauwer heb gemaakt. Zo heb ik een ribfluwelen pak van Armani, met een vest en een heel wijde broek erbij helemaal strak om me klauwen genaaid. Te gek.' (+1)

23. Heb je ooit een brommer gehad?

'Jawel. Een legendarische Solex. En die is geëindigd in de Maas. Daar had ik op een gegeven moment zo'n hekel aan, al die fietsers reden me voorbij, ik denk: krijg die tyfus, hup zo de Maas in. En weet je, niemand had een auto toen. Mijn vader had een auto van de zaak. En om de hoek had een man een Buick. Die was dan directeur, niemand wist waarvan, maar hij had een auto. Dat is de grootste verandering, al die verkeersvoorzieningen.' (+1)

24. Heb je ooit gezoend met een topmodel of een celebrity?

'Nou, ik ben groot geworden in een tijd dat er nog geen celebrities waren. Althans niet zoals we dat tegenwoordig hebben. Het is nu zo dat als je drie keer de PostcodeLoterij verkeerd presenteert, ben je voor de rest van je leven een celebrity. Met zo een heb ik nooit gezoend. Daar moet je ook ver van uit de buurt blijven, want die kan je niet zonder kapotje zoenen.' (+1)

25. Heb je ooit een gedicht of haiku geschreven?

'Wat nergens op lijkt is echt. Dat lijkt me wel oké.' (+1)

TUSSENSTAND

1. Jules Deelder 28 punten
2. Barry Hay 25 punten
3. Daniel Lohues 18 punten
4. Theo Maassen, Brainpower 17 punten
5. Joost Karhof, Waldemar Torenstra 16 punten
6. Michiel Borstlap, Hans Ubbink 15,5 punten
7. Dolf Janssen 10,5 punten

Figuur 25. Mannenmeetlat: Jules Deelder, *Esquire* juni 2009 p.27.

BIJLAGE 3. 'MANNENMEETLAT': ROBERT VUIJSJE, OKTOBER 2010

door Vanessa Oostijen | fotografie Torben Raun

MANNENMEETLAT

Iedere maand legt *Esquire's* Vanessa Oostijen een bekende man langs de meetlat.

Robert Vuijsje (39), schrijver

Aflevering 18
Is Robert Vuijsje een echte *Esquire*-man?

1. Heb je ooit een berg beklommen?
'Niet onlangs. In mijn jongensjaren wel, op vakantie in de Ardennen. Dan hebben we het niet over de Alpe d'Huez, maar over bergen van tweehonderd meter. Je zou het ook heuvels kunnen noemen. Hoger dan dat zal het ook niet worden. Ik heb nachtmerries over hoogtes, ik ben niet zo'n *survival*-vakantie-ganger. Doe mij maar een comfortabel hotel in de Verenigde Staten.' (Goed alternatief, maar: 0)

2. Heb je wel eens een bejaarde dame geholpen met oversteken?
'Mijn oma is 96 geworden, die heb ik wel eens geholpen met oversteken. Willekeurige bejaarde dames niet. Wel heb ik onlangs een goede daad verricht: iemand die voor me op de trap liep, verloor zijn portemonnee. Ik riep hem, twee, drie keer, voordat hij me hoorde. Die moeite doen zodat iemand zijn portemonnee terug krijgt, geeft best een goed gevoel.' (+1)

3. Nat of droog scheren?
'Nat, met een scheermes van Gillette. Een verfrissend gevoel.' (+1)

4. Heb je ooit een vliegtuig bestuurd?
'Nee. Mijn stoerste vliegtuigverhaal is dat ik in de eerste vlucht naar Amsterdam zat na 11 september. Toen dat gebeurde was ik in Austin, Texas, de staat waar Bush jr. een jaar daarvoor nog gouverneur was. Er hing een atmosfeer van hier zal ook wel een vliegtuig ergens naar binnen vliegen. Ik wilde naar huis. Ik zou op 12 september vliegen, maar alle vluchten waren dagen lang geannuleerd. Op de luchthaven waren miljoenen passagiers, een *wild west* van wie schreeuwt het hardst dat hij echt weg moet. Het was een

van de weinige keren dat ik eerste klas vloog. Best spannend.' (Nogal. +1)

5. Knip je je neusharen?
'Als ik er eentje voel die uitsteekt, trek ik hem er uit met mijn vingers. Daarna was ik mijn handen.' (Heel goed. +1)

6. Heb je ooit een weddenschap van meer dan duizend euro afgesloten?
'Nee. Ik heb wel veel weddenschappen afgesloten, en ik won altijd, maar die mensen betaalden nooit. Wel ben ik één keer in het casino geweest toen ik achttien was. Ik zette tien gulden op mijn lievelingsgetal 17 en daarmee won ik 360 gulden. Dat was het hoogtepunt uit mijn gokkerscarrière. (+1)

7. Heb je wel eens een vrouw uit een brandend huis gered?
'Zegt iemand ooit 'ja' op deze vraag? Ik kan me niet herinneren dat ik ervaring heb met branden. Ik hoop dat dat zo blijft.' (Vanzelfsprekend. 0)

8. Heb je ooit een vis gevangen?
'Nee, ik heb nog nooit met een hengel in mijn handen gestaan. De keren dat ik met een boot de open zee op ging, trok ik na een half uur wit weg.' (Goed voor de vissen, maar: 0)

9. Heb je ooit trioseks gehad?
'Ook niet, helaas. Er zijn twee mogelijkheden bij een trio. Met een vrouw en een man erbij: ik zie niet wat mijn voordeel is. Ik hoef die man niet op mijn netvlies. De andere mogelijkheid, dat je binnen de relatie er een vrouw bij importeert, zie ik ook niet goed aflopen. Toen ik geen vaste relatie had, was er een meisje wier vriendin mij wel leuk vond. Volgens mij zou iedere man in die gelegen-

heid die kans nemen. Dat meisje dat ik kende echter, was beledigd. Dichterbij dan dit ben ik nooit gekomen. Nu is het te laat. Ik zal ster-ven zonder trio-ervaring. (Zo romantisch, dit laatste. +1)

10. Heb je alle continenten bezocht?
'Alleen Australië niet, en Antarctica. Ik ben wel eens bij de Noordpool in de buurt geweest, toen ik naar Amerika vloog en onderweg één van de motoren uitviel. We maakten een nood-landing op het eerste eiland voorbij IJsland. Ik bleef redelijk rustig.' (0)

11. Heb je ooit een pak op maat laten maken?
'Twee keer: de eerste keer toen ik geld be- gon te verdienen, bij de man die zichzelf Oger noemt. Toen tien jaar niet, tot vorig jaar, voor de uitreiking van de Gouden Uil en Librisprijs. Hij moest wel op maat gemaakt worden want mijn postuur valt buiten de confectie. Het voelt wel feestelijk als ik 'm draag, want het betekent dat ik naar iets leuks ga. Eén keer liep ik in dat pak over de rode loper, toen een dame met een microfoon me de legendarische vraag stelde: "Wat heb je aan?" Toen kon ik zeggen: een pak van de Society Shop.' (+1)

12. Heb je ooit een brommer gehad?
'Jongens in Amsterdam hebben geen brom- mers. Wel een fiets. Nu heb ik een auto.' (0)

13. Heb je ooit iemand *knock out* geslagen?
'Behalve met mijn broertje heb ik nog nooit met iemand gevochten. Soms hoor je mensen vertellen dat ze hebben gevochten in de kroeg. Dat ken ik niet.' (Houden zo. +1)

14. Heb je ooit meer gedaan voor een goed doel dan alleen maar geld overgemaakt?
'Voor Plan Nederland vroegen ze of ik een ver- haal wilde schrijven voor hun project *Becau- se I'm a girl*, gericht op de verbetering van de positie van jonge vrouwen in ontwikkelings- landen. Ik ging naar Brazilië, waar ik in con- tact werd gebracht met meisjes uit de favel- la's, de sloppenwijken. Dat verhaal moet ik nog schrijven.' (+1) ►

Robert Vuijsje, die voor zijn debuutroman *Alleen maar nette mensen* de Gouden Uil en de Inkttaap ontving, probeert zijn ne- venactiviteiten zoveel mogelijk in te dammen om aan zijn nieuwe ro- man te werken. Al is hij momenteel wel druk met een essay voor *Esquire*, maar dit terzijde. Begin volgend jaar ver- schijnt er een bunde- ling van zijn columns die hij voor *Het Parool* schreef: *Robert Vuijsje in het wild*.

De spelregels: Elke deelnemer kan maxi- maal vijfentwintig punten scoren. Rake antwoorden kunnen, bij de gratie van uw verslaggeefster, eventueel beloond worden met één bonuspunt; tegenvol- lende antwoorden bestraft met één punt aftrek. Dappere antwoorden worden even- eens beloond, volgens een onevenredig en uitsluitend op volledig subjectieve waarde-oordelen gebaseerd systeem.

ESQUIRE OKTOBER 2010 27

Figuur 26. Mannenmeetlat: Robert Vuijsje, *Esquire* oktober 2010 p.27.

15. Ben je ooit hopeloos verliefd geworden?

'Eén keer, in het jaar dat ik in Amerika studeerde, in 1995. Ik kreeg iets met een Braziliaanse, de eerste keer dat ik echt een relatie had. Ik ging er met volle overtuiging in. Na een tijdje maakte ze het uit. Blijkbaar moet zo'n verliefdheid worden afgestraft, omdat het nu eenmaal niet zo werkt in deze wereld. Het duurde misschien wel een jaar voordat ik er overheen was. Na dat jaar nam ik me voor: dit gebeurt me nooit meer. Liefdesverdriet is zo'n beetje een allesoverheersende emotie. Je kan er maar beter voor zorgen dat het je niet nog eens gebeurt.' (Eeuwig zonde, zo'n instelling. Daar moet je minstens een man voor zijn. +1)

SCORE:
19,5

16. Heb je ooit een volle baard laten staan?

'Mwah, de langste periode dat ik me niet schoor, duurde vier of vijf dagen. Daarna voelt het niet lekker. Ik vind ook niet dat ik er met een baard per se betrouwbaarder of prettiger begin uit te zien. Toen ik een jaar of vijftien was, had ik overigens wel als een van de eerste jongens in de klas baardgroei. Toen heb ik een snor laten staan. Trots dat ik was. Op foto's ziet het er belachelijk uit.' (+1, voor de imaginaire baard en jeugdsnor.)

17. Heb je *Kees de Jongen* gelezen?

'Ja, toen ik acht of negen was. Het was één van de eerste boeken die mijn vader goed vond en aan me gaf. Mijn opa was onderwijzer, net als Theo Thijssen. Dit boek had status. Ik heb het met plezier gelezen, en nadien nog meer.' (+1)

Styling: Angela Kuperus Visagie: Bianca van Zwieten

28 ESQUIRE OKTOBER 2010

18. Heb je ooit een kind ter wereld gebracht?

'In ben aanwezig geweest bij de geboorte van allebei mijn kinderen. In het ziekenhuis, met professionals. En beide keren stond ik er naast zonder flauw te vallen.' (+1)

19. Heb je wel eens een doelpunt gemaakt?

'Heel vaak. Ik kon redelijk goed voetballen, en ik kon hard rennen. Ik heb jarenlang als spits op het veld gespeeld. Toen ik veertien was, scoorde ik twee doelpunten tijdens een kampioenschapwedstrijd. We wonnen met 4-1. Ik scoorde 1-0, plus nog een keer. Ik heb er nog een foto van.' (Vuijsje jr. met snor scoort een doelpunt, op een foto. Ontroerend. +1)

20. Heb je wel eens gezoend met een buitenlandse vrouw?

'Ik kan me niet herinneren dat ik ooit met een blanke Nederlandse vrouw gezoend heb. Sinds de jaren negentig heb ik alleen maar met buitenlandse vrouwen gezoend.' (+1)

21. Heb je ooit de Bijbel gelezen?

'Delen, met name het Oude Testament. Een tijdje geleden heb ik voor een project in samenwerking met het Bijbelgenootschap een bijbelverhaal naverteld volgens eigen interpretatie: Daniël en de leeuwenkuil, over een jongen aan wiens geloof men zo twijfelde dat hij in een leeuwenkuil geworpen werd. Daniël beleeft zijn geloof echter zo sterk dat hij door de leeuwen met rust gelaten werd. In mijn versie was de leeuwenkuil een zaal vol schreeuwende Polen, op wie alle mensen boos waren, omdat ze hun banen stalen. Daniël moest die Polen zien te overtuigen dat hij echt liefde voor hen voelde, en dat ze hem verkeerd begrepen. In mijn eigen leven waren die Polen geen Polen, maar een zaal met driehonderd Surinaamse vrouwen.' (Een sacrale nachtmerrie. +1)

22. Heb je ooit een hond gehad?

'Nee, wel katten. In de huizen waar ik nu woon zijn er huisdieren: een kat en twee vogels. Ik zou liever geen huisdieren hebben gehad. Ik besteed die tijd liever aan mijn kinderen.' (0)

TUSSENSTAND

1. Jules Deelder 28 punten
2. Barry Hay 25 punten
3. Frank Lammers 23 punten
4. Don Diablo 21 punten
5. Wilfred Genee, Joost van Beilen 20,5 punten
6. ROBERT VUIJSJE, 19,5 PUNTEN
7. Bertolf Lentink, 19 punten
8. Kytman 18,5 punten
9. Daniel Lohues 18 punten
10. Theo Maassen, Brainpower 17 punten
11. Joost Karhof, Waldemar Torenstra 16 punten
12. Michiel Borstlap, Hans Ubbink 15,5 punten
13. Thom Hoffman 15 punten
14. Huub Stapel 14 punten
15. Barry Atsma 13 punten
16. Dolf Jansen 10,5

23. Heb je ooit een knoop aan je jasje gezet?

'Ja, maar de laatste keer kan ik niet noemen. Ik weet hoe het moet.' (+1)

24. Heb je ooit gezoend met een topmodel of een celebrity?

'Er zijn niet veel topmodellen of celebrities die er zo uitzien dat ik ze aantrekkelijk vind. Er was wel een vrouw die wel eens op tv kwam met wie ik heb gezoend. Het was geen Linda de Mol.' (Hoe beroemd, dat zullen we nooit weten. Toch, een half punt. +1/2)

25. Heb je ooit een gedicht of haiku geschreven?

'Ja, in onze familie werd er op hoog niveau sinterklaasgedichten geschreven. Dit waren persoonlijke, goed geschreven gedichten. In mijn roman komt ook een gedicht voor, dat ging in de trant van:

*Ik ben een zwarte vrouw
Dus ik luister niet naar jou
Ik ben een zwarte vrouw
Ik trek me niks aan van jou*
(Geinig. +1)

Figuur 27. Mannenmeetlat: Robert Vuijsje, Esquire oktober 2010 p.28.

BIJLAGE 4. 'MANNENMEETLAT': HERMAN BRUSSELMANS, MEI 2012

MEETLAT No:36

00 02 04 06 08 10 12 14 16 18 20 22 24 26 **27** 28 30 32 34 36

SCORE

ledere maand legt Esquire's Vanessa Oostijen een bekende man langs de meetlat.

HERMAN BRUSSELMANS

(54)

Schrijver

VERLATEN DOOR TANIA, MAAR IN DE TOP-3 VAN VANESSA: HERMAN BRUSSELMANS IS NOG NIET VERLOREN

1 Heb je ooit een berg beklommen?
 'Ik ga nooit, nooit op vakantie. Ik heb dat gen om ver weg te willen totaal niet. Behalve een keer in 2008, met Tania. Na zestien jaar samen zei ik: "Oké, we gaan weg." Tania vroeg waarheen. "Saint-Tropez," flapte ik eruit. Normaal is het in Saint-Tropez natuurlijk altijd mooi weer, maar nu was het er tien graden, met stortregen. Een compleet mislukte reis. Maar goed, in Saint-Tropez heb ik voor het eerst in mijn leven bergen gezien. Ik werd er claustrofobisch van. Ik ga nooit meer ergens heen.'
(Een overtuigd thuisblijver: het is weer eens wat anders. +1)

2 Heb je wel eens een bejaarde dame geholpen met oversteken?
 'Ik ben sociaal, hulpvaardig, noem maar op. Ja. Ze moet het wel vragen, maar in principe help ik de mens in nood.'
(Fijn zo. +1)

3 Kun je zelf een tent opzetten?
 'Nee, absoluut niet. Ik ben heel onhandig. Ik kampeer nooit, dus ik heb 99,9 procent zekerheid dat ik het nooit zal hoeven doen. Je moet ervoor zorgen dat je nooit in situaties komt dat het nodig is om een tent op te zetten. Dat zijn de keuzes die je maakt.'
(Akkoord. +1)

4 Heb je ooit een vliegtuig bestuurd?
 'Nee, oh nee. Vliegtuigen, boten, het verkeer, alles wat beweegt: ik heb er vrees voor. Voor boten het meest, dan vliegtuigen, dan de auto, en dan de trein. Mijn laatste boek, *Watervrees tijdens verdrinking*, gaat er over. Ik rijd wel motorfiets, en ik heb een chauffeur. Fietsen is voor vrouwen en homoseksuelen, daar doe ik niet aan.' *(Verwachtingsvolle boektitel, evengoed: 0)*

5 Heb je ooit een weddenschap van meer dan duizend euro afgesloten?
 'Ik zeg tegen de meeste mensen: Wedden voor een Porsche Cayenne? Maar dat is meer een grap. Echt effectief wedden voor duizend euro, daar ben ik te schijterig voor. Mijn ouders zijn failliet gegaan, dat was verschrikkelijk. En de literatuur, waar ik in zit, geeft een onzeker bestaan. Competitief gokken, op paarden of machines, ik heb er geen zin in.' *(Mooi zo. +1)*

6 Heb je wel eens een vrouw uit een brandend huis gered?
 'Dat heb ik niet gedaan. Het hangt er vanaf welke vrouw. Stel, er zegt iemand: "Er zit een

vrouw in dat brandende huis." En ik zeg "Wie is het?" En ik ken die vrouw niet. Nee, dan zou ik het niet doen. Als Tania het is, of jij, dan wel!' *(Joepie! +1)*

7 Heb je ooit een kip geslacht?
 'Ik heb het dikwijls zien doen. Mijn ouders hadden een veehouderij. Hun klanten waren boeren. Je weet, boeren in België in de jaren zestig, dat waren de middeleeuwen. Ik heb een trauma overgehouden aan mensen die wreed zijn tegen dieren. Andersom, als een rund eens mens een gebroken arm schopt, vind ik dat minder erg.' *(Goed standpunt: +1)*

8 Heb je ooit trioseks gehad?
 'Nee. Tania had me voor mijn veertigste verjaardag een trio be-

loofd. Ik ben drieënvijftig en het is er nooit van gekomen. Het was mijn belangrijkste fantasie, een trio met twee vrouwen, maar ik ben dat kwijt. Je krijgt vragen als met wie, een bekende of juist niet, enzovoorts. Ik heb er geen zin meer in.' *(Ik ook niet. +1)*

9 Heb je alle continenten bezocht?
 'Klaarblijkelijk niet. Er is een continent, Europa, dat ik matig bezocht heb. Als je het opsomt: België, Nederland, Frankrijk, een keertje met de schoolklas net over de grens van Duitsland, een keertje Rome. En met mijn eerste vrouw ben ik drie dagen op huwelijksreis geweest naar Luxemburg. Reizen is geen hobby. Ik wil nergens zijn. Niet dat ik geen kennis neem van de wereld, integendeel. Maar ik hoef het niet met eigen ogen te zien.'
(Punt gemaakt. +1)

10 Heb je ooit een pak op maat laten maken?
 'Ja, van Gucci. Die is op mijn maat aangepast. Er is ooit tegen mij gezegd, door de flicker die me dit pak verkocht, dat ik, met mijn 1.79 meter en zevenenzestig kilo, het lichaam van een mannequin had. Maar dat zei hij vast tegen iedereen. Het punt is, dat als je maar een pak hebt, ie-

HERMAN BRUSSELMANS, die dit jaar dertig jaar publicerend schrijver is, heeft een oeuvre van meer dan vijftig boeken. Zijn nieuwste boek is nu uit en heet *Watervrees tijdens een verdrinking*. Zijn volgende boek heet *Guggenheimer In De Mode* en verschijnt in september. Van Brusselmans wordt overigens wel eens gezegd dat hij sneller schrijft dan zijn schaduw, hoewel zijn schaduw daar niet mee akkoord gaat.

22 ESQUIRE MEI 2012

Figuur 28. Mannenmeetlat: Herman Brusselmans, *Esquire* mei 2012 p.22.

TUSSENSTAND

- 1 JULES DEELDER 28 2 HERMAN BRUSSELMANS 27 3 BARRY HAY 25 4 SPINVIS 23,5 5 FRANK LAMMERS 23 6 DON DIABLO 21
 7 WILFRED GENEË, JOOST VAN BELLEN 20,5 8 DENNIS STORM 20 9 BERTOLF LENTINK 19 10 ROBERT VUIJSJE, KYTEMAN 18,5
 11 OSCAR DE JONG, GUUS MEEUWIS, JOHNNY DE MOL, DANIEL LOHUES 17 12 TOM BARMAN, THEO MAASSEN, BRAINPOWER 17
 13 PETE PHILLY, PEIJN LANEN, JOOST KARHOF, WALDEMAR TORENSTRA 14 14 MICHEL BORSTLAP, HANS UBBINK 15,5 15 OTTO WICHERS,
 THOM HOFFMAN 15 16 HUUB STAPEL 14 17 BAS HOEFLAAK 12 18 MARTIN BUITENHUIS, JORIS RASENBERG, BARRY ATMSMA 13
 19 DOLF JANSEN 10,5 punten 20 TIM KNOL, MAXIM HARTMAN 9

dereen zegt: daar heb je dat zelfde pak weer.' (Allesmaal waar. +1)

11 Heb je ooit een brommer gehad?

'Ja, ik ben altijd gek geweest op motoren. Nu heb ik een Triumph, een moderne Naked Bike Street Tripple R. De beste brommer is een Honda Dax.' (Gaaf. +1)

12 Heb je ooit de Bijbel gelezen?

'Stukken en brokken. Ik kom uit het katholieke onderwijs, daar deden ze wel wat met de Bijbel. Maar als boek gelezen, nee dat heb ik niet. Er zitten leuke verhalen bij, maar het is natuurlijk allemaal bullshit.' (Puntje voor parate Bijbelkennis. +1)

13 Heb je ooit meer gedaan voor een goed doel dan alleen maar geld overgemaakt?

'Ja, ik ga regelmatig op pad met Gaia, de antidierenleedgroepeer in Vlaanderen. En al ben ik zelf geen full-time vegetariër, ik probeer via EVA wel publiciteit te maken voor diervriendelijkheid bij slachting.' (Daar hebben we iets aan. Bonuspunt. +2)

14 Ben je ooit hopeloos verliefd geworden?

'Het is me drie keer overkomen. De eerste keer met Tania, de tweede keer met Carice van Houten en de derde keer met jou. De grote liefde was Tania. Het was in 1991, op 22 december. Ik stond in een zaaltje te draaien als dj. Ik zag een meisje, en zij zag mij. Het lot lag vast. Toen ik klaar was, het was een uur of vijf, ging ik naar het nachtcfé, en daar kwam zij. Ik schijn gezegd te hebben: "Aha, ben je daar eindelijk?" Na achttien jaar rimpel-looks geluk, zei ze in 2010: "Ik ga weg." (Een verschrikking. +1)

15 Heb je ooit een volle baard laten staan?

'Nee! Ik houd er niet van.' (Mooi zo. +1)

16 Heb je Kees de Jongen gelezen?

'Ja, lang geleden. Ik ben pas laat begonnen met lezen, op mijn achttiende, toen ik Nederlands ging studeren.' (+1)

17 Heb je wel eens een doelpunt gemaakt?

'Heel veel, Vanessa. Ik was heel lang een voetballer. Ik was een scoorder. Een linksbuiten, die vaak naar binnen trok. Ik was tweevoetig, of tweebeinig, zoals ze in het Nederlands zeggen.' (Mooi man. +1)

18 Heb je ooit een kind ter wereld geholpen?

'Nee, maar wel veel kalfjes. Omdat ik zelf geen kinderen heb, ben ik er nooit bij geweest. Mijn eerste vrouw wilde geen kinderen, mijn tweede vrouw ook niet.' (+1, voor de kalfjes.)

19 Knip je je neusharen?

'Jawel, met de machine.' (+1)

20 Heb je ooit gewonnen met armpje drukken?

'Tegen mijn zesjarige neefje, die geestelijk invalide was. Hij is gestorven op zijn zevende. Met een volwaardige tegenstander heb ik het vast wel eens gedaan, maar eigenlijk doe ik daar niet aan mee.' (Zoals het hoort. +1)

21 Heb je ooit een hond gehad?

'Ja, thuis hadden we honden op het erf. En met Tania had ik Woody, ze is helaas gestorven. Toen ze dood ging, hebben we gezworen nooit meer een andere hond te nemen. Maar na anderhalf jaar namen we Eddie. Ik had ook best een zebra gewild, maar die zijn moeilijk te houden in het

centrum van Gent.' (+1 wegens de trouwe liefde voor de hond en +1 voor de liefde voor dieren.)

22 Heb je wel eens gezoend met een buitenlandse vrouw?

'Met twee nationaliteiten: een Nederlandse en een Siciliaanse, al was die Siciliaanse een geadopteerde Waalse. De Nederlandse werkte bij mijn uitgever Bert Bakker, en van haar had ik al snel ondervonden dat ze met elke auteur zoende. Bert Bakker heeft driehonderd auteurs, de vuile hoer.' (Dat maakt voor deze score niet uit. +1)

23 Heb je ooit gezoend met een topmodel of celebrity?

Met Carice van Houten. Maar dat was een begroetingszoentje, en een afscheidszoentje. Van de Vlaamse celebrities heb ik met alle vrouwen gezoend. Zonder tong, moet ik erbij zeggen.' (Toch niet onaardig. +1)

24 Heb je ooit een Porsche gereden?

'Ik heb een Porsche Carrera 997, dat wil zeggen, van 2005 tot 2012.' (+1)

25 Heb je ooit een gedicht of haiku geschreven?

'Ik heb gedichten geschreven, maar ik ben geen dichter, ik ben prozaschrijver. Voor jou/stel ik het einde uit / Prachtige Vanessa Voilà, veertien lettergrepen. Hier heb je je haiku.' (Fantastisch, de eerste Meetlat-deelnemer ooit die zich waagt aan een haiku. Echter de ware haiku telt zeventien lettergrepen, in drie regels waarvan de eerste regel 5 lettergrepen telt, de tweede regel 7 en de derde regel weer 5. Niettemin, een bonuspunt. +2)

BIJLAGE 5. 'MANNENMEETLAT': DAAN HEERMA VAN VOSS, JULI/AUGUSTUS 2014

meetlat

-34-

door VANESSA OOSTIJEN
fotografie ANNE TIMMER

Iedere maand legt Esquire's Vanessa Oostijen een bekende man langs de meetlat.

DAAN HEERMA VAN VOSS schrijver (28)

1 Heb je ooit een lifter meegenomen?

'Nee, maar schrijvers kunnen ook niet autorijden. Ik ben opgegroeid met veel wantrouwen, het zou niet meteen in me opkomen.' (*De bond van schrijvers is het op dit punt oneens.* 0)

2 Heb je weleens een bejaarde dame geholpen met oversteken?

'Voor een niet-verongelichte oudere ben ik hulpvaardig. Boodschappen aanreiken, voor ze opstaan, *that's me.*' (+1)

3 Heb je ooit een vliegtuig bestuurd?

'Nee. Ik heb hoogtevrees. Het zou kamikaze zijn.' (0)

4 Kun je zelf een tent opzetten?

'Toen ik een tijdje in Italië woonde, heb ik het een paar weken dagelijks gedaan. Ook toen er onderdelen ontbraken, lukte het. Leuk was het zelden. Kamperen is tot daar aan toe; ik heb meer moeite met de camping. Ik voel me niet *king of the world* met een WC-rol onder mijn arm. Voor mij is het wildernis of comfort, en niets daar tussenin.' (*Mooi analytisch onderscheid.* +1)

5 Heb je ooit een weddenschap van meer dan €1.000 afgesloten?

'Ik heb het vaak voorgesteld,

maar mensen denken dat ik het niet meen, of dat ik het geld niet heb. Meestal gaat de weddenschap over vrouweninterpretatie: wat bedoelt de vrouw als ze dit zegt of doet? Ik spreek mijn vrienden moed in, maar daar word ik niet voor beloond.' (*Huh?* +1)

6 Heb je wel eens een vrouw uit een brandend huis gered?

'Ik heb wel eens met een vrouw in een huis gestaan waarvan ik hoopte dat het in de fik zou vliegen, maar dat gebeurde niet.' (*Haha!* +1)

7 Heb je ooit een kip geslacht?

'Ik heb er wel eens een geplukt en schoongemaakt, maar die kwam van de poelier. Ik vind het wel belangrijk te weten dat vlees van een dood dier komt. Voor mijn vaders generatie is elke dag een stukje vlees een teken van maatschappelijk succes.' (*Goeie.* +1)

8 Heb je ooit trioseks gehad?

'Ik heb wel eens een aanzet, eh... de verhoudingen waren niet aan mijn zijde. Ik zat er niet op te wachten en het was duidelijk niet mijn initiatief. Het was een situatie waarin we allebei seks hadden met dezelfde vrouw. Ik denk er met schaamte aan terug. Het was eigenlijk geen trio. Het was slechte seks.' (*Niet te beroerd om er op terug te komen.* +1)

9 Heb je alle continenten bezocht?

'Nee. Ik ga graag naar Louisiana en New Orleans. Het is extreem ver weg en toch, in zekere zin, als thuis.' (*Juist, maar:* 0)

10 Heb je ooit een pak op maat laten maken?

'Onlangs haalde ik de voorpagina van de krant met mijn rode pak voor het Boekenbal. Ik heb een mannetje dat af en toe langskomt in een hotelkamer en vervolgens in India een pak maakt.' (*Tja, zo kan het ook.* +1)

11 Heb je een brommer gehad?

'Een brommer vind ik charmant; een scooter vreselijk. De hele Vespacultuur, daar heb ik moeite mee. In Amsterdam kun je sowieso beter fietsen en lopen.' (*Klopt.* +1)

12 Heb je ooit de Bijbel gelezen?

'Ik ben geen groot fan van Jezus. Hij jengelt zo. Altijd vragen om gekruisigd te worden en ontzettend gaan krijsen als het zo ver is. God heeft nog wel charisma. De Openbaring is mooi, soms. Toen ik het las, hoopte ik dat ik zou geloven. Het was in een tijd dat ik me wanhopig en eenzaam voelde. Ik ben overigens vrij fundamentalistisch ongelovig opgevoed. Ik mocht niet eens naar de nachtmis van mijn vader.' (*Mooi.* +1)

13 Heb je ooit meer gedaan voor een goed doel dan alleen maar geld overgemaakt?

'Ik doe wel dingen voor mensen in mijn omgeving, maar voor kinderen in Afrika heb ik nooit iets gedaan. Het siert mensen als ze iets doen voor de goede zaak, maar ik vind het geen morele plicht.' (0)

14 Ben je ooit hopeloos verliefd geworden?

'Ik was weleens verliefd dat ik dacht: waar ben ik in godsnaam mee bezig? Ik had geen invloed op wat ik voelde. Niks kan zo de bodem onder je wegslaan als dat. Cruciaal is dat er altijd een moment is dat je kunt kiezen om je te laten veroveren, of niet. Met mijn huidige vriendin wilde ik het zonder reserve.' (*Een man die zijn keuzemomenten koestert: heel goed.* +1)

15 Heb je ooit een volle baard laten staan?

'Niet echt ZZ Top-lang, maar wel lang. Ik vind baarden wel leuk. Er zijn veel gezichten bij gebaat. Je kunt het laten gaan à la Hugo Borst, of enorm gaan knippen, zoals Eric Corton. Beiden werken niet, hoewel ik meer sympathie heb voor het laten gaan. Een baard moet iets hebben van nonchalance. Als je een baard elke dag moet bijknippen, kun je je net zo goed scheren.' (*Allemaal waar.* +1)

Figuur 30. Mannenmeetlat: Daan Heerma van Voss, *Esquire* juli/augustus 2014 p.34.

meetlat
-35-

16 *Heb je ooit Kees de Jongen gelezen?*
Jazeker, als kind. Een van de leukste dingen van opgroeien is de romantiek ervan. Als kind kun je roekeloos zijn, of naïef of koppig. Voor een volwassene zijn dat nadelige eigenschappen, maar een kind geeft het een zekere onverstoorbaarheid die ik mooi vind. In *Kees* zit dat mooi gevat, maar in *Karlsson van het dak* nog meer. (Dank voor de tip. +1)

17 *Heb je weleens een doelpunt gemaakt?*
‘De afgelopen tien jaar was ik spits. Ik heb veel gescoord en het is een fantastische sensatie. Maar ik ben niet gemaakt voor het fenomeen vriendenteam. Dit jaar dacht ik: laat maar. Relativeren wordt steeds meer als een belangrijke vaardigheid gezien als je opgroeit, jammer genoeg.’ (Zo beschouwd best jammer, inderdaad. +1)

18 *Heb je ooit een kind ter wereld geholpen?*
‘Ik zal haar wel bijstaan, maar die beproeving kan alleen zij doorstaan. Dat maakt het een eenzame gebeurtenis. Maar ik zal niet zoals mijn vader nog in de auto zitten omdat Nederland-Egypte uitliep. Op tv vroeg Graham Norton aan Robbie Williams hoe het was om bij de bevalling van zijn kind te zijn. Zijn antwoord: “Alsof je de favoriete

pub ziet affikken”. (Haha! +1)

19 *Knip je je neusharen?*
Ja. Ik vind het een van de weinige verantwoordelijkheden die de man heeft ten aanzien van zijn uiterlijk. (Precies! +1)

20 *Ben je ooit onder de tafel gedronken door een vrouw?*
Ja door een Duitse, in Italië. Met een snor en kort haar. Ze zag er uit alsof ze de Muur had helpen vallen. Zo dronk ze ook. (+1)

21 *Heb je wel eens een wasbord gekweekt?*
‘Nee. Als je er zo nadrukkelijk je best voor moet doen, verliest het de glans. Ik sport wel vrij veel

en ik schaam me niet. Maar een wasbord kweken heeft iets zie-ligs.’ (Klopt. +1)

22 *Heb je wel eens gezoend met een buitenlandse vrouw?*
‘Een Franse en een Sloveense. Ik vind het wel een handicap als je je niet volledig kunt uitdrukken in je eigen taal.’ (Ik ook. +1)

23 *Heb je ooit gezoend met een topmodel of celebrity?*
‘Nee.’ (0)

24 *Heb je ooit een Porsche gereden?*
‘Wel als rijder. Ik vond het wel krachtig, maar niet meteen voor dagelijks gebruik. Ik ben te jong voor een midlife crisis maar ik snap wel dat als je dat hebt, je een Porsche wil kopen.’ (+1)

25 *Heb je ooit een gedicht of haiku geschreven?*
‘Met mijn vriendin schreven ik aan het strand van Syracuse haiku’s om elkaar aan het lachen te maken: Verre rots en zee Dacht Ebbe, Noorse mangod Waarom speelt u nooit meer mee?’ (Da’s nog eens verantwoord vermaak. +1)

TUSSENSTAND

1 Jules Deelder 28 | 2 Herman Brusselmanns 27 | 3 Hans Dulfer 26 | 4 Barry Hay 25 | 5 Rick de Leeuw 24 | 6 Spinvis 23,5 | 7 Lange Frans, Frank Lammers 23 | 9 Youp van 't Hek 22 | 10 Jelle Brandt Corstius, Don Diablo 21 | 12 Wilfred Genee, Joost van Bellen 20,5 | 14 Daan Heerma van Voss, Javier Guzman, Gijs Naber, Dennis Storm 20 | 18 Francis Healy, Bertolt Lentink 19 | 20 Robert Vuijsje, Kytteman 18,5 | 22 Jan Vagne, Redmond O'Hanlon, Gius Meeuws, Johnny de Mol, Daniel Lohues, Kraantje Pappie 18 | 28 Benja Bruijning, Tom Barman, Theo Maassen, Braimpower, Pieter Dierks 17 | 33 Dave von Raven, Pete Philp, Pepijn Lanen, Joost Karhof, Waldemar Torenstra 16 | 38 Michiel Borstlap, Hans Ubink 15,5 | 40 Ronald Goedemondt, Otto Wichers, Thom Hoffman 15 | 43 Huub Stapel 14 | 42 Joris Rosenberg, Barry Atsma, Manuel Broekman 13 | 47 Case Magfield, Bas Hoeflaak 12 | 49 Anne Soldaat, Dolf Jansen 10,5 | 51 Tim Knol, Maxim Hartman 9 | 53 Michel Mulder 8

juli/augustus 2014 ESQUIRE.nl

Figuur 31. Mannenmeetlat: Daan Heerma van Voss, *Esquire* juli/augustus 2014 p.35.

